

# ความฝันของคณะกรรมการ

กิจการอันเป็นอภัยพิบัติของการรื้อฟื้นและส่งเสริมปฏิบัติธรรม  
แบ่งเป็น ๓ แผนกดังนี้ :-

## (ก) แผนกสวนโมกขพลาราม

- ๑ แผนกวิชาธิการ และผู้สมุด, ทำการค้นคว้าทางฝ่ายหลักวิชาโดยเฉพาะ.
- ๒ แผนกสัมภารการ และปฏิคม, ทำงานจัดสถานที่ และต้อนรับแขกของสถานนี้.
- ๓ แผนกสื่อสาร และแลกเปลี่ยนความรู้ ทำการติดต่อกับคนทั่วไป.
- ๔ แผนกนักปฏิบัติธรรม ทำการค้นคว้าด้วยทางวิปัสณา โดยเฉพาะ.
- ๕ แผนกเผยแพร่วิชาที่ค้นได้ ด้วยวิธีทันสมัย และมีศิลปะ.
- ๖ พิพิธภัณฑสถานอนุสรณ์ มีวัตถุและภาพเกื้อกูลแก่การศึกษา กัมมัญฐานทุกชนิด.

## (ข) แผนกคณะกรรมการ

- ๗ แผนกจาริกเผยแพร่ธรรม ทั่วทุกจังหวัด, หรือทั่วประเทศ.
- ๘ แผนกทำการเทศนา ประจำสำนัก, หรือเฉพาะในเขตต์ไชยา.
- ๙ แผนกห้องอ่านหนังสือประชาชน, จูงให้รักการศึกษา.
- ๑๐ แผนกห้องสมุดสำหรับการค้นคว้า, สร้างผู้สมุดให้เพียงพอแก่การงานที่ทำ.
- ๑๑ แผนกกองวิชาธิการ ทำการค้นคว้าร่องรองสรรพวิชา ทางพุทธศาสนา,

(มีต่อปกหลังด้านใน)

โปรดช่วย  
ร่วมมือกับคณะกรรมการ  
ในการเผยแพร่พระศาสนา

คณะกรรมการ ไชยา

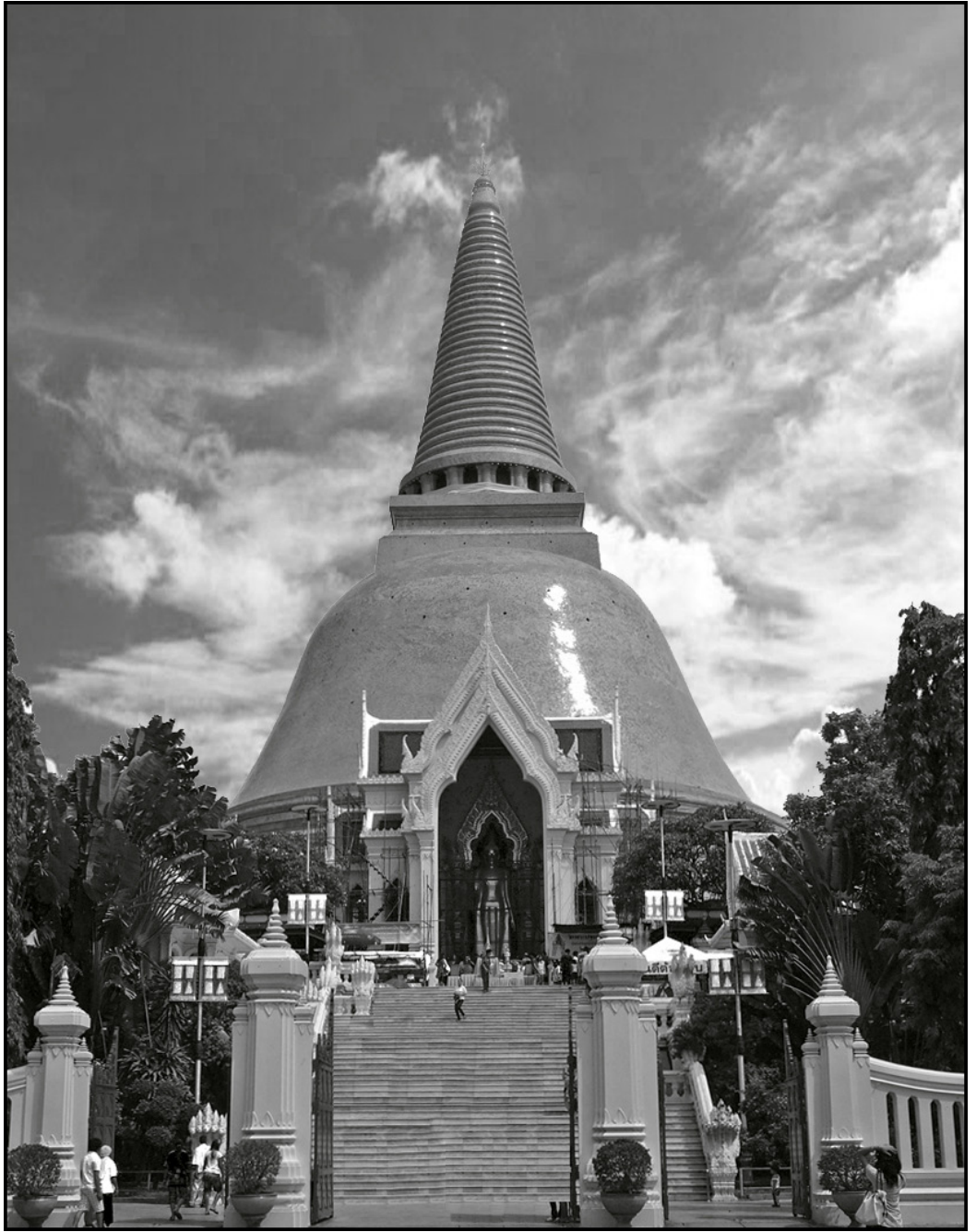
วันที่ ๑ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐

เรียนท่านที่เคารพทั้งหลาย

คณะกรรมการ ได้ดำเนินกิจการส่งเสริมปฏิบัติธรรม และเผยแพร่พระศาสนา เป็นเวลา ๕ ปีมาแล้ว. กิจการณบางประเภทต้องการความช่วยเหลือด้วยเงินทอง บางประเภทด้วยเรี่ยวแรงและกำลังปัญญา. และทั้งสองประเภท ล้วนแต่คาบเกี่ยวสัมพันธ์กันช่วยเหลือกันและกัน.

สำหรับหนังสือพิมพ์พุทธศาสนารายตริมาสนั้น เป็นเครื่องมืออันสำคัญในการสื่อสารติดต่อ, การเผยแพร่ธรรม และการปลุกหรือรื้อฟื้นส่งเสริมการปฏิบัติธรรม. การหนังสือพิมพ์ ย่อมต้องการบำรุงด้วยเงินจึงเป็นไปได้ แต่สมาชิกมีจำนวนน้อย ได้รับเงินบำรุงคืนมาราว ๘๐๐ ฉบับ, ในจำนวนที่พิมพ์ขึ้น ๑,๐๐๐ ฉบับ, มีหนังสือเหลือราว ๒๐๐ ฉบับทุกคราว แม้ว่า กิจการแพนนี้ทำได้ไปอย่างเอากุศลเป็นกำไร, ก็ยังต้องเอาทุนเป็นกำไร ขวนขวายหาเงินจากทางอื่นมาจนเจือส่วนที่ขาดนี้เสมอ. ทำให้กิจการณประเภทอื่นต้องซังกไปหรือก่อรูปไม่ขึ้นก็มี.

การที่พิมพ์จำนวน ๑,๐๐๐ ฉบับ ก็นับว่าเป็นอัตราต่ำสำหรับการพิมพ์อยู่แล้ว ทั้งหากลดจำนวนลงอีก หนังสือเล่มหนึ่งๆ ก็มีค่าพิมพ์สูงขึ้นไปอีก ทำให้ต้องลดจำนวนหน้าหนังสือ หรือมิฉะนั้นก็ขึ้นราคา



พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม  
เดิมเป็นรูปปราสาท พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิสังขรณ์ขึ้น  
ใหญ่ วัดโดยรอบ ๗ เส้น ๔ วา ๑ สอก  
สูงสุดยอด ๓ เส้น ๑ คืบ ๖ นิ้ว

# พุทธนิคมประณีธาน

## มาณวกฉันท ๘

○ . . ○

ปวงคณะเรา  
บุญนิธิสร้าง  
“พุทธนิคม”  
คุณสมบัติ  
มุ่งมนะฝึก  
โมห่มนะแผ้ว  
สร้างผลญาณ  
พริ้งกะตระกุล

○ . . ○

เหล่ายุวชน  
ห่างทุรกรรม  
สมพจนาม  
(พระ)รัตนตรัย  
ศึกษานกิจ  
แล้วจะสมาน  
รานอุประสัค  
พูนพลเอา

○ . . ○

มุ่งมนะชวน  
บาปบมิทำ  
เหตุก็เพราะความ  
เพื่ออดีตัย  
เพื่อจะสฤษณ์  
ธรรมะประสาน  
เพื่อจะประจักษ์  
เยี่ยงคณะเขา

○ . . ○

ชวายเป็นและกระทำ  
บ่มหฤทัย  
แนวมนะใน  
สุข ะ ตระการ  
วิท ะ ยฐาน  
แก้ชีพเรา  
เกียรตาคณะเรา  
ผู้สุขสานดี

การวะตรง  
เพื่อมนะมัน  
การวะยิ่ง  
เพื่อประลุสุข  
การวะหนัก  
เพื่อจะประคอง  
การวะการ

องค์พระพุทธรูป  
ชั้นชนะการ  
ดิ่งณพระธรรม  
ทุกขณะ,คง  
รักคณะสงฆ์  
ปองมนะเปน  
มารดรชนก

ผู้ปริสุทธิ์  
ทุกขประหาร  
ซึ่งอุประถัมภ์  
เย็นมนะยง  
ซึ่งจะธำรง  
เยี่ยง,กลเห็น  
เกิดสริริปก

เหตุชนะมาร  
เยี่ยงกะพระองค์  
โลก ะ ประจง  
ยิ่งชลเย็น  
สาสนเพ็ญ  
ซึ่งสุนัทศน์  
คัมภยพิบัติ

เปนบุรพา—	จาริยชัต	แน่วณมนัส	สนองคุณะแน
การวะครู	ผู้สุประสิทธิ์	สรรพสุวิทย์	เต็มวุฒิแท้
รักคณะครู	รู้คุณะแล้	วิทะยะแปล้	เหตุครูพูน
แน่วมนะหนัก	รักสภชาติ	ยิ่งชีวอาตม์	สาสนนุกูล
รักษะกระษัตริย์	รัฐธะธรรมนุญ	มอมนะทูน	เทอดฐิตินาน
แน่วมนะเห็น	เปนทุชะเที่ยง	หากจะละเลียง	ธรรม ะ วิชาน
บัณฑิตสอน	ตอนบุรพกาล	โทษจะพะพาน	เหลือคณนา
คือตนะเขลา	เยาว์พละ,ยล	พรรณจะหม่น	เยียงกลกา
กลางคณะยุง	ฝูงชนพา	กั้นครหา	ให้ตนะเห็น
ชื่อก็จะชั่ว	ตัวก็จะทุกข์	พ้อก็จะขุก	แม่ก็จะเข็ญ
ทรัพย์จะสลาย	สหายก็จะเร้น	เหตุ <sup>๑</sup> เพราะเห็น	ว่าตนะทราม
เสื่อมกะตระกูล	สูญกิตติศัพท์	โลกก็มีนับ	ว่า “ชน” ตาม
ธรรม ะ ประเภท	เหตุนิรความ	สมบูรณตาม	ธรรม ะ วิถี
ชาติก็จะอ่อน	หย่อนพลภาพ	ใครก็กระหนาบ	ดูบมิตี
สาสนจะสูญ	พูนภะยะมี	ทุกชะกระลี	เหลือจะประมาณ
“พุทธนิคม”	บ่มคณะมา	ด้วยมนะสา—	มักคิสมาน
เพื่อประลู่ฝิ่ง	ตั้งประณิธาน	คือประลู่ศานต์	สุขอุตมงค์
ขอคณะเรา	เอามนะรู้	ธรรม ะ กระทั	วัตถุประสงค์
ของคณะตน	สนมนะตรง	ธรรม ะ ประจง	จวบอวสาน—ชีพแล.

### “สิริวยาส”

๕ สิงหาคม ๘๐

ความหมาย ของ  
“มาเถอะเพื่อน”

เมื่อข้าพเจ้าถูกขอร้องให้อธิบายความหมายของบทประพันธ์ เรื่อง “มาเถอะเพื่อน” ข้าพเจ้าก็จำเอนที่จะต้องอธิบายไป ตามสายตาของข้าพเจ้า มองเห็นและตามฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นพุทธบริษัท ทั้งที่บทประพันธ์นั้นกว้างพอที่จะครอบคลุมได้ทั้งฝ่ายปรัชญาและศาสนาทั่วไป. เมื่อฟังดูด้วยหูตาของพุทธบริษัท จะเห็นว่ากาพย์กลอนบทนี้ได้มโนเนื้อความชั้นที่เราเรียกกันว่า ปรมัตถ์ ได้อย่างลึกซึ้งไม่น้อย น่าคิด, น่าขัน, น่าสังเวช, และน่าชมศิลปะของผู้ประพันธ์. ถ้าหากว่านักกวีไทยเราส่วนมาก จะมาช่วยกันทำบทประพันธ์อันลึกซึ้งให้แปรรูปมา อยู่ในบทกลอนที่ชวนท่องชวนจำเช่นนี้ ให้มากๆ แล้ว มันก็เป็นความรุ่งเรืองของศาสนาส่วนหนึ่ง และเป็นการชักจูงวิชาอักษรศาสตร์ และศาสนาให้เข้าประสานกัน อันจะนำไปเกิดผลดียิ่งกว่าที่จะต่างคนต่างแยกกันอยู่ ซึ่งปรากฏผลว่านักศาสนาและนักอักษรศาสตร์ต่างก็รู้ หรือชำนาญแต่วิชาของตนๆ ด้านเดียว ยังผลให้เกิดขึ้นแก่ฝ่ายนักบวชคือ ไม่สามารถสอนศาสนาโดยวิธีที่ทำให้ผู้ฟังให้อาจหาญรำเริง อันเป็นวิธีที่พระพุทธรองค์ทรงใช้เป็นหลักสำคัญ.

สำหรับกาพย์กลอนนี้ ที่จริงก็ไม่ถึงกับจำเอนต้องให้ผู้อื่นช่วยอธิบายสำหรับบางคน. แต่ยังมีอีกหลายคน ที่ต้องการให้ช่วยขยายความ ข้าพเจ้าเสียความขอร้องไม่ได้ ก็เพราะเห็นแก่คนพวกหลัง, จึงขออธิบายไปตามสามารถและความรู้ความเห็นอย่างพุทธศาสนิกแท้ดังต่อไปนี้ :-

ตัวบทประพันธ์

๑. มาเร็วเกลอ ! แล่นเรือ ไปด้วยข้า อรุณใหม่ นาฬิกา อ้าปีกหนี  
เราจะขึ้น ก้อนเมฆผล็อย ลอยเมฆี ร้องสดุดี ‘อนันตซีพ’ พลาจรีบไป
๒. อ้อไม่กล้า มา, เพราะกลัว ตัวจะพลาด ชั่วโมงซึ่ง หมายถึง มา หรือสหาย ?  
หรือชาติดี ตรวนซีพ ปีบใจกาย ? จงปิดหทัย และกล้าเกล้า

แล้วเฟ้นฟรี

๓. จงฟาดฟัน อุปสรรค ซึ่งปักขวาง จงฟังเสียง ลมคราง เปนเพลงซี  
 ทั้งกุหลาบ แสงจันทร์จับ ความลับมี และฟังดอก ลิลี กระซิบดาว
๔. นั้นเปนเพลง บันเลงนาน ล้านปีแล้ว ล้านปีที่ มีศุนย์แนว คินหนึ่ง;เฮ้า!  
 มันทางโน้ต สูงแสง แดดจับวาว ส่งเสียงเร้า กระเช้าทั่ว ทั้งจักรวาล
๕. รู้ตัวไว้! สลัดสาย ระยางซี เมื่อท่านมี โลกของท่าน ในตัวท่าน  
 จึงคุยกับ ดาวรุ่งฤกษ์ อย่างเบิกบาน ถือท้ายเรือ หมายสถาน
- เมฆชลิบทอง
๖. ชมอินทรีย์, เพราะ,ไอ้มัน ชักใยเปน ภาพลวงเล่น; จงเพิ่น วิมุติท่อง  
 ทางไปสู่ ศาสตริส ไม่หม่อมอง ก็เปนของ ท่านเท่านั้น มันอยู่ใน.

### อธิบายความ

๑. เขาชวนเพื่อนของเขาว่าให้มาลงเรือ เล่นออกไปหาที่ที่ไม่ต้องว่ายน้ำ เวียน หรือท่องเที่ยวอยู่ในสงสารสาครอีกต่อไป. อรุณรุ่งรางเปนเวลาเช้าตรู่ขึ้นมาแล้ว. เวลาทุกๆ ชั่วโมง ก็เตรียมใส่ปีกหางสำหรับจะบินและกำลังบินอยู่แล้ว. เวลาไม่คอยถ้า. กลางคืนเราหลับ ก็ปรากฏคล้ายกับว่าเวลามันก็หลับเหมือนกัน, แต่เมื่อเราตื่น มองเห็นสิ่งต่างๆ อยู่ สิ่งที่เราต้องการก็ไม่ปรากฏแก่เราสนใจอยาก เวลาจึงดูคล้ายกับว่ามีปีกสำหรับบินอย่างรวดเร็วให้เราไล่ตาม. และเวลามันก็บินจริงๆ ด้วย สำหรับผู้ที่ยังคงอยู่ในฝั่งนี้ — ฝั่งโลกิยะ. เราจะปล่อยให้เวลาทิ้งเราไปหรือ บัดนี้เราทำอะไรอยู่ เวลาที่ล่องไปๆ. ไม่ได้ๆ เราจะต้องซีก่อนเมฆซึ่งเลื่อนลอยไปโดยเร็วด้วยอำนาจลมกรด คือปฏิบัติที่ดีแท้ มีสัมมาทิฐิเป็นตัวนำ มีสัมมาสมาธิเปนกำลังพัด. เราจะเล่นไปๆ ซึ่ “เรือเมฆ” ของเราไป, ซึ่งในขณะนั้น เราจะร้องเพลงสดุดีสรรเสริญ “อนันตซีพ” ไปพลาง. อนันตซีพคืออะไรเล่า ? คือชีวิตที่หลุดพ้นจากกิเลสเครื่องร้อยรัดแล้ว เข้าถึงความเปนอยู่ที่ไม่รู้จัก

แปรผันหรือสิ้นสุดไป, ความดำรงอยู่ตลอดกาลหรือยิ่งกว่ากาล ความไม่ตาย เพราะไม่เกิดและไม่แปรปรวน นั่นคืออนันตชีพ. เราชอบใจอนันตชีพยิ่งนัก. เรากำลังจะไปหาอนันตชีพ. เราทนไม่ได้, จึงต้องร้องเพลงสดุดีอนันตชีพไปพลาง เพราะเรารู้จักอนันตชีพ ! อนันตชีพ =Eternity =อมต-มทานิพพาน !



๒. อ้อ เพื่อนของเราไม่มาลงเรือไปกับเราดอก ! สหาย, ท่านไม่อาจมาเพราะท่านกลัวว่าเมื่อไปกับเราเสียแล้ว ท่านจะพลาดจากชั่วโมงสำคัญซึ่งท่านมาดหมายไว้ทางนี้หรือ ? ขาวนาก็หวังรำเรียงในชั่วโมงที่ตนรำรวย เพราะเก็บเกี่ยวและขายข้าว, พ่อค้า — ชั่วโมงแห่งความเปนเศรษฐี, ข้าราชการ — ชั่วโมงแห่งความเปนอธิบดี รัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี, พระราชา — ชั่วโมงแห่งความเปนจักรพรรดิราชา, และคนทั่วไป — ชั่วโมงแห่งโชคกลาง เช่นสลากกินแบ่ง อันเปนชั่วโมงแห่งความพอใจ ความอึดอึดไปด้วยสิ่งตนชอบ, ท่านกลัวจะพลาดชั่วโมงนี้ไปเสียหรือสหาย ? หรือว่าขาของท่านติดตรวนคืออากรรม และการงานที่แหวดล้อมติดพันท่านอยู่รุงงุง ไม่มีเวลาสร้าง ? งานที่คั่งค้างอยู่ มันเปนชื้อตรวนที่ผูกพันเราไว้ ทั้งเวลาตื่นและหลับ ทั้งเวลาที่เรายูเือกัและยูเือกั หรือทั้งที่บางที่เราได้มอบให้แก่ผู้ที่มาขอรับเอาไปทำแล้ว, —ตรวนชีพ, ตรวนแห่งหัวใจผูกมัดท่านไว้ กระนั้นหรือ ? อย่างไรกันแน่ ? ท่านไม่มา เพราะท่านเปนห่วงชั่วโมงนั้น หรือ ท่านมาไม่ได้ เพราะขาติดตรวน ? บอกข้าทีเกิดสหาย !



๓. เมื่อเรานั่งสงบอยู่ในระหว่างธรรมชาติดันเจิบสัจด์ ฟังเสียงอันเกิดจากลมโซยมา เห็นภาพแห่งความไม่ดิ้นรนของสิ่งที่ปราศจากตัณหาในหัวใจ เช่นพุ่มไม้เปนเงาดำมะเมื่อม เห็นดอกไม้แยมกลีบเบิกบาน มีแหว



แห่งความสดชื่นร่าเริงและบริสุทธิ์ดังนี้ จะไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกอันใดขึ้นในหัวใจบ้างเฉียวหรือ! ความรู้ คติ ความสดสังเวชและอื่นๆ อาจเกิดขึ้นได้เสมอไป, นั่นคือเสียงกระซิบของลมโซย เสียงกระซิบของพุ่มกุหลาบ ของเงาดำ และอื่นๆ. ธรรมเนียมหรือความจริงแห่งความแปรปรวนเสมอ ความทนทรमानเพราะมันไม่เที่ยง ความไม่ควรรับเอาว่าเปนของๆ ตนมันสิ่งอยู่ในสิ่งทั่วไป มันกระซิบส่งออกมาจากสิ่งทั่วไป และทุกเมื่อ, แต่สหายเอ๋ย เมื่อ “เครื่องรับ” ของท่านไม่มีหรือไม่ดี มันก็ไม่ได้ยินเสียงกระซิบนั้นเลย. ปัญญาจักขุของท่านจะไม่เปนสื่อให้ท่านบ้างเสียเลยเฉียวหรือ? ท่านจงฟังเสียงเพลงแห่งลมที่พัดโซยไปนั้นบ้างซิ, จงฟังระหัดสลับอันปลุกเร้าดวงใจอย่างยิ่งของดอกกุหลาบที่งามเด่นเพราะแสงจันทร์ จับดอกนั้นบ้างซิ, ก็หรือจงรับฟังเสียงที่ดอกพลับพลึงอันเบิกบานขาวโพลง ในกลางคืน แหงนหน้ากระซิบกระซาบกันอยู่กับดวงดาวในอากาศเหล่านั้นบ้างซิ. มันพูดกันว่า กระไร? อ้อ มันเยาะเย้ยว่ามนุษย์นี้ซี้ซลาดต่อการที่จะหลุดพ้นไปจากความทุกข์ทรमान ซลาดต่อการที่จะไม่ต้องเกิดแล้วเกิดอีก. ซลาดเพราะอะไร เพราะโลกนี้มี สิ่งหวานใจ ถ้าไม่ได้ระคนกันอยู่กับสิ่งเหล่านี้ ก็เห็นว่ามันเปนสภาพที่น่ากลัวที่สุด ดุร้ายและแห้งแล้งเหลือเกิน, และอ้อ ดอกกุหลาบมันพูดอย่างเย่อหยิ่งว่า มันสงสารพวกมนุษย์นี้เหลือเกิน ไม่สดใสอย่างบริสุทธิ์, มัวแต่หวานนอกขมใน สดใสเพราะวิทยาศาสตร์! ในวงการสมาคมนั้นนะท่าน เขามีมรรยาทอย่างหนึ่ง ที่อื่นอย่างหนึ่ง. ส่วนตัวมันเองแจ่มใสอย่างแท้จริง ไม่เพียงสาต่อการที่จะฉาบย้อมความเหี้ยมแห่งกรอบเกรียม ในภายในไว้ด้วยศิลปะ. และส่วนดอกพลับพลึงนั้นเล่า มันกระซิบต่อดวงดาวว่า ขอท่านจงเปนพะยานเถิด ข้าพเจ้าชื่อสัตย์บริสุทธิ์สมกับสีขาของข้าพเจ้า และข้าพเจ้ารู้จักสมุทัยแห่งความขาวของข้าพเจ้าด้วย. แต่มนุษย์นั้นซิ เขาไม่ลืมนึกในเรื่องนี้ ทั้งที่เขาเกิดมาเปนกลางๆ เหมาะที่จะขาวหรือดำก็ได้ แต่อันิจา

ฉันเห็นมีแต่คนดำ หรือขาวแต่นอกเป็นส่วนมาก. ดูเถิดฟังเถิดสหายเอ๋ย ! เสียงแห่งลมคราง ระหัดลัดอันเร้นอยู่ในความสดใส่ชุ่มชื้นของดอกกุหลาบ ภายใต้แสงจันทร์ และเสียงกระซิบเบาๆ ของเจ้าดอกพลับพลึงนั้น มันมีอะไรๆ ที่เป็นประโยชน์อยู่มากและสูง, จริงๆ.



๔. มันมีเพลงซึ่งบันเลงซับซ้อนมาตั้งล้านปีแล้ว พวกเราหูหนวกกันเสียหมดหรือจึงไม่ได้ยิน ! ใครขับ ? ธรรมชาติอันเร้นลับ ! ขับเรื่องอะไร ? เรื่องความจริงอันประเสริฐ อันบรรยายเรื่องความทุกข์ และเหตุแห่งความทุกข์ ความพ้นทุกข์และวิธีที่จะพ้นไว้อย่างแจ่มแจ้ง. พระพุทธเจ้าหูท่านไม่หนวก ท่านได้ยินและสอนให้พระสาวกรู้จักฟังเหมือนท่านด้วย. ในล้านปีนั้น สำหรับคนๆ หนึ่ง มีศูนย์กลางอยู่ที่คืบๆ หนึ่ง คือคืบแห่งการได้ยินนั่นเอง, คืบนั้นเป็นศูนย์กลาง ฝ่ายหนึ่งแห่งความมืดบอดทนมาน ฝ่ายหนึ่งแห่งความสว่างและศานติ.

อะไรจะดีไปกว่านี้อีกเล่า ! ก็โน้ตอันบรรยายถึงลักษณะทุกๆ ประการของเพลงขับเพลงนั้น มันส่งเด่นสูงอยู่ในที่แสงแดดจับอยู่อย่างใสวรุ้งเรื่องอร่าม ทอตาสำหรับทุกๆ คน เสียงก้องกังวาลของมันเร้ากระเช้าอย่างมีศิลปะอันสูงสุดไปทั่วทุกๆ จักรวาล ปานประหนึ่งว่ามีหัตถ์ทิพเป็นกายสิทธิ์คอยปลุกเขย่าโลกให้ตื่นอยู่เสมอ. ชบเขาจริงนะสหาย ! ท่านจึงไม่ได้ยินเพลงนี้.

**พระธรรมมิได้มีในที่ทุกสถาน ทุกกาล และส่องเข้าไปถึงได้ แม้ในที่ที่แสงอาทิตย์ส่องเข้าไปไม่ถึงดอกหรือ ?** พระธรรมมิได้ส่องเข้าไปถึงหีบหทัยของท่าน และก่อให้เกิดเสียงกระซิบให้ท่านได้ยินในภายในบ้างเจิวหรือ ? ความจริงเป็นสิ่งที่เบ่งแสงส่องอยู่ในที่ทั่วไป รู้เห็น ฟัง เก็บ ได้จากของทุกสิ่ง เช่นเดียวกันที่ถ้าเราให้มีการเปิดสี่ที่ไหน ความร้อนจากที่นั้นก็ปรากฏตัวขึ้นที่นั่น. ความจริงคือพระธรรม. พระธรรม

คือเพลงขับเพลงนั้น ของธรรมชาติ อันส่งเสียงขับวังเวงอยู่ทั่วไป แต่หูท่าน  
หนวกเอง. ก็ทำไมไม่รักษาหูของท่านเสียเล่า สหาย ?



๕. สหายเอ๋ย, ท่านจงรู้จักตัวของตนเองเถิด. ท่านกำลังนั่งดู  
ยุ่งยากอยู่ด้วยอะไร ท่านก็ต้องทราบดีเปนนั่น. ท่านจงสับดสายระยางรุ่งรัง  
ออกไปเสียให้พ้นซี — สายระยางที่ตั้งเครียดทุกๆ เส้น มันชิงกวตชีวิตของ  
ท่านอยู่ทุกทิศทุกมุม ปานประหนึ่งว่านักโทษที่ถูกเขารังรัดไว้ด้วยโซ่เหล็ก  
โยงเปนระยางไปหาหลักที่ปักไว้ รอบๆ ตัวอย่างตั้งเครียดแล้ว, การผูกหย่อนๆ  
แต่แก้ยากหรือแก้ไม่ได้เลย นั่นยิ่งร้ายไปกว่าที่ผูกอย่างตั้งเครียดแต่แก้ได้  
เสียอีก, และนั่นคือเครื่องผูกของหัวใจ เครื่องกดทับดวงใจ เครื่องทรมาน  
หัวใจเล่นสนุกๆ ของอวิชชา เปนสายระยางแห่งความรัก โกรธ เกลียด กลัว  
หลงไหล อาลัยอาวรณ์ นานัปการ. ท่านจงสับดมันเสียให้หมดจดเถิด,  
ท่านก็จะเปนอิสระแก่ตัวของตัว, เดียวนี้ยังเปนตัวของมัน มิใช่ของท่าน.

เมื่อไรท่านจะมีโลกของท่าน ในตัวท่านเอง ? เมื่อไรท่านจะมีทุกๆ  
สิ่งที่ท่านต้องการในตัวของท่านเอง จะเอาเมื่อไรและอย่างไรก็ได้ ? สหาย  
เอ๋ย, ก็เมื่อท่านมีความรู้อันประเสริฐ รู้แจ้งเห็นจริงอย่างประจักษ์ในวิธี  
ที่จะบันลึขุสขุได้สมปรารถนานั้นนะซี ท่านก็มีโลกของท่าน ในตัวของท่านเอง.  
โลกนี้มีใช่ของท่านจริงๆ ดอก เพราะมันยังมีสิ่งที่ท่านไม่ต้องการ. แต่ “โลก  
ของท่าน” นั้น มันมีสิ่งทุกอย่าง, และเฉพาะที่ท่านต้องการ หรือเปนสภาคัน  
กับท่านเท่านั้น. ถ้าท่านจะมีขอบมิโลกของท่านในตัวของท่านเองแล้ว ก็  
แปลกละ !

ก็เมื่อท่านมีโลกของท่านเองดังนี้แล้ว ท่านจะขัดสนอะไรกับด้วยเรื่อง  
ที่ท่านจะนำเอาไปสนทนาเจรจากับเจ้าดาวรุ่ง. ทำไมท่านจะไม่สนทนากันได้  
อย่างสนุกสนานบานเบิก ในเมื่อท่านไม่ติดขัดในเรื่องดีๆ ที่จะสนทนา. เรื่อง

อะไรที่สนทนา? ก็เรื่องแสงสว่างแห่งการครองชีพอย่างผาสุกนี่นะซี, เพราะดาวรุ่งแปนชื่อแห่งดาวที่เป็นบุพพนิมิตรของความสว่าง. ดาวนำชีพ กับดาวนำวัน สนทนากันไม่ได้สนุกละก็ผิดไปละสหาย.

เมื่อท่านแตกฉานในเรื่องสนทนากับดาวรุ่งแล้ว ทำไมท่านจึงถือท้ายอรรถภาพนาวาของท่านให้ไปถึงที่ท่านปรารถนาไม่ได้. โนนแน่, เมฆที่ริมชลิบทอง นครแก้วตั้งอยู่บนเมฆนั้น, มีอะไรบ้าง? คำตอบบันจู่อยู่ในมันสมองของท่านอย่างเต็มปรีแล้ว. ผู้ดำรงตนอยู่ในหลักอัฐฐังคิกมรรค หรือจะขัดสนต่อหลักแห่งการครองชีพ, จะมีคมนตรีต่อทิศแห่งพระนิพพาน แม้ว่าจะเปนนทศที่เขายังไม่เคยไป มันก็ปรากฏเด่นยิ่งกว่าดาวประจำรุ่งเสียอีก. โนนแน่ อมตมหานคร บนเมฆที่ริมชลิบทอง!



๖. จงขำนะอินทรีย์เถอะสหาย, จงชนะมาร มารคืออินทรีย์, อินทรีย์คือความรู้สึกที่เกิดสืบต่อมาจากการสัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ. จงบังคับมันให้อยู่มือ ให้ชนะ. ทำไมเล่า? เพราะว่า, อนิจจาเอ๋ย ยังไม่รู้อิกริ, ก็เพราะมันมัวแต่จะชกโยแห่งภาพลวงตาอยู่เสมอ นั่นนะซี. เมื่อปล่อยมันไปตามประสาของมันแล้ว มันก็ชกโยหลอกเราให้หลงวนเวียนในที่สุดก็ต้องสตุ้งหมุนไปหมุนมาเหลียวหน้าเหลียวหลัง รักโกรธ พอใจไม่พอใจอยู่เสมอ.

จงแสวงหาความหลุดพ้นอันใหญ่ยิ่งเถอะสหาย, ไม่มีอะไรดีไปกว่านี้แล้ว. เกิดมาทำไม ถ้าเพื่อทนทรมาน, จะอยู่ไปทำไม ถ้าเพื่อทนทรมาน, จะรับเอามาได้มาก ๆ ทำไม ถ้าเพื่อแบกถือทนทรมาน, จะอาบย้อมไปทำไม ถ้าเพื่อทนทรมาน? สิ่งทั้งปวงบันดามี ย่อมเปนครื่องทนทรมานจิตรได้ทั้งนั้น ถ้าหากว่าจิตรตกเข้าไปเปนนทศของมัน, เมื่อจิตรหลุดพ้นออกมาเปนนิสสระได้ สิ่งทั้งหลายก็ไม่เปนนายเราได้ ไม่ทนทรมานเราได้ ไม่เยาะเย้ยเราได้ ทั้ง

ที่มันกำลังทำเช็ญให้แก่ผู้อื่นเป็นอันมาก ค่าที่ได้มอบจิตรให้แก่มัน. อวิชา ทำให้เราไม่รู้ในเรื่องนี้ เราจึงตกเข้าไปเป็นทาสมันโดยไม่รู้สีกตัว รู้สีกก็แต่ ความทุกข์ทรมานที่ได้รับจากมันเท่านั้น, ความหลุดพ้นจึงเป็นสิ่งที่เราต้อง ตั้งใจเสาะแสวงอย่างจริงจัง !

ทางที่นำเราให้ไปถึงสถานติอันไม่มีที่สิ้นสุดนั้น เป็นของท่านผู้เดียว. ของใครก็ของผู้นั้น, เพราะว่าของใครก็อยู่ในใจผู้นั้น. ความเห็นอย่าง แจ่มแจ้งเป็นสิ่งที่ทำแทนกันไม่ได้ จึงสัมมาทิฏฐิของใคร ก็เหมาะแต่จะเป็น สัมมาทิฏฐิของผู้นั้นเท่านั้น. การก้าวเดินแห่งใจของท่าน จึงเป็นของท่าน แต่ผู้เดียว, และทางที่ใจของท่านเดินไปแล้ว ก็เป็นของท่านแต่ผู้เดียวด้วย. ศาสนาที่สอนเรื่องความสุขทางจิตร อันนอกเหนือออกไปจากวิชาสาการวิทยา ย่อมสอนการช่วยตัวเอง การเดินของตนเอง การรู้ การหลุดพ้น การ เสวยสุข ของตัวเอง. ศาสนานอกนี้ย่อมสอนการที่ต้องให้ผู้อื่นช่วย การ ฟังผู้อื่น, การหลุดพ้นและเสวยสุขโดยต้องของความช่วยเหลือจากผู้อื่น. ตน เป็นคติของตน ตนเป็นที่พึ่งของตน ใครอื่นจะเป็นที่พึ่งให้แก่ตนอย่างไรได้. ความบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะตัว เพราะฉะนั้น วิธีที่จะทำความ บริสุทธิ์ให้แก่ตัว ก็ต้องเป็นของเฉพาะตัวด้วย ใครอื่นจะช่วยทำใครให้ บริสุทธิ์หาได้ไม่. ท่านเดิน ท่านถึง เพราะเหตุใด, เพราะเหตุนี้ ทาง นั้นเป็นทางของท่านแต่ผู้เดียว. ของผู้อื่นก็เป็นของผู้อื่น แม้ว่าจะเหมือน กันที่สุด ท่านก็ไม่พึงเข้าใจว่าเป็นทางๆ เดียวกัน เป็นแต่เหมือนกันเท่านั้น และ เขาก็ชอบเรียกว่าเดินทางเดียวกันด้วย, มันเป็นโวหารของคำพูดต่างหาก.

ทางนั้น มันทอดยาวอยู่ในตัวของท่าน — ที่กาย วาจา ใจ ของท่าน,— ที่การกระทำทางกาย วาจา ใจ ของท่าน. คติที่จะก่อให้เกิดความรู้ในการ อยากเดิน, การเดิน, และผลของการเดิน ท่านจะหาได้จากภายในตัวท่านเท่า นั้น จึงจะเป็น **ของท่าน เพื่อท่าน โดยท่าน** อย่างแท้จริง. พระพุทธองค์

ตรัสว่า “ความทุกข์, เหตุของความทุกข์, ความพ้นทุกข์ และทางให้ถึงความพ้นทุกข์นั้น พระองค์บัญญัติไว้อย่างพร้อมบริบูรณ์ ในกายที่ยาวาหาหนึ่งนี้ อันมีพร้อมทั้งจิตและสัญญา.” ของใครก็ของคนนั้นโดยเฉภาะ เพราะมันเป้นปัจจัยตั้ง. และของใคร ใครรู้ เพราะมันเป้นสันตภิภูฏโก. นี้แหละสหายเอ๋ย มันอยู่ภายใน โดยแท้. ชั่วโมงที่ประเสริฐที่สุดมันมี อยู่ณะกาลเมื่อท่านไปถึงที่นั่นแล้วต่างหาก. **ท่านจะมัวห่วงณะที่นี้ อยู่ไย ?**

โดย “สิริवास”

### การเห็นสมณะ

สมณะ ผู้เปี่ยมด้วย	พรหมวิหาร
มีแต่ธรรม, อธรรม	ท่านไร่
พบท่าน พบอาจารย์	จริงประจักษ์
มีแต่ส่วนข้างได้	ไปเสีย.

ครูเทพ (จากไทยเขษม)



สจจ๋ เว อมตา วาจา  
สจจ๋ธาเรนต์ ปณทิตา,  
เอเตน สจจวชเชน  
ปลายนตุ อธมมิกา.

## เรื่องนำของเล่มนี้

พระพุทธศาสนาในสยามทุกวันนี้

# ผ้ากฐิน กับ สิ้นเมือง

ธรรมทายาท เขียน

เมื่อเราผู้นับถือพระพุทธศาสนา จะทำอะไรซึ่งเนื่องในพระศาสนาจำเปนต้องนึกถึงแนวพุทธจริงๆ, มีธรรมวินัยและปฏิบัติของพระอรียสงฆ์เปนหลัก ดังนั้นสำหรับเรื่องนี้ ก่อนอื่นเราจะต้องนึกถึงหลักอันนี้.

ในราวกลางพุทธกาล มีภิกษุชาวเมืองปาฐาไปเฝ้าพระพุทธเจ้าเมื่อออกพรรษา ผ้าสบงจีวรเปียกปอนด้วยน้ำโคลน พระองค์จึงทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์รับผ้าที่เขาถวายเป็นระหว่างแรมเดือน ๑๑ ถึงกลางเดือน ๑๒ มาช่วยกันทำสบงจีวรเปลี่ยนผ้าครองได้ ทั้งนี้เพื่อประสงค์ให้ภิกษุที่มีผ้าครองเก่าหรือชำรุดทรุดโทรมได้ทำผ้าครองสำหรับใหม่ เพื่อให้ภิกษุมีสามัคคีช่วยกันทำสังฆกรรม และเพื่อให้เห็นอานิสงฆ์ของสามัคคี จึงทรงลดหย่อนผ่อนสิกขาบท

บัญญัติให้แก่ภิกษุที่ได้กรานกฐินแล้ว. โปรตเข้าใจว่าในสมัยนั้นคือผู้มีจีวรเก่าคร่ำคร่าเปลี่ยน หรือผู้สามารถในสังฆกรรมนี้ไม่ใช่สมภารเป็นผู้รับเสมอไป อย่างทุกวันนี้.

ก็ผ้ากฐินที่ชาวบ้านจะถวายนั้น มีแต่ผ้าขาวพอตัดสบง ย่อมสำเร็จเป็นสังฆกรรมตามพุทธประสงค์ ดังนั้นจึงไม่ปรากฏว่าพระราชาธิบดี หรือคหบดี เศรษฐีได้เอาใจใส่เป็นการใหญ่อย่างที่เรากำกัน เพราะใครๆ ก็อาจจะถวายได้ สังฆกรรมที่สงฆ์ทำ ก็เป็นเพียงญัตติทุติยกรรมเท่านั้น ไม่ใหญ่โตอะไรเลย.

ผลานิสงส์ของการถวายผ้ากฐินมีมาน้อยเพียงไร พระพุทธเจ้ามิได้ตรัสไว้โดยละเอียด เพราะเป็นเพียงกาลทาน, ส่วนเรื่องวิตถุการที่แต่งออกขาย เช่นเรื่องนายติณบาลก็เป็นที่เกจิจอาจารย์เสกขึ้นเองไม่ใช่พุทธพจน์. อานิสงส์ย่อมมีแก่ภิกษุโดยตรง คือได้รับไทยทานด้วย ได้รับงดเว้นการปฏิบัติตามสิกขาบทบางข้อด้วย.

**ผ้าผืนเดียวก็พอเพื่อรักษาพุทธาณุญาต ทำไมถึงจะต้องทำกันจนฉิบหายวอดวาย ? มันไม่ใช่พุทธโอวาทโดยแท้ !**

การทอดกฐินย่อมมีจุดหมายต่างๆ กัน บางพวกต้องการบำรุงวัด บางพวกต้องการบำรุงความสุขของตนเอง และบางพวกก็เพื่อบำรุงสงฆ์ในวัดนั้นๆ.

แต่ผู้ที่ทอดกฐินจะได้รู้ต้นสายปลายเหตุอันแท้จริงเห็นจะมีน้อย ทางที่ถูกต้องจะต้องเจตนาทอดกฐินเพื่ออนุเคราะห์ให้ภิกษุสงฆ์มีสามัคคีกัน ตามพุทธประสงค์ การทำไปโดยศรัทธาจริตก็เกือบจะเข้ากับคำพังเพยว่า “ตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ.” เราหรือไม่ว่าการที่เอาผ้าไตรจีวรที่ตัดเย็บย้อมแล้วไปถวายนั้น มันไม่เปนกฐินตามพระพุทธาณุญาต ภิกษุผู้ได้รับผ้าเชนิคั้นนั้นย่อมไม่ได้รับอานิสงส์ตามวินัยบัญญัติ ไม่ผิดจากเอาผ้าไปถวายพระเวลาปกติ. ในปีหนึ่งๆ มีผู้จ่ายเงินไปเพื่อกฐินกำมะลอนี้หลายหมื่นหลายแสนบาท ถ้าเรา



จะคิดถึงประโยชน์ส่วนใหญ่แล้ว จะเห็นว่าไม่จำเป็นจะต้องทำกันให้วิตถารผิด พุทธประสงค์. เมื่อไรเราจึงจะตื่นจากหลับในข้อนี้เสียบ้าง เลิกวิธีพองลม ลูกสวรรค์อันนี้เสีย. เวลาที่เราหนีถือใคร ? เชื่อคำสอนของใคร ? เราเชื่อถือพระพุทธเจ้ามิใช่หรือ ? ดังนั้นเราควรดำเนินตามคำสอนของ พระพุทธเจ้า อย่าเอาวาทะของเกจิอาจารย์ขึ้นมาได้. เราเดิรทางผิดมานาน แล้ว เลี้ยวเสียเถิดพี่น้องทั้งหลาย !

ข้าพเจ้านึกขำขันและสังเวชในใจมานานแล้ว ในพิธีกฐินของเราดูออกจะ เอ๊กเกริกเกินพอดี ซึ่งผิดจากพุทธศาสนิกในต่างด้าวเขาไม่ทำกันอย่างเรา. ข้าพเจ้าก็ชอบการกฐิน แต่ชอบตามพุทธานุญาตซึ่งเป็นของที่ถูก ไม่ใช่กฐิน กำมะลออย่างที่ทำกันโดยมาก. ข้าพเจ้าขอยืนยันคำนี้ด้วยพระวินัยมุข ข้าพเจ้า เคยได้ยินคำแก้วว่า “เมื่อทายกเขาตัดเย็บย้อมเป็นสบงจีวรเสร็จแล้ว กิจที่สงฆ์ จะพึงทำก็ไม่มี” ข้าพเจ้าขอค้านไว้ในที่นี้ว่า ไม่มีในพุทธฎีกาอรรถกถาจะรับรองคำนั้นเลย ถึงที่ทอดกันด้วยผ้าขาวก็อีกนั้นแหละถ้ามีมาตุคามไปเย็บให้มัน ถูกต้องตามพุทธบัญญัติแลหรือ ?

คราวนี้เราหันมามองกฐินหลวงดูบ้าง ตามปกติกฐินหลวงมีอยู่ ๑๒๒ วัด เสด็จพระราชดำเนินรับจ้างพระราชทานแก่เจ้านายข้าราชการบ้าง นับว่าเป็นพระ ราชกุศลอันยิ่งใหญ่ ถึงกับเสด็จโดยขบวนพยุหยาตราอันยิ่งใหญ่ตามโบราณ ราชประเพณี ในปีนี้ทรงเห็นว่าสินเมือง (Economic) ของแผ่นดินตกต่ำ จึง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าหน้าที่พิจารณาที่ควรเสด็จ และพระราชทาน เจ้าหน้าที่ได้กำหนดไว้ ๑๖ วัด คือในกรุง ๑๒ วัดต่างจังหวัด ๔ วัด คงเสด็จ พระราชดำเนิน ๖ วัด พระราชทาน ๑๒ วัด เหลือจากนั้นทรงเปิดโอกาสให้ ราษฎรผู้มีใจศรัทธาถวายกฐินแก่วัดหลวงได้.

ต่อมาคณะกรรมการราษฎรคิดว่าวัดใหญ่ๆ อาจจะไม่ได้รับกฐิน เพราะ มีพระมาก จึงขอร้องให้ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานกฐินไปตามเคย เมื่อ

การณ์เป็นไปอย่างนี้ ก็ทรงรับสั่งให้เจ้าหน้าที่จัดการประมูลราคาของเครื่อง  
 กฐิน ได้ยินว่าปีนี้ได้ถูกเพราะเนื่องด้วยผ้าถูกอย่างหนึ่ง การประมูลแปลก  
 จากการผูกขาดตัดตอนอีกอย่างหนึ่ง ถึงกระนั้นราคาส่งของทั้งปวง เป็นราคา  
 ถึง ๓๐๙๕๕.๗๑ บาทซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยเลย.

ในตอนนี้นำประธานกรรมการราษฎร คือเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหา-  
 สมบัตินั้นเอง เห็นว่าจะต้องจ่ายเงินหลวงก้อนใหญ่ออกเปล่าเสียเช่นนี้ไม่สู้  
 เหมาะ จึงคิดจะเอาเนื้อเต่ายำเต่า คือขอจ่ายเงินศาสนสมบัติ ซึ่งมีอยู่  
 ๒ ล้านเศษ เป็นค่าเครื่องกฐินถวายสงฆ์ในวัดนั้นๆ ได้ส่งคำหาหรือไปถวาย  
 สมเด็จพระสังฆราชฯ ให้ส่งไปกรรมการมหาเถรสมาคม ได้ยินว่ากรรมการ  
 ไม่ยอมจ่ายเงินศาสนสมบัติ เพราะเงินของสงฆ์จะนำมาจ่ายเป็นของบุคคล  
 ย่อมผิดพระวินัยบัญญัติ จึงต้องคงจ่ายเงินพระคลังมหาสมบัติ — เงินแผ่นดิน  
 ไป ๓๐๙๕๕.๗๑ บาท!

วัดหลวงควรได้รับกฐินหลวงหรือไม่ ? ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่จำเป็น  
 ในหลวงจะมีพระราชศรัทธาเฉพาะที่วัดก็ได้ ไม่ควรจำกัด ไม่ควรขอร้อง.  
 ข้าพเจ้าได้พูดมาแล้วว่า ตามพุทธประสงค์ในเรื่องกฐินนี้มีอยู่เพียงไร พิธี  
 การอันพอสมควรกฐินกำมะลอ ก็มากเพียงไร ? กฐินหลวงกฐินราษฎร์ก็มี  
 ลักษณะนั้นเดียวกัน.

กฐินหลวง นอกจากเครื่องบริขารองค์กฐินแล้ว สำหรับพระราชคณะ  
 ฐานานุกรมเปรียญ ก็มีไตรจีวร ๑ ไตร เป็นผ้าเลวซึ่งภิกษุจะใช้ไม่ได้ เป็น  
 ไตรปี เป็นไตรพิธี. การถวายของที่ใช้ไม่ได้จะมีประโยชน์อันใด ผู้ให้  
 ก็ฉิบหายเงิน ผู้รับก็ฉิบหายประโยชน์ ส่วนพระอันดับได้รับผ้าแดงหนึ่งผืน  
 ห่อหมาก ๓ หน่วย พลู ๕ จีบ, นี้ไทยทานของกฐินหลวง.

ข้าพเจ้าเห็นว่า ทางราชการไม่ควรหอบกฐินหลวงเข้าไว้มากนัก จนทำ  
 ไม่ได้, และก็จำเป็นจะต้องทำอย่างนั้น. ควรช่วยกันมุ่งให้สำเร็จ

พุทธประสงค์ ทั้งฝ่ายบรรพชิตคฤหัสถ์ อย่ามุ่งลาภอามิสเพราะนั้นไม่ใช่พุทธ-  
จริยา ไม่ใช่ปฏิปทาของพระอริยสาวก. ข้าพเจ้าเห็นว่าในหลวงทรงมีพระ  
ราชศรัทธาเพียง ๑๖ วัดนั้นชอบแล้ว.

ลองคิดดู การใช้จ่ายค่าภิกษุปีละ ๓-๔ หมื่น ถ้ารวมเข้าสัก ๑๐ ปี  
๒๐ ปีจะเป็นเงินเท่าไร ? เป็นการปล่าเงินก้อนใหญ่ของชาติไทยโดยไม่ได้  
รับประโยชน์แก่ผู้จ่ายและผู้รับให้สมค่า ถ้าจะรวมไว้บำรุงพระพุทธศาสนา  
โดยวิธีอื่นยังดีเสียกว่าบำรุงบำเรอด้วยอามิส อันใช้ไม่ได้.

ข้าพเจ้าได้ยินว่า เมื่อทรงกำหนดจะถวายผ้ากฐินเพียง ๑๖ วัด นอกนั้น  
เปิดโอกาสให้ราษฎรทอดถวายตามความปรารถนา ก็มีราษฎรผู้ศรัทธาไปจอง  
แก่งหลายวัดและบางวัดก็หลายคน แต่ต้องเลิกถอนไปเพราะเหตุผลตั้งว่ามา.

ข้าพเจ้าทราบว่ คณะเปรียญผู้ได้รับไตรปิฎกอยู่นั้นปรารถนาจะทำฎีกายื่น  
ยอมเสียสละไตรปีเพื่อช่วยประหยัดเงินของชาติ แต่กระทรวงธรรมการได้  
ประมวลตกลงสัญญากับผู้ขายเสียแล้ว ถึงแม้ว่าทำฎีกายื่นยอมเสียสละไป ก็คง  
ไม่ได้ผล การนี้จึงค้างอยู่ในขณะนี้ ถ้ามีฉนั้นเราจะได้เห็นการยอมเสียสละ  
อามิสช่วยชาติของภิกษุหนุ่มในคราวสิ้นเมืองฝืดเคืองครั้งนี้โดยแน่นอน.

สาธุ ข้าพเจ้าขออนุโมทนาความคิดของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าทั้งหลาย คณะ  
เปรียญผู้จะดำรงพระศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การไม่ยึดถืออามิสนี้  
แลเป็นพุทธจริยา นี้แลเป็นปฏิปทาของพระอริยสาวก ข้าพเจ้าหวังว่าคณะเปรียญ  
คงจะพร้อมกันเสียสละตั้งแต่ พ. ศ. ๒๔๗๖ เป็นต้นไป.

คัดจากหนังสือพิมพ์รายวัน สัจจ์ วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๔๗๕

หมายเหตุ :- คณะเราเห็นว่า หนังสือเล่มนี้ เป็นฉบับออกพระราช  
ตรงกับฤกษ์กฐิน ผู้เป็นนักคิดก็ยอมอดนึกถึงเรื่องกฐินไม่ได้ ไม่น่าแ้งใด  
ก็แ้งหนึ่ง. เราจึงนำบทประพันธ์บทนี้ลง เพื่อเป็นแนวคิด และเป็นการ  
แสดงอานิสงส์กฐินในบางแนว. หวังว่าท่านผู้มีใจเปลงกลางจะได้พิจารณา  
ดูตามสมควร. -- คณะบรรณาธิการ

# ท่านโลกนาถ กับ บัณฑิตเนฮรู

เมื่อท่านบัณฑิต ยวฮาราล เนฮรู มาเยี่ยมประเทศพม่า และอยู่กับ ดร. พี. เจ. เมฆตา, ปาโกดา โรด ร้างกุ้ง, ท่านโลกนาถได้ส่งจดหมายถึงท่านบัณฑิตสองฉบับ มีความประสงค์ที่จะจงเข้าสู่พุทธศาสนาอย่างแรงกล้า. ท่านโลกนาถได้ส่งสำเนาจดหมายของท่านทั้งสองฉบับนั้นมาให้เราช่วยแปลโฆษณา. เราได้นำฉบับที่หนึ่งลงแล้วในเล่มก่อน, นำฉบับที่สองลงในเล่มนี้. หวังว่าคงเป็นที่สบใจท่านตามควร. ต่อไปนี้เป็นสำเนาคำแปลของ “พุทธโลกการมณจิตต์” ซึ่งพยายามรักษาใจความที่เกี่ยวกับปรมาตถธรรม ให้ตรงต่อความเป็นจริงที่สุดที่จะเป็นไปได้ แม้ว่ารูปศัพท์จะเปิดไว้ให้กว้างเพียงไร. จึงหวังเป็นพิเศษว่า ท่านผู้อ่านคงได้รับความรู้ ทางหลักธรรมเพิ่มเป็นกำไรพิเศษอีกส่วนหนึ่งด้วย. -- บ. พ.

นโม พุทธายะ !

## คณะพุทธศาสนิกธรรมทูตทั่วสากลโลก

วัตถุประสงค์ของคณะพุทธศาสนิกธรรมทูต ทั่วสากลโลก คือการรื้อถอนสากลมนุษยชาติอันทนทุกข์ทรมานในความทุกข์กายและทุกข์ใจ ออกจากความทุกข์นั้นๆ ด้วยการชี้ให้เห็น สมุฏฐาน, การดับสนิท และวิธีที่จะให้ลุถึงการดับสนิทแห่งความทุกข์กายและทุกข์ใจ. คณะจะพยายามให้เกิดมีท่านผู้สำเร็จ (Saints) แล้วและส่งท่านเหล่านั้น ออกจูงนำสากลมนุษยชาติผู้มีความทุกข์ทรมาน ให้ดำเนินชีวิตไปตามหนทางอันเป็นอปถณมคค์ เพื่อลูถึงอรหัตภาพ.

“เราไม่ต้องการพุทธศาสนาแห่งยุคปัจจุบันนี้ ! เราต้องการเฉพาะพุทธศาสนาแห่งยุคโบราณกาล เท่านั้น ! พระพุทธศาสนาอันสุกใสปราศจากมลทินโทษแห่งสมัยเพรงกาล ได้ถูกขุดค้นขึ้นมาได้แล้วโดยพวกเรา เมื่อปี

ค. ศ. ๑๙๓๓, คือเมื่อพวกเราได้เคลื่อนทัพธรรมพยุหะครั้งแรกของเรา ! จุดประสงค์ของเรา คือการช่วยโลกให้รอดพ้น ด้วยการฟื้นตัวเกิดขึ้นใหม่ แห่งพุทธศาสนาอันเก่าแท้ !”

**ผู้ก่อการคือ :**

**ท่านโลกนาถ**

**พุทธบรรพชิต ชาตอิตาเลียน**

**จดหมาย**

จาก : โลกนาถ(พุทธบรรพชิตชาตอิตาเลียน) ถึง : บัณฑิตยวฮาราล นเฮฮู  
 สำนัก 53 Windermere Road c/o Dr. P. J. Metha,  
 Rangon, Burma. Pagoda Road, Rangoon.  
 พฤษภาคม 19, 2481—1937

**บัณฑิต ยวฮาราล นเฮฮู :** อาตมาขอเจริญพรต่อท่าน !

อาตมาหวังว่าท่านคงมีความสุขสบายดี !

เยรูซาเลม ตกอยู่ในกำมือของพวกคฤสเตียน เมกกา ก็อยู่ในกำมือของพวกโมหมัด. พาราณสีก็อยู่ในกำมือของพวกฮินดู. **แล้วทำไมพุทธคยาจะไม่ตกอยู่ในกำมือของพวกพุทธศาสนิก ?** พุทธคยาเป็นเมกกาของพุทธศาสนา. มวลพุทธศาสนิกต้องการพุทธคยา. แต่รัฐบาลอินเดียปฏิเสธ ที่จะยกพุทธคยาขึ้นคืนให้แก่พวกพุทธศาสนิกชนผู้เป็นเจ้าของอันแท้จริง. อะไรเป็นต้นเหตุของเรื่องนี้ ? ความรู้สึกในใจของพวกพุทธศาสนิก ๕๐๐ ล้านคน ยังคงรู้สึกเจ็บปวดรวดร้าวอยู่ ตลอดเวลาที่พุทธคยา

---

๑. คือพวกหริชนอันมีตร. อามเบ็ตการ์เปนประมุข ที่เคยนำข่าลงแล้วในเล่มก่อน ข้อความตอนต้น ๒-๓ ตอนนี้ เหมือนกับในจดหมายที่มีถึงพวกหริชนทุกประการ. ผู้แปล.

ยังคงอยู่นอกกำมือของเขา. พุทธศาสนิกชนและฮินดูศาสนิกกลายเป็นผู้มีนิติงต่อกัน ก็ด้วยเหตุปัญหาพุทธคยา. และพวกฮินดูเสียความช่วยเหลือที่ควรจะได้รับจากพวกพุทธศาสนิก ๕๐๐ ล้านคนไป. เพราะฉะนั้นฮินดูจึงมาเป็นพุทธศาสนิก, และขอให้พวกหริชน<sup>๑</sup> จงนำทาง, โดยเข้าเป็นพุทธศาสนิกพวกแรก แล้วมหาพุทธคยาวิหาร ก็จะกลับคืนเป็นของพุทธศาสนิกผู้เป็นเจ้าของอันแท้จริงได้ในตัว. นี่เป็นวิธีเดียว ที่จะทำบัญญัติประมวลเอารายการความช่วยเหลือของโลกพุทธศาสนิกทั้งสิ้นมาได้ และนี่เป็นความชอบของพวกฮินดู พวกที่เคยถูกกดขี่ (หมายถึงพวกหริชน).

เดี๋ยวนี้ อินเดียกำลังอ่อนแอ เพราะได้แบ่งแยกกันเด็ดขาดเป็นพวก ๆ ซึ่งล้วนแต่นับถือลัทธิศาสนาเป็นปรปักษ์ต่อกัน, ต่างก็ตัดทอนกำลังของกันและกัน. พวกฮินดูปฏิเสธที่จะกลายเป็นพวกโมหมัด. และพวกโมหมัดก็ไม่ยอมกลายเป็นฮินดู. เพราะฉะนั้น ขอให้เขาทั้งสองพวกทำสัญญากัน เดินทางเข้ามาหากัน คนละครึ่งทางเถิด. ขอให้โมหมัดและฮินดูทั้งสองพวก จงพากันรับถือพระพุทธรศาสนา, และแล้วปัญหายุ่งยากทั้งหลาย ก็จะกลายเป็นสิ่งที่ถูกสาងเสร็จเรียบร้อยไปในตัว.

เมื่อชาวอินเดียทั้งหมด พากันเป็นพุทธศาสนิกแล้ว มิใช่เพียงเท่าที่เขาทั้งหลายจะได้รับเสรีภาพเท่านั้น แต่เขาจะทำให้โลกทั้งหมดพากันสันสະเทือนไปทีเดียว. การที่คนถึง ๔๐๐ ล้านคน พากันเข้าสมทบเป็นพุทธศาสนิกในอินเดีย แลได้รับการสนับสนุนจากเหล่าพุทธศาสนิกนอกประเทศอินเดีย จำนวน ๕๐๐ ล้านคนนั้น พอที่จะเขย่าโลกทั้งโลกให้สั่นได้.

จงย้อนดูวันคืนอันรุ่งเรืองแห่งพระเจ้าอโศก ในสมัยที่อินเดียทั้งหมดกลมเกลียวเป็นอันเดียวกัน ภายใต้การคุ้มครองของมหาจักรพรรดิ ผู้เป็นพุทธศาสนิก. พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความจริง ซึ่งอาจปิดเป่าปัญหายุ่งยากลำเค็ญ แห่งลัทธิการไม่คบหาสมาคมกันระหว่างคนต่างชั้น วรรณะ

ได้จริงๆ. พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการอุณยภาพ อันไม่มีขีดจำกัด. การอุณยภาพยอมทำให้ร่วมใจกันได้. ในหมู่ที่ร่วมใจกัน ย่อมมีกำลัง. **พุทธศาสนาให้กำลัง โดยทางการอุณยภาพ และความที่รวมกันได้ เป็นเอกภาพ.**

พุทธศาสนาเป็นมหาวิทยาลัยใหญ่ที่สุดของโลก ซึ่งจะสอนให้ทราบถึง อิสสรภาพภายใน—อิสสรภาพภายนอก—และอิสสรภาพโดยรอบตัว ! จงรับถือพุทธศาสนาเถิด, และแล้วลัทธิถือชั้นวรรณะในอินเดียก็จะสับล้มทำลายลงในตัวมันเองโดยตัวมันเอง. สำหรับการจะทำลายเสียซึ่งลัทธิถือชั้นวรรณะนั้น การได้พบและรู้จักพุทธศาสนา เป็นวิธีที่เพนของจริงอยู่ในตัวเองที่สุด ง่ายที่สุด มีเหตุผลที่สุด. วิธีอื่นๆ ทุกวิธี เพนเพียงกบบังหน้าไว้ชั่วคราว ไม่เพนจริงในตัวเอง และจะต้องพลาดหัวแต่้ม. พระพุทธศาสนาสอนการร่วมกันเพนจุดเดียว และสามัคคีกรรม. พระพุทธศาสนาสอนอิสสรภาพทั้งข้างนอก และข้างใน พุทธศาสนาเป็นศาสนาเดียวเท่านั้น ที่ได้สร้างให้มี พระเจ้าศรีอโศกราช และศรีอาณาจักรของพระองค์.

**บัณฑิต ยวหารุาลาล เนฮฺรู!** พุทธศาสนาเพนของกำนัลที่ดีที่สุด ที่เราอาจให้แก่ท่านและอินเดีย ! พุทธศาสนา เพนของขวัญของพม่า ที่ให้แก่ท่านและอินเดีย ! “สพพทานัน รมมทานัน ชินาติ !” พระพุทธองค์ได้ตรัสดังนี้. การให้ธรรมทานชนะการให้ทั้งปวง ! ขอท่านจงรับเอาพุทธศาสนา อันเพนของขวัญที่ใหญ่หลวงที่สุดกว่าของขวัญทั้งปวง ! ! !

เมื่อคนไข้มัประสงค์จะกินยา, แพทย์ก็จะไม่เอาใจใส่ในเขา และทิ้งเขาไป. **ถ้าอินเดียไม่ยอมรับพระพุทธศาสนา, พม่าก็จะละเลยต่ออินเดีย และยังคงแยกกันอยู่ตลอดไป !** บันดาประเทศพุทธศาสนิกทั้งหลายแห่งเอเชีย จะไม่ช่วยเหลืออินเดีย ตลอดเวลาที่อินเดียปฏิเสธที่จะรับถือพุทธศาสนา. **ขออินเดียจงมาเพนพุทธศาสนิก และแล้วพุทธ-**

คยาวิหาร ก็จะต้องลงมาในมือแห่งพุทธศาสนิกทั้งหลาย โดยตัวมันเอง ! ขอให้พุทธคยาวิหารตกลงในมือแห่งพุทธศาสนิกทั้งหลายเกิด และแล้วเอเชียทั้งหมดก็จะรวมกันเข้าได้ เปนมหาภราดรภาพแห่งพุทธศาสนิกอันหนึ่งอันเดียว ! ขอให้เอเชียทั้งหมดรวมกันเข้า ได้ เปนมหาภราดรภาพแห่งพุทธศาสนิกอันเดียวเกิด และแล้วใครเล่า จะสามารถมาขึ้นใจเอเชียได้ ? อินเดียซึ่งเปนมุทธศาสนิก ก็จะต้องหลุดเปนมิสสระภาพออกมาได้ในตัวเอง ! พม่าและลังกาซึ่งเปนมุทธศาสนิก ก็จะต้องหมუნกลับเข้าหาอินเดียซึ่งเปนมุทธศาสนิกแล้วนั้น อีก, และแล้วคุณแม่ชาวพุทธ ก็จะต้องขึ้นขมยินดี ในการที่ได้ลูกชาวพุทธของตนกลับคืนมา, ตลอดกาลนาน ! ! !

พวกยิว ต้องตกทุกข์ได้ยากในทุกวันนี้ ก็เพราะเขาพากันละทิ้งศาสนาที่ดีที่สุด คือพระเยซูคริสต์, เสีย แล้วมาถือศาสนาอื่นๆ ซึ่งเลวกว่า ! ชาวอินเดีย ต้องตกทุกข์ได้ยากในทุกวันนี้ ก็เพราะเขาพากันละทิ้งศาสนาที่ดีที่สุด คือพระพุทธองค์, เสีย แล้วมาถือศาสนาอื่นซึ่งเลวกว่า ! จึงขอให้อินเดียหมუნกลับเข้าหาพระพุทธองค์ผู้เปนมุทธศาสนาที่ดีที่สุดเกิด, และแล้วเขาก็จะเปนมุขตลอดกาลนาน !

อิตมาภาพ รักอินเดีย ยิ่งกว่าประเทศอื่นๆ ! กายของอิตมาเปนมิตาเลียน, ใจของอิตมาเปนมอินเดีย ! ! ! อินเดียเปนมดินแดนของพระบิดาทางฝ่ายดวงวิญญานของอิตมา ! ! ! พระบิดาของอิตมาคือพระพุทธองค์ ! ! ! อิตมาเปนม “พุทธบุตร” — บุตรของพระพุทธองค์ ! ! !

พระพุทธองค์ผู้เปนมบรมแพทย์แห่งโลก ได้ทรงประกาศัจจธรรมว่า : “ทุกๆ สิ่งเปนมของไม่เที่ยง ! ทุกๆ สิ่งเปนมของประกอบด้วยทุกข์ ! ! ทุกๆ สิ่งว่างเปล่า ! ! !” พวกซึ่งยอมรับโอวาทอันสุกใสรุ่งเรืองข้อนี้จะ



เป็นผู้ที่ได้รับพระโอวาทคืบหน้าสืบต่อไป. พวกซึ่งปฏิเสธ ก็จะเป็น “คนตาย” คือว่า ถูกละลายและทอดทิ้งจนเสื่อมทราม ! พวกซึ่งปฏิเสธต่อการรับเอาสัจธรรม จะเป็นผู้ถูกคว่ำบาตร โดยสัจธรรม. **ความตายของฝ่ายดวงจิตต์ เป็นของร้ายกาจยิ่งกว่าการตายของร่างกาย !!!** พุทธศาสนา เป็นศาสนาเดียวที่สามารถชุบคนตายให้กลับเป็น ! อินเดียได้ตายแล้วในทุกวันนี้ และจะไม่กลับได้อีก จนกว่าเขาจะยอมรับเอา **พระพุทธศาสนา** ซึ่งเป็น **โอสถอันประเสริฐที่สุดในโลกนี้ !!!**

ในพุทธศาสนาไม่มีการอวตาร ! พวกพราหมณ์เจ้าเล่ห์กล ซึ่งได้ตีกินเอาพระพุทธองค์ไปเป็นอวตารปางหนึ่งของศาสนาฮินดูนั้น เป็นตัวปีศาจร้าย ! พระพุทธองค์ไม่เคยตรัสว่าพระองค์เป็นอวตารปางหนึ่ง ! แล้วทำไมพวกฮินดูจึงเรียกพระองค์ เอาไปเป็นอวตารปางหนึ่งของฮินดู ? ทำไมเขาจึงปั้นเรื่องซึ่งพระพุทธองค์มิได้ตรัสเลยนี้ขึ้น ? พุทธศาสนาบริสุทธิ์ผ่องใส อยู่ในตัวเองพอแล้ว และไม่ต้องการความช่วยเหลือเติมเต็มของฮินดู ! อวตารคือการเกิดแล้วเกิดเล่า ศรีกฤษณะได้กล่าวแก่อรชุนว่า “เมื่อใดความเสื่อมใส สัทธาอ่อนกำลังลงไป และความไม่เสื่อมใสสัทธาขึ้นอยู่ในระดับสูง ฉันทก็สร้างตัวเองเมื่อนั้น” —(ภควัต คีตา 4—7). แต่พระพุทธองค์ผู้มีนามว่าโคตมะได้ทรงลูกลงอนุตตรนิพพาน **ในสถานะที่ไม่มีการเกิดอีก !!** ดังนั้นพวกฮินดูจะขึ้นอ้างอยู่ทำไมว่า พระพุทธองค์เป็นอวตารปางหนึ่ง ในเมื่อการอวตารเป็นการเกิดใหม่ และพระพุทธองค์ผู้เป็นเอกบุคคคลไม่เกิดอีกต่อไป ? นี่ชี้ให้เห็นว่า “ทฤษฎีเรื่องอวตาร” ถูกปั้นขึ้นใช้ในเมื่อเข้ามาสู่เอาพุทธศาสนาไปเป็นของตัวเท่านั้น ! **ความเท็จไม่อาจเผชิญหน้ากับความจริง !** พวกพราหมณ์ผู้เล่นสกปรกได้คิดค้นหาอุบายเปลี่ยนพระพุทธองค์ไปเป็นอวตารปางหนึ่งของฮินดู, และโดยกลวิธีอันตลบตะแลงนี้ เขาได้ขับไล่พระพุทธศาสนาออกไปได้จากอินเดีย (ภายในความปรารถนาอย่างแรงกล้า

ในอันที่จะรักษาลัทธิถือชั้นวรรณะไว้ให้ได้ ซึ่งทำให้พวกตนได้รับความสูงสุดอยู่เหนือวรรณะอื่นๆ !). ด้วยบาปอันมหันต์และน่าสยดสยองนี้ พวกเขาจะต้องหมกไหม้ในนรก ตลอดกาลนาน.<sup>๑</sup>

บัณฑิต ยวหาราลาล เนฮรู! ข้อไหนจะร้ายแรงกว่ากัน คือข้อที่ตกเพนทาสของอินทรีย์หก หรือข้อที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของต่างประเทศ? ข้อที่ตกเพนทาสของอินทรีย์ (senses) หก เพนความตกที่ต่ำต้อยเลวทรามที่สุด! ดังนั้น ทำไมจึงไม่ดำเนินการเพิกถอนความตกเพนทาสของอินทรีย์หกเสียเป็นข้อแรกเล่า? ทำไมจึงมามัวกังวลอยู่กับอำนาจต่างประเทศ? จะต้องหวาดต่อพวกยุโรปทำไม ในเมื่อพวกนั้นก็ตกเพนทาสแห่งอินทรีย์หกด้วยตนเอง เช่นเดียวกันกับเรา? พระพุทธองค์ของเราได้ตรัสว่า **“ตนเพนนายตน!”** ทุกๆ คนต่างทำตนเองให้เป็นทาสของตนเอง! ไม่มีใครที่อาจทำผู้อื่นให้ตกเพนทาสได้! แล้วทำไมท่านจึงมัวกังวล ด้วยเรื่องอังกฤษมากถึงเพียงนี้? จงกังวลถึงตัวเองเถิด! จงเริ่มต้นจากภายใน! จงทำลายสัมพันธ์ภาพต่ออินทรีย์หก! เมื่อท่านเพนอิสระในภายในแล้ว, ท่านก็เพนอิสระภายนอกได้ในตัวเอง! ไม่มีใครสามารถทำบุรุษผู้หมดกิเลสแล้ว ให้ตกเพนทาสได้! ไม่มีใครทำพระอรหันต์ให้ตกเพนทาสได้! ไม่มีใครทำพระพุทธเจ้าให้ตกเพนทาสได้! ดังนั้น, บัณฑิต ย. เนฮรู, ท่านจงพยายามอย่างแก่กล้า, จงลู่ถึงอรหันตภาพ, ท่านก็จะประสพเสรีภาพอย่างร่าเริงตลอดนิจกาล!

คนตาบอดไม่อาจจูงคนตาบอดไปได้! ทั้งสองคนจะพากันตกคลอง! ดังนั้น, บัณฑิต ย. เนฮรู, จงทำลายความมีเดบอดของตนเองเป็นขั้นแรกเสียก่อน แล้วท่านจึงค่อยนำผู้อื่นไปได้! **ทาสไม่อาจช่วยเปลื้องปล่อย**

---

๑ ตอนนี้อยู่จะสังเกตเห็นได้ว่า ท่านโลกนาถกล่าวเตือนพรหมณ์อย่างซึ่งหน้าจึงๆ เพียงไร ทั้งที่บัณฑิต ยวหาราลาล เนฮรู ก็เป็นพรหมณ์ผู้อุกโตสุชาติ ในอินเดียคำว่าบัณฑิต ใช้เรียกผู้เกิดในตระกูลพรหมณ์โดยอุกโตสุชาติทุกคน ในเมื่อไม่มีเกียรติอื่นที่สูงกว่า --ผู้แปล.  
ก. ๗

**คนผู้เปนนทาศด้วยกัน !** ดังนั้น, บัณฑิต ย. เนฮรู, จงทำตัวเองให้เป็นอิสระก่อน แล้วท่านก็จะหวังได้ ในการที่จะทำเขาอื่นให้เป็นอิสระ ! คนจนน้ำไม่อาจช่วยคนจนน้ำด้วยกัน ! จงเรียนการว่ายน้ำให้ได้เสียก่อนการพยายามช่วยผู้อื่น !

**บัณฑิต ยวฮาราลาล เนฮรู!** ท่านได้มาที่นี่ เพื่อเอาพม่ากลับคืนไปสู่อินเดีย! **ดีนัก!** แต่ท่านจงบอกให้อินเดียยอมรับถือพุทธศาสนาเสียก่อนเถิด ท่านจงเริ่มเสียลูก ด้วยการยอมรับถือพุทธศาสนาโดยตนเองเสียในบัดนี้เถิด ! **มันเป็นการสุดวิสัย ในการที่จะลากเอาพุทธบริษัทเข้าไปสมทบกับบริษัทซึ่งมิใช่พุทธบริษัท !!!** พระพุทธองค์ได้ตรัสว่า “ถ้าท่านไม่ได้เพื่อนที่เสมอกับตนหรือดีกว่าตน ก็จงเดินไปคนเดียว !” พม่าสมัครเดินคนเดียว เพราะอินเดียปฏิเสธที่จะยอมรับถือพระพุทธศาสนา ! บัณฑิต ย.เนฮรู, ท่านเข้าใจในปฐมเหตุตั้งกล่าวนี้ผลดีก็จะมีแก่ท่านเอง, แก่อินเดีย, และแก่โลกทั้งหมด !

อะไรเป็นวัตถุประสงค์ของการเพนอยู่ ? ความสุข, ความหลุดพ้นไปจากความเพนอยู่ ! คนเราจะหลุดพ้นไปจากความเพนอยู่โดยทางการเมืองได้หรือ ? ไม่ได้เลย ! การเมืองกดคนเราให้จมและลึกลงไปทุกทีในความเพนอยู่และความทุกข์ทรมาน! พุทธศาสนาเท่านั้น ที่จะฉุดคนเราขึ้นมาจากความเพนอยู่ และความทุกข์ทรมาน !

ท่านกล่าวว่า ท่านไม่สู้สนใจศาสนามากนัก ! ท่านสนใจในการเมืองมากกว่า ! ในจดหมายฉบับแรกที่อาตมามีมาถึงท่านอาตมากล่าวว่า “การเมืองทำกระเพาะให้เต็ม ! ศาสนาทำจิตต์ใจให้ฟู !” การเมืองดำเนินตัวไปด้วยโลกอันผันแปร ! ศาสนา(พุทธศาสนา)ดำเนินตัวไปด้วยพระนิพพานอันไม่แปรผัน ! การเมือง ดำเนินงานด้วยความเท็จ ! ศาสนา(พุทธศาสนา)ดำเนินงานด้วยความจริง ! การเมืองพอกพูนความอยากให้แรงกล้า ก่อให้เกิดความทุกข์ใจและทุกข์กาย ! ศาสนา(พุทธศาสนา)บั่นทอนความอยาก

ประสาทความเยือกเย็น และศานติสุข! ดังนั้น, บัณฑิต เนฮรู, ท่านเป็นผู้สนใจในการเมือง ซึ่งมีความทุกข์โศกเป็นจุดที่ประสงค์ !!! และท่านไม่แยแสต่อศาสนา ซึ่งมีความสุขสำราญ เป็นจุดที่ประสงค์ !!! ในการเมือง ไม่มีความสิ้นสุด, เพราะความอยาก นำไปสู่ความอยากซึ่งมากยิ่งขึ้นไปอีก !!! ในศาสนามีความสิ้นสุด, เพราะความหมดสิ้นค้นหาโดยเอกเทศ ย่อมนำไปสู่ความสิ้นค้นหาโดยหมดจดสิ้นเชิง ซึ่งจะไม่มีค้นหาอีกต่อไปตลอดกาลวสาน!!! เพราะฉะนั้น, บัณฑิต เนฮรู! ท่านจงรักศาสนา อันเป็นสิ่งซึ่งมีพระนิพพานเป็นจุดที่ประสงค์, และ **เกลียด** การเมือง ซึ่งมีนรกเป็นจุดที่ประสงค์!!!

ดร. บา ยิน ได้ส่งถ้อยคำเหล่านี้มายังท่าน : “๑. ลัทธิวัตถุนิยม (คือการเมือง) เป็นต้นเหตุแห่งการกระทบกัน และการขวางกัน โดยจะเป็นอื่นไปมิได้, มันเพิ่มพูนความโทมนัส และความทุกข์ทรมานอันไม่มีที่สิ้นสุดเสมอไป. มันปลุกเร้าความรู้สึกแห่งหัวใจที่เลวและต่ำ เช่นการจ้องแหว, ความโกรธ, ความละโมภ ความอิจฉาพยา และ ฯลฯ. โดยแท้จริงมันเป็นการเปิดประตูน้ำแห่งนรกให้ไหลบ่าเข้ามา. (จงดูเหตุการณ์ของประเทศทางตะวันตก เป็นตัวอย่าง). ราชบัลลังก์ทางฝ่ายรูปธรรม (Material) เป็นสิ่งที่แปรไปสู่ความคร่ำครา, และชีวิตของผู้กุมอำนาจอย่างโลกๆ เช่นนี้ย่อมสั้น. ๒. ลัทธิจิตนิยม<sup>๑</sup> (คือพุทธศาสนา) ย่อมหว่านโปรยเมล็ดพืชแห่งความรัก, ศานติสุข, สามัคคี, ไมตรี และความสุขสำราญ. ราชบัลลังก์ทางฝ่ายจิตเช่นนี้ ยั่งยืน. พระราชาทางฝ่ายจิตเช่นนี้ (คือพระพุทธเจ้าทั้งหลาย) ทุกๆ พระองค์ ไม่เคยสิ้นพระชนม์.”

บัณฑิต ยวฮาราลาล เนฮรู! ความมุ่งหมายของท่าน คือการเรียกร้อง

๑. ในที่นี้แปลคำ Materialism ว่าลัทธิวัตถุนิยม และ Spiritualism ว่า ลัทธิจิตนิยม. อย่างแรกคือวัตถุภายนอก เป็นใหญ่, อย่างหลัง จิตเป็นใหญ่ --ผู้แปล

เอาอิสสรภาพภายนอก โดยทำการต่อสู้ขัดขวางกับผู้ชนะภายนอก. ความมุ่งหมายของพวกอาตมา คือการเรียกร้องเอาอิสสรภาพภายใน โดยทำการต่อสู้กับผู้ชนะภายใน (นั่นคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง). จงมองดูให้เห็นความเปิ่นโหมะ แห่งความมุ่งหมายและวิธีการของท่าน ! จงมองดูให้เห็นความมีผลกำไรแห่งความมุ่งหมาย และวิธีการของพวกอาตมา ! วิธีการของเราเร็วและปลอดภัย แน่นนอนและมั่นคง, ปราศจากความทุกข์หรือความขาดทุน แก่ตัวเราเองหรือผู้อื่น. ส่วนของท่านตรงกันข้ามอย่างจริงจัง. จุดที่ประสงค์ของท่านคือนรก ! จุดที่ประสงค์ของเราคือนิพพาน ! ทรัพย์ทางฝ่ายวัตถุ เปนของไร้ประโยชน์. ทรัพย์ทางฝ่ายจิต (หรืออริยทรัพย์) เปนของประเสริฐสุด. **ทำไม ?** เพราะอริยทรัพย์ ย่อมติดตามเราไปได้ เมื่อตายแล้ว ! ทรัพย์ฝ่ายวัตถุ ต้องทอดทิ้งไว้ข้างหลัง และเราถูกฝังไปตัวเปล่า ! “มันให้ผลดีอะไรที่ตรงไหนแก่บุรุษผู้ถือเอาโลกทั้งหมดไว้ได้แล้วไปนรก ?”

บัณฑิต ย. เนฮรู ! อะไรเปนจุดที่หมายในชีวิตของท่าน ? คือ การ **ลูถึงความสุขสำราญ ด้วยการรู้เห็นสัจธรรมอย่างแจ่มแจ้ง !** ทุกๆ คนรักสัจธรรม ! ไม่มีใครจงเกลียดจงชังต่อสัจธรรม ! ดังนั้นจงรับถือพุทธศาสนา ! พุทธศาสนา คือ สัจธรรมที่สูงที่สุด !

ท่านได้มาสูบ้านเมืองของพวกพุทธบริษัท, และเดี๋ยวนี้ท่านกำลังจะมาหาพุทธบรรพชิตผู้หนึ่ง ! ดีนั้ !! ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปหาบรรพชิตแห่งคฤสเตียน เมื่ออยู่ในประเทศที่เปนพุทธศาสนิก ! ท่านจะเห็นความงดงามของคฤสตบรรพชิต ชั่วแต่เมื่อท่านไปสู่กรุงโรม ! เดี่ยวนี้ท่านอยู่ในเมืองพุทธบริษัท ท่านจะได้เห็นแต่พุทธบรรพชิตเท่านั้น ! เมื่อท่านไปสู่เมืองที่เปนคฤสตบริษัท ท่านจะได้เห็นคฤสตบรรพชิต ? แต่มันยังไม่เป็นการพอเพียง สำหรับที่เห็นแต่หน้าตา และลักษณะการภายนอกของเขา ? ท่านจะ

ต้องตรวจสอบให้ทราบถึงความรู้สึกและดวงใจของเขา โดยการไปเยี่ยมให้ถึงวิหาร แล้วถามถึงปัญหาต่างๆ ทางฝ่ายศาสนา. คำตอบทั้งปวงของเขานั้นแหละ จะบอกให้ท่านทราบว่า เขารู้อะไรก็มาน้อย.

**พระนิพพานมิใช่ความสูญเปล่า !** โลกนี้ไม่เที่ยง, ประกอบด้วยทุกข์, ว่างเปล่าจากตัวตน ! จึงโลกนี้นั้นแหละเป็นของสูญเปล่า ! ความไม่มีของสิ่งที่สูญเปล่า ก็จัดเป็นสภาวะอันหนึ่ง ! ความไม่มีแห่งโลกที่สูญเปล่านี้อเอง เป็นสภาวะอันนั้น — คือพระนิพพาน ! พระนิพพาน เป็นที่เข้าไปรับภัย ของโลกอันสูญเปล่านี้อ ! และความเข้าไปรับภัยไป แห่งสิ่งที่สูญเปล่า ก็เป็นสภาวะอย่างหนึ่งที่มีอยู่ ! พระนิพพานเป็นสภาวะอย่างหนึ่งที่มีอยู่ และมีใช้ความสูญเปล่า ! พระนิพพานคือความจริงอันสูงสุด แห่งสังขารธรรมที่ไม่รู้จักแปรปรวน ! โลกนี้เป็นโลกแห่งความฝัน ซึ่งทุกๆ คนยอมฝัน และไม่มื่ออะไรที่เป็นของจริง ! พระนิพพานเป็นที่ตื่นจากฝัน ไม่มีการฝัน และทุกๆ สิ่งเป็นของจริง !

**ความทุกข์ทรมาน** ย่อมถูกทำลายให้หมดไปได้ โดยการเห็นสิ่งทั้งหลายตรงตามที่เป็นจริง, นั่นคือ **ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ว่างเปล่าจากตัวตน !** จงดูร่างกายนี้เป็นตัวอย่าง. ใครเป็นเจ้าของ ? ท่านสุภาพบุรุษ ความไม่เที่ยง, ท่านความเต็มไปด้วยทุกข์, ท่านความเป็นของว่างเปล่าจากตัวตน นั้นแหละ เป็นเจ้าของร่างกายนี้ ! พวกเราหาใช่เจ้าของไม่ ! เพราะฉะนั้น ทำไมมันวักงวลด้วยนั้นนี้อยู่เล่า ? โจรปรารถนาจะฆ่าเรา. จะร้องให้ทำไม ? เราเสียอะไรไปเปล่า ? ก็ให้ท่านความไม่เที่ยง—เป็นทุกข์—ว่างเปล่า นั้นละซิ ร้องให้ ! พวกเขาเป็นเจ้าของ ! ขอเราจงอย่าอ้าอกรับเอากายเข้าเป็นของเรา ! การอ้าอกรับกายยึดถือเอาเป็นของเรานั้น เป็นการชะโมย. การเป็นชะโมยควรได้รับโทษ. การสละความเยื่อใยในกาย เป็น

ความชอบธรรม ! การเป็นผู้มีความชอบธรรม ควรได้ประสบบรมสุข ! หลักอันนี้ ย่อมใช้ได้กับชั้นหรือองค์แห่งความเปนอยู่ องค์อื่นๆ อีกสิ่งองค์ (คือเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ). เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็มีใช้ของท่าน ! มันทั้งหมดนั้น เปนของท่านความไม่เที่ยง — เปนทุกข์ — ว่างเปล่า ! จงสละมันเสีย แล้วเปนคร่าตรงอยู่ให้ชอบธรรม ! การดำรงอยู่โดยชอบธรรม เปนการควรได้รับประสบบรมสุข !

คนเราเปนสิ่งที่ไม่เที่ยง เปนทุกข์ เปนอนัตตา ! คนปลอมย่อมต้องการความสุขปลอม ! สิ่งที่ไม่เที่ยง ย่อมต้องการของที่ไม่เที่ยง ! ความสูญเปล่าย่อมต้องการของสูญเปล่า ! สูญย่อมปรารถนาสูญ. โง่ดักดานอะไร เช่นนี้ ! บัณฑิต เนฮรู, ท่านและลูกน้องของท่าน และทุกๆ คน, กำลังวิ่งไล่ตามโลกที่สูญเปล่า ! ไม่มีใครชอบพระนิพพานอันเปนสภาพอันหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ ! ท่านจะต้องยินดีรับนาฬิกาเรือนทอง แทนความเปล่า ! พระนิพพานมิเปนของสูงสุดยิ่งกว่านาฬิกาเรือนทองดอกหรือ ? พระพุทธองค์ ทรงมอบพระนิพพานอันไม่มีอะไรเปรียบ ให้แก่ท่าน แทนความเปล่า ! แล้วทำไมท่านจึงไม่รับเอา ? ทำไมท่านจึงไม่สลัดโลกซึ่งเปนของสูญเปล่านี้ทิ้งเสีย แล้วรับเอาพระนิพพาน ซึ่งเปนสิ่งอันมีอยู่แท้จริง เล่า ?

อวิชา (คือความไม่รู้จักของจริง) เปนโรคเรื้อนแห่งทางดวงจิตต์. อันไหนจะร้ายกาจกว่ากัน, โรคเรื้อนฝ้ายดวงจิตต์ หรือว่าโรคเรื้อนทางร่างกาย ? โรคเรื้อนของดวงจิตต์ เปนโรคเรื้อนที่ร้ายกาจที่สุด ! เมื่อเปนเช่นนี้ ท่านจะเปนสุขได้อย่างไร, บัณฑิต เนฮรู. ในเมื่อท่านกำลังทนทุกข์อยู่ด้วยโรคอันน่าสอิดเสียนเช่นนี้ ? ท่านจะไม่ปรารถนารับเอาโรคเรื้อนทางกาย เข้ามาเปลี่ยนเอาโรคเรื้อนทางดวงใจออกไปเสีย เจียวหรือ ? ท่านจะไม่ปรารถนารับเอาโรคเรื้อนทางกายพร้อมทั้งอรหัตตผลอันสูงสุด ในขณะเดียวกัน เจียวหรือ ? ท่านตาบอด, บอดในฝายนามธรรม ความ

บอดในฝ่ายนามธรรม (คือใจ) เช่นนี้ เปนความบอดชนิดที่ร้ายกาจที่สุด! ท่านมีเหตุร้ายแรงเป็นพิเศษ เกี่ยวกับตา! จงมานี่เถิด, และให้เราตัดตุ่มต้อในตาที่ท่านออกเสียเถิด! เราไม่คิดค่าอันใดเลย! เราทำงานด้วยความเมตตา กรุณาอันบริสุทธิ์! มานี่เถิด! เมื่อท่านเห็นสัจจธรรมแล้ว, ท่านจะผาสุก สำราญ ตลอดนิจกาล!

ทำอย่างไร จึงจะลู่ถึงพระนิพพานได้โดยเร็ว? (ตอบ) จะลู่ได้โดยการไม่เพิ่มเชื้อเพลิง ให้แก่กองไฟแห่งอินทรีย์ทั้งหก! ตาลูกโพลงอยู่ด้วยไฟราคะ ไฟโทษ ไฟโมหะ ไฟเกิด — แก่ — เจ็บ — ตาย — โศก — ปริเวทนะ — ทุกข์ — โทมนัส — อุปายาส หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ก็เช่นเดียวกัน, ลูกโพลงอยู่ด้วยไฟ คือราคะ โทษะ โมหะ เกิด แก่ เจ็บ ตาย โศก ปริเวทนะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส! ขอเราจงอย่าเพิ่มพูนให้แก่กองไฟเหล่านี้เลย! ขอเราจงเผ่าระวังอินทรีย์ทั้งหกนี้! เราอย่ากอดรัดยึดถือความเพลิดเพลिनแห่งกาม. อินทรีย์หกคือปากแผลของโรคเรื้อน! เราอย่าเกาโรคเรื้อนเลย! “ตา ไม่เคยอ้อมด้วยการดู! หูไม่เคยอ้อมด้วยการฟัง!” อย่ากอดรัดความเพลิดเพลिनทางกามเลย! อย่าต็มน้ำเค็มเลย! ยิ่งต็มมากก็ยิ่งกระวนกระวายมากขึ้น! โดยการไม่กอดรัดความเพลิดเพลिनในทางกามเอาไว้, กองไฟทั้งหลาย ก็ดับเย็นลงเอง เพราะมันต้องการเชื้อจึงจะอยู่ได้! จงยกมหาสมุทรขึ้นเทรดไฟซี! ทำอย่างไรเล่า? ก็คือโดยการฝึกหัดเจริญสมาธิภาวนา! จงพยายามด้วยความบากบั่นอย่างแรงกล้า! จงศึกษาพระพุทโธวาทอันสูงส่งรุ่งเรือง! จงทำให้มากให้เนืองๆ ข้าในสมาธิที่เริ่มให้ผลแล้ว, ซึ่งท่านสนใจทำจริงๆ! การฝึกสมาธิภาวนาเปนกองดับเพลิงที่วิเศษที่สุด! จงมอบให้กองดับเพลิง ทำหน้าที่ของเขา! จงพยายามอย่างเอาเปนเอาตาย! จงดำเนินงานให้อย่างน่าสยดสยอง! จงเผาผลาญบาปเล็กบาปน้อยในกองเพลิงแห่งตบะธรรมอันแก่กล้า! จงชนะไฟด้วยไฟ! จงให้ไฟแห่งตบะธรรมอันแก่กล้า



ชนะไฟแห่งกามารมณ์! เมื่อไฟแห่งกามารมณ์ดับตายไปแล้ว มันก็ตายตลอดนิจกาล! นี่คือภาวะอันเยือกเย็นแห่งพระนิพพาน เปนที่ซึ่งไฟกิเลสทั้งปวง เข้าไปดับสนิท ตลอดกาลาวสาน!

พระพุทธรองค์ของเราได้ตรัสว่า มีความสุข ๒ อย่าง : ความสุขแห่งชีวิตโลกๆ (โลกียสุข), และความสุขแห่งการสละโลก (เนกขัมมสุข). ในสองอย่างนี้ ความสุขแห่งการสละโลกเปนสุขสูงสุด. ไม่มีมนุษย์คนใด อาจเปนได้ โดยปราศจากความสุข. เราต้องมียोगได้อย่างหนึ่งเสมอ. ฉะนั้น ขอให้เราชื่นชมต่อความสุขแห่งการสละโลก เกิด! ความหวานหอม คือความสุขแห่งการสละโลก, เฟ่งพินิจอยู่ในความเปนอนิจจัง, เห็นอนิจจลักษณะในสิ่งทุกๆ สิ่ง, ไม่มีตัวตน, ว่างเปล่า!!! จงพิจารณาอนิจจลักษณะอย่างติดต่อกัน ในสังขารธรรมทั้งหลาย, เห็นอยู่ซึ่งชีวิตนี้ ว่าเป็นเพียงอาการที่เกิดทยสลับติดต่อกันไป หรืออาการไหลเช่นน้ำ, ไม่มีที่ห้ามกั้น ด้านทาน, จงหมั่นพิจารณาความไหลวนเวียนแห่งสิ่งทั้งหลาย, รู้จักมันว่า ไม่มีตัวตนในที่ไหนๆ, และแล้วต่อจากนั้น ก็จะไม่มีความทุกข์ ไม่มี

โทมนัส, **นี่** แหละ คือ **ความสุขแห่งการสละโลก**. จงปล่อยตนเข้าไป ใน “ภูมิแห่งความไม่มีไม่เปน!” จงอยู่อย่างผาสุกสำราญ ใน “ภูมิแห่งความไม่มีไม่เปน!” และท่านจะเห็นได้ว่า เนกขัมมสุขนี้ เปนสิ่งสูงสุดอย่างแท้จริงโดยแน่นอน อย่างไร. และเมื่อท่านได้ลิ้มรสแห่งเนกขัมมสุข ซึ่งยากที่จะลิ้มได้นี้แล้ว, ท่านจะขยะเขยงต่อราคะและโทษะ ตลอดนิจกาล!

**คนเราคือเปลวเพลิง ที่กำลังติดเนื่องเปนอันเดียวกันไปไม่ขาดสาย และมีใช่เปลวเดียวซ้ำกัน แม้แต่เพียงสองขณะที่ติดต่อกัน.** ชีวิต เปนเพียงลีลาศของความกลายที่แปรผันติดต่อกันไปเท่านั้น. ใครยึดถือ? ใครอยาก? ใครปรารถนาการเมือง? ลีลาศอันนั้นแหละยึดถือ!

ลีลาศนั้นแหละอยาก ! ลีลาศนั้นแหละ ต้องการการเมือง ! ฯลฯ ! ดังนั้น การเข้ายึดถือสิ่งใดๆ จึงมิใช่เป็นความโง่เง่า ดอกหรือ ? อวิชา ย่อมยึดถือ. ปัญญา ย่อมปล่อยวาง. มันมีการยึดถือ แต่ไม่มีบุคคลผู้ยึดถือเลย โดยแท้. มันมีลีลาศ แต่ไม่มีบุคคลผู้แสดงอยู่ภายหลังจากลีลาศนั้น. มันมีความทุกข์ แต่บุคคลผู้ทุกข์หาไม่มีโดยแท้. อวิชาเป็นมูลเหตุแห่งปวงทุกข์. ปัญญาเป็นมูลแห่งปวงสุข. จงฆ่าอวิชาด้วยปัญญา, จงเห็นสิ่งทั้งหลาย ให้ตรงตามที่เป็นจริงอย่างไร, นั่นคือ ไม่เที่ยงและว่างเปล่าจากตัวตน, และแล้วท่านก็จะหลุดพ้นไปจากกองทุกข์. ชีวิตเป็นความฝัน, สิ่งไม่จริง ! จงตื่นจากความฝันอันเนิ่นนานนี้เถิด ! อย่าฝันนานนักเลย ! จะมัวทนทุกข์ซ้ำแล้วซ้ำอีกอยู่ทำไม ? ผู้ซึ่งทนทุกข์ คือคนวิกลจริต ! คนฉลาดย่อมไม่ทนทุกข์. เพราะฉะนั้น, บัณฑิต เนฮฐุ, ท่านจงเป็นคนฉลาด และหลุดพ้นไปจากกองทุกข์ ตลอดนิจกาลเถิด !!! เมื่อท่านเป็นคนฉลาด ท่านก็สามารถนำเขาอื่นไปได้โดยทางอันปลอดภัย !!!

ขอให้ท่านเป็นผู้ฉลาดได้โดยเร็วเถิด !!! ขอให้ท่านได้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่าเป็นของสูงสุดยิ่งกว่าการเมืองมากกว่ามากนัก !!! ขอให้เบิกรุ่งอรุณใหม่โดยเร็วเถิด, ในเมื่อพุทธศาสนาจะกลับเป็นศาสนาแห่งอินเดียอีกแล้ว, ความรุ่งเรืองเป็นอาณาจักรของพระเจ้าอโศกมหาราช จะกลับคืนเป็นความจริง ที่จะชนะความนิยมชมชื่นของโลกทั้งหมดได้เป็นยุคๆ อีกแล้ว ! เมื่อวันแห่งความสำราญนั้นมาถึง, และเมื่ออินเดียได้กลับถือพุทธศาสนาอีก, พุทธศาสนิกอินเดีย พุทธศาสนิกลังกา และพุทธศาสนิกพม่า ก็จะกลับรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อก่อรูปเป็น **ประเทศพุทธศาสนิก อันใหญ่ยิ่ง** ขึ้นประเทศหนึ่ง ซึ่งจะรวบเอาเอเชียส่วนที่เหลือ เข้ามารวมกันเป็น **มหาภราดรภาพแห่งพุทธศาสนิก** อย่างเป็นปึกแผ่นแน่นแข็งได้ !!!

ขอให้ความปรารถนาอันสูงยิ่งของท่านทั้งหมด จงเผด็จผลเต็มเปี่ยม,

และขอให้ท่านได้บันลຸพระนิพพาน อันไม่มีอะไรเปรียบ โดยเร็วเถิด ! ขอ  
อำนาจพรอันสูงสุด และเมตตาอันไม่มีขีดจำกัดแต่ท่าน, แต่ชาวอินเดียวุทุกๆ คน,  
และแต่โลกทั้งหมด ?

## โลกนาถ

พุทธบรรพชิต ชาตอิติธาเลียน.

### พุทธภาษิต

สพฺพปาปสฺส อกรรม  
สจิตฺตปริโยทปนํ

กุสลสฺสุปสมปทา  
เอตํ พุทฺธานสาสนํ

(ธ. ขุ. ๒๕/๓๙).

การไม่ทำบาปทุก ๆ อย่าง,  
การทำจิตต์ของตนให้แผ้ว,

การทำกุศลให้ถึงพร้อม,  
๓ อย่างนี้เป็นพุทธศาสนา.

(พุทธทาส แปล).

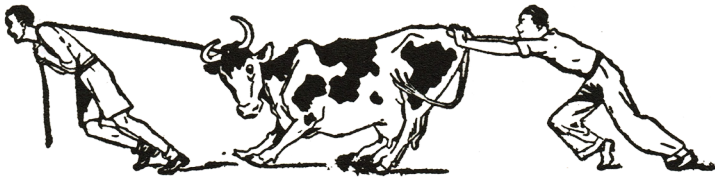
Abstain from doing evil, ceaselessly  
do good, keep the heart clean. This is  
the exhortation of the Buddhas.

(ธรรมปาละ แปล).

มวลบาปอย่ากอร์ปแท้ !  
เสริมสำกุสलगาม  
จิตต์ตน ฝึกทุกยาม  
พุทธสาสน์ ซึ่งสั่งซ้อม

นิตกัตาม  
จูงพร้อม !  
ให้ผ่อง !  
เยียงนี้ ทุกระองค์ !

(“สิริवास” ประพันธ์)



## จ้าว !!!

จ้าวเอ๋ย จ้าวดี

มันสูงสุด เยือกเย็น ไม่เปนโคลน  
ไม่ต้องเกิด แก่ตาย ไม่สืบพันธุ์  
มาเร็วๆ เถิดเจ้า อย่าเขลาไป



ฉันเอ๋ย ฉันไม่เข้าใจ

ก็ฉันชอบ หล้าแห่ง ในแปลงนา  
มีนางโค นายโค ออกไขไป  
(นึก) โอ้! พ่อนาย ผู้ใจดี นี่ทำอะไร?



จ้าวเอ๋ย จ้าวมหาจำเริญ

เห็นกงจักร์ เพนดอกบัว ชั่วไม่เบา  
อันคนเมา หรือจะนึก ว่าตัวเมา  
คนพูดมาก หรือรู้สึก ว่าตัวโว!



มาเร็วซี! ไปเที่ยว ที่ถิ่นโน้น  
ไม่มีโจร ไม่มีเสือ ดีเหลือใจ  
รับประกัน สุขยิ่ง ไม่วังไขว่  
ดีกระไร พ่อจ้าวดี มาซี! มา!!



ไม่เห็นมี ดีอะไร ที่นั่นว่า  
อยู่ที่นี่ ดีกว่า เพื่อนข้าเยอะ  
มีลูกหลาน เล็กใหญ่, ทานไปเถอะ!  
ขอทีเถอะ พ่อนาย อย่าย้ายเรา.



อย่ามัวเมา เขลาเกิน ไปนักเจ้า  
เจ้าเคลิ้มคลั่ง ฟังเรา ก่อนเถอะโค  
อันคนเขลา หรือจะนึก ว่าตัวโง่!  
เป็นบุญไซ้ ต่อเมื่อ เชื่อปราชญ์เตือน!



## ฉันทเอ๋ย ฉันทไม่รู้ไม่ชี้

เปนโคพา ท่านจะพา ขึ้นอยู่เรือน  
โบราณว่า ยืนแก้ว ให้วานร  
จะเหน้อยเปล่า เปลืองเปล่า สักเท่าไร

◎

## ว้าวเอ๋ย ว้าวตื้อ

มีข้อขวาง อ่างแอบ เหลือแยะกาย  
ข้อแก้ตัว ของคนเหลว ไม่เหลวเลย  
ขำรู้ตอก ว่าเจ้าใช้ เกลือจิ้มเกลือ

◎

## เราเอ๋ย เราไม่ยอมฝง

เราเกิดมา เพื่อสิ่งซึ่ง เราอยากเซย  
เราไม่ยอมฝง สุขกว่าที่ เรามีชม  
เมื่อมีสิ่ง ซึ่งถูก ใจไม่เบา

◎

## ว้าวเอ๋ย ว้าวร้น

ถ้าเชื่อฝง และเจ้า ตามเรามา  
แต่ชี้แจ้ง เท่าไร ไม่ฝงกัน  
จนเจ้าได้ ชิมลอง ของต้องใจ

◎

## เราเอ๋ย เรายอมตาย

ถึงจะเอา เพลึงสน จนเปนควัน  
แม้ฉันทอาจ เรียนรู้ อาจจุถึง  
ขอเปนวัว เสมอไป ตามนัยก่อน

นักปราชญาโย มาจู้จี้ กับสัตว์เถื่อน  
นายเถื่อนเปื้อน เองกรรมัง จงชั่งใจ !  
เอามุ้งหมอน ให้หมาหมู คิดดูใหม่ !  
ตูไม่ไป ควรว่าตู รู้รักนาย !

◎

สำนวนลึก ฝักปรือ เปนคุ้งสาย  
อันแยบนี้ เขาเคยใช้ กันจนเบื่อ  
แต่ข้าเคย รู้ทัน ไม่พินเฟือ  
นี่ก็เพื่อ จมแช่ อย่าแก้เลย !

◎

นายแหลละคลั่ง ไปเปล่าๆ เจ้าแม่เอ๋ย  
นำขวยเขิน เกินเลย ก็ช่างเรา  
ถึงโคลนตม เหม็นนั้ก ของหมักเนา  
มิใยใคร จะดำเรา ก็ดำมา !

◎

เราพากัน ขยั้นขะยอ ก็เพราะว่า  
จะมีท่า สุขเย็น เปนพันไป  
ถ้ากระนั้น ฉันทจะชัก ฆุตผลักไส  
แล้วจะไม่ อยากกลับ ฉันทรับประกัน !

◎

ถึงหัวขาด กันทลาย ก็ไม่พรั่น  
ก็ยอมสุก ตรงนั้น ไม่ก้าวจร  
ก็มีพียง ใจประสงค์ ตรงท่านสอน  
จะบั่นทอน อย่างไร ตามใจนาย !

? ? ? ? ? ? ?

จนเอ๋ย **จนใจ**

ยอมหลับหู หลับตา สู้ท่าตาย

เมื่อเช่นนี้ มิให้ปล่อย ไปตามกรรม

หรือจะมี วิธีหย่อน ผ่อนหนักเบา

เคยพบไหม ว้าวเช่นนี้ พี่น้องทั้งหลาย

มาพนั้น ชันทนาย กันก็เอา.

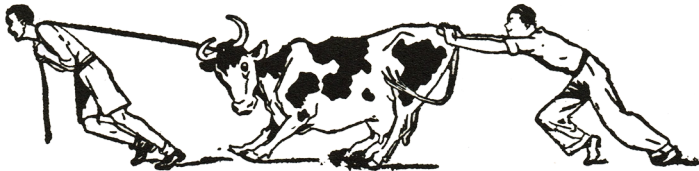
แล้วจะให้ เราทำ ฉันทใดเล่า

เมื่อรู้เค้า เล่ากันฟัง วันหลังเอ๋ย.

ขออุทิศแด่เพื่อนรักที่ “ตาย” อยู่

“สิริวิลาส”

๑๖ สิงหาคม. ๒๔๘๐.



**หมายเหตุ** :— วัวกับคน จะมีโอกาส “สากัจฉา” กันอีกหรือไม่  
 เราจะต้องคอยดูกันต่อไป และท่านต้องไม่ลืมว่า การ  
 อ่านกลอน ต้องอ่านช้าๆ คิดไปพลาง จึงจะได้ “รส”  
 ของกลอน — บ. พ.

หวังเกษม สนาน ชละแฉ่ง หนีแกลั้ง ศรีระกรม

ตากแดด และตากลม ละเมอ. ๖

อยากดี เต็ดตละเพ็ชร์ มิเข็ด คุณะ เผยอ

เพศมนุษย์ นิสุดเจ้อ ตะกาย. ๖

# ใครทุกข์ ? ใครสุข?

พุทธทาส เขียน

พระพุทธองค์ตรัสว่า “เมื่อกล่าวสรูปให้สิ้นที่สุดแล้ว เบ็ญจขันธุ์ที่ยังมีอุปาทาน เปนตัวขันธุ์.”<sup>๑</sup> เมื่อเปนเช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดความสงสัยว่า ถ้าขันธุ์เปนทุกข์ ก็ข้างมันเปนไร เราอย่าทุกข์ก็แล้วกัน มิใช่หรือ ?

บาลีแห่งอื่นก็มีอีกว่า “ตัวทุกข์นั้นมียู่แท้ แต่บุคคลผู้เปนทุกข์ หามีไม่”<sup>๒</sup> นี้ก็เช่นเดียวกันอีก แสดงว่าตัวตนของเราไม่มี ทุกข์อยู่ที่รูปและนาม ก่อให้เกิดคำถามว่า เราจะพยายามทำที่สุดทุกข์ไปทำไม เมื่อเราผู้เปนเจ้าทุกข์ ก็ไม่มีเสียแล้ว, พยายามให้ใคร, ใครจะเปนผู้รับสุข ทำบุญกุศลเพื่ออะไรกัน ?

เพื่อขบปัญหานี้ให้แตกหักโดยตนเองทุกๆ คน (เพราะธรรมชาติของเฉภาะตน), ข้าพเจ้าขอเสนอแนวความคิดสั้นๆ แต่กว้างขวางทั่วไป แต่ท่านทั้งหลายจะได้นำไปคิดไปตรอง จนแจ่มแจ้งในใจด้วยปัญญาของตนเอง แล้วและบำบัดความหนักใจหม่นหมองใจ อันเกิดแต่ความสงสัย และลังเลในการประพฤติธรรมของตน ให้เบาบางไปได้บ้าง ดังต่อไปนี้ :

ร่างกายและจิตตฺใจสองอย่างนี้ รวมกันเข้าเรียกว่านามรูป, หรือเบ็ญจขันธุ์ (เมื่อแยกให้เปน ๕ ส่วน). ในร่างกายและจิตตฺใจนี้ ถ้ายังมีอุปาทาน, กล่าวคือความยึดถือว่า “ของฉัน” ว่า “ฉัน,” อยู่เพียงใดแล้ว ความทุกข์ นานัปประการ ตั้งแต่ความ เกิด แก่ เจ็บ ตาย จนถึงความหม่นหมองร้ายแรงอย่างอื่น เช่นอยากแล้วไม่ได้สมอยาก เป็นต้น ก็ยังมีอยู่ และออกฤทธิ์แผดเผาทรมาณร่างกายและจิตตฺใจอันนั้นเอง. แต่เมื่อใดอุปาทานอันนี้หมดไปจาก

๑. สงจิตเตน ปญฺจุปาทานกขนธา ทุกฺขา.

๒. ทุกฺจเมว ทิ น โภจิ ทุกฺขิโต

การโก น, กิริยา ว วิชฺชติ.

จิตต์ ผู้นั้นไม่มีความสำคัญตนหรือรู้สึกตนว่า “ฉันมี,” “นี่เป็นของฉัน” เป็นต้นแล้ว, ทุกข์นั้นมรดกกล่าวมาแล้ว ก็ตกไปจากจิตต์อย่างไม่มีเหลือ เพราะเราอาจที่จะไม่รับเอาว่าร่างกายและจิตต์ใจนี้เป็นเรา และสิ่งที่เกิดขึ้น แก่มัน เป็นของเรา, ได้จริงๆ .

แต่พึงทราบว่ามีอวิชชา (ความโง่หลง) ยังมีอยู่เพียงใดแล้ว ความสำคัญว่า เรา, หรือของเรา, มันก็สิ่งอยู่ในสันดานเรา โดยเราไม่ต้องรู้สึก เพราะฉะนั้นเราจึงรับเอาความทุกข์ทั้งหมดเข้ามาเป็นของเรา โดยเราไม่รู้สึกตัว. จึงกล่าวได้ว่า ตัวตนของเรามีอยู่ในขณะที่เรายังมีอวิชชา หรืออุปาทาน, เพราะสิ่งที่เป็นตัวตน (ตามที่เราารู้สึกและยึดถือไว้ในสันดานนั้น) เป็นสิ่งที่ถูกสร้างให้เกิดขึ้นโดยอวิชชานั้นเอง. ตัวตนไม่มีในเมื่อหมดอวิชชา.

เมื่อใดหมดอวิชชา หรือความโง่หลง เมื่อนั้นตัวตนก็ทำลายไปตาม, “เรา” ก็ไม่มีสันดานของเรา, ไม่มีใครเป็นผู้ทำหรือรับผลของอะไร จึงไม่มีใครทุกข์. ความจริงนั้น มีแต่นามรูป ซึ่งเกิดขึ้น, แปรปรวน, ดับไปตามธรรมดาของมัน เรียกว่ามันเป็นตัวทุกข์. เมื่ออวิชชาในสันดานเรา (หรือในนามรูปนั่นเอง) ก่อให้เกิดความรู้สึกว่า “นามรูปคือตัวเรา” แล้ว, “เรา” ก็เกิดขึ้นสำหรับเป็นตัวทุกข์, หรือรับทุกข์ทั้งหมด ของนามรูปอันเป็นไปตามธรรมชาติ. เห็นได้ว่า “เราที่แท้จริง” นั้นไม่มี มีแต่เราที่สร้างขึ้นโดยอวิชชา. ท่านจึงกล่าวว่าความทุกข์นั้นมีจริง แต่ผู้ทุกข์หาไม่มี, หรือเบ็ญจขันธ์ที่ยังอุปาทาน เป็นตัวทุกข์. ที่เรารู้สึกว่า มีผู้ทุกข์, และได้แก้ตัวเราเองนั้น เป็นเพราะความโง่ของเรา สร้างตัวเราขึ้นมาด้วยความโง่นั้นเอง. ตัวเราจึงมีอยู่ได้แต่ในทีๆ ความโง่มีอยู่. ยอดปรัชญาของพุทธศาสนา จึงได้แก่การแสดงถึงความจริงในเรื่องนี้ ด้วยการคิดให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งประจักษ์ชัด ว่า “ตัวเราไม่มี” จริงๆ .

อาจมีผู้ถามว่า ก็เมื่อความจริงนั้น ตัวเราไม่มี แล้วเราจะชวนชวย



ประพาศิธรรมเพื่อพันทุกข์ทำไมเล่า? นี้ก็ตอบได้ด้วยคำที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอีกนั่นเอง. คือว่าในขณะที่ เราหาอาจมีความรู้ได้ไม่ว่า “ตัวเราไม่มี,” เรายังโง่, เหมือนคนบ้าที่ยังไม่หายบ้า ก็ไม่รู้สึกละเลยว่าตนบ้า. เหตุนี้เอง “ตัวเรา” ซึ่งสร้างขึ้นโดยความโง่นั้นแหละ มันมีอยู่, มันเป็นเจ้าของทุกข์, และเป็นตัวที่เราเข้ายึดเอามาเป็นตัวเรา หรือของเราไว้โดยไม่รู้สึกละ. เราจึงต้องทำตามคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อหายโง่ หายยึดถือ หหมดทุกข์ แล้วเราก็จะรู้ได้เองทีเดียวว่า **อ้อ !** ตัวเรานั้นที่แท้ ไม่มีจริงๆ !! นามรูปมันพยายาม (Struggle) เพื่อตัวมันเองตลอดเวลา, มันสร้าง “เรา” ขึ้นใส่ตัวมันเอง ด้วยความโง่ของมัน, เราที่มันสร้างขึ้น ก็คือเรากำลังอ่านหนังสือเล่มนี้อยู่นี้แหละ!

ความทุกข์ ความสุข มีจริง, แต่ตัวผู้ทุกข์หรือผู้สุขที่เป็น “เราจริงๆ” หามีไม่, มีแต่เราที่สร้างขึ้นโดยความโง่. ดับเราเสียได้ก็พันทุกข์และสุขสภาพเช่นนี้เรียกว่า พระนิพพาน. ที่กล่าวว่าพระนิพพานเป็นยอดสุขนั้น ไม่พึงเข้าใจว่า สุขทำนองที่เราเข้าใจกัน, ต้องเป็นสุขเกิดจากการที่ “เรา” ดับไป และพ้นจากสุขและทุกข์ชนิดที่เราเคยรู้จักมันดีมาแต่ก่อน, แต่พระนิพพานจะมีรสชาติเป็นอย่างไรนั้น ท่านจะทราบได้เองเมื่อท่านลู่ถึง มันอยู่นอกวิสัยที่จะบอกกันเข้าใจ ดังท่านเรียกกันว่า เป็นปัจจุตัต หรือสันติภูมิโก.

ในพระนิพพาน ไม่มีผู้รู้ ไม่มีผู้เสวยรสชาติแห่งความสุข, เพราะอยู่เลยนั้น หรือนอกนั้นออกไป ; ถ้ายังมีผู้รู้ หรือผู้เสวย ยังยินดีในรสนั้นอยู่นั้นยังหาใช่พระนิพพานอันเป็นที่สุดไม่ แม้จะเป็นความสุขอย่างมาก และน่าปรารถนาเพียงไรก็ตาม มันเป็นเพียง “ประตูของพระนิพพาน” เท่านั้น. และเมื่อเราถึงสถานะนั้นแล้ว เราก็แน่แท้ต่อพระนิพพานอยู่เอง.

เมื่อนามรูปยังมีอยู่ มันก็ยังทำหน้าที่เสวยรสเยือกเย็นหลังไหลออกมาจากพระนิพพานได้ ในเมื่อมันไม่เป็นที่ตั้งอาศัยแห่งอุปาทาน หรืออวิชชา.

นั่นเป็นนิพพานประเภทหนึ่ง.

เมื่อนามรูปนั้นดับไปอย่างไม่มีเชื้อเหลืออยู่อีก นั่นมันก็คือ ปรีนิพพาน.

ดังนั้นท่านตัดสินเอาตามความพอใจของท่านเองเถิดว่า ใครเล่าเป็นผู้ทุกข์  
ใครเล่า เป็นผู้สุข ? แต่พึงรู้ตัวไว้ว่า ตัวเรากำลังจับกระดาษแผ่นนี้อ่าน  
อยู่นั้น ก็เป็นตัวเราของอริชชา !

๑, สิงหาคม, ๒๕๓๙.



. . . แต่จะไป สรรพสัตว์จะไม่จำเป็นต้องเสวย  
ทุกข์อยู่เรื่อยไป ; เพราะถ้าได้ชำระดวงจิตต์ ให้  
ผ่องแผ้วจากมูลเศร้าหมองพ้นความดิ้นรน อันเป็น  
ตัวการณแล้ว ก็ย่อมบันลุกุมิสิ้นทุกข์ทั้งหมด.

จาก กามนิต หน้า ๑๖๑

## ข้อคิดเกี่ยวกับศีลข้อหนึ่ง

# ลังกาवตารสูตร

ลังกาवตารสูตร เป็นคัมภีร์หลัก (text) ของฝ่ายมหายาน. เป็นคัมภีร์หนึ่งในเก้าคัมภีร์ ซึ่งเป็นคัมภีร์สำคัญ. ที่เรียกว่าสูตรๆ หนึ่งนั้นมิใช่สั้นๆ เช่นที่เราเข้าใจกัน แต่เป็นหนังสือเล่มขนาดใหญ่ หรือคัมภีร์หนึ่งนั่นเอง. ลังกาवตารสูตร พิมพ์ขึ้นเป็นภาษาสันสกฤตเมื่อ ค. ศ. ๑๙๒๒ โดยท่าน Bunyin Nangio, M. A. (oxon). D. Litt. Kyoto. สูตรนี้ แปลเป็นภาษาจีนครั้งแรกเมื่อ ค. ศ. ๔๔๓ โดยท่าน คุณภักทระแห่งอินเดีย. เป็นครั้งที่สองเมื่อ ค. ศ. ๕๑๓ โดยท่าน โปธ รุจิ แห่งอินเดีย. และครั้งที่สามเมื่อ ค. ศ. ๗๐๐ โดยท่าน ศิกษานันทะ แห่งอินเดียเหมือนกัน. เป็นสูตรว่าด้วยศีลธรรมล้วน.

ภาคที่แปดแห่งลังกาवตารสูตรนี้ กล่าวถึงเรื่องการกินเนื้อสัตว์ โดยเฉาะ เรียกว่า ภาคมังสภักษณปริวรรต. จากข้อความในภาคนี้ ย่อมเป็นการพิสูจน์ไว้อย่างเต็มที่ว่า สวากในพระพุทธศาสนาจะเป็นบรรพชิตหรือฆราวาสก็ตาม จะไม่รับประทานเนื้อปลาหรือเนื้อสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่งเลย, ต่อไปนี้เป็นข้อความบางตอน ซึ่งตัดตอนมาจากข้อความในภาคนั้น ซึ่งเห็นว่าพวกเราแม้เป็นฝ่ายเถรวาท(หินยาน) ก็ควรได้อ่านฟังกันไว้บ้าง เป็นการประกอบการศึกษา --ผู้แปล.

**ข้อความในพระสูตรนั้น มีดังนี้ :-**

“พระตถาคตเจ้าผู้องค์อรหันต์ ได้ตรัสรู้อย่างถูกถ้วนแล้ว, และได้ตรัสความเป็นกุศลหรืออกุศล แห่งการบริโภคเนื้อสัตว์แก่เรา, เพื่อว่าเราและสวากอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนา ทั้งในปัจจุบันและอนาคต จะได้ประกาศสัจธรรมอันนี้ แก่เขาเหล่านั้นผู้บริโภคเนื้อสัตว์ เพื่อเป็นการทำลายความอยากในเนื้อสัตว์ ของเขานั้นๆ เสีย.”

“พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า : โอ, มหาบัณฑิต ! ด้วยใจความแห่งเหตุผลอันมากมายเหลือจะประมวญ บ่งแสดงว่าเนื้อทุกชนิดเป็นสิ่งควรปฏิเสธ โดยสาวกแห่งพระพุทธศาสนา ผู้มีใจเปี่ยมอยู่ด้วยความกรุณา สำหรับเขาเหล่านั้น เราจักกล่าวแต่โดยย่อๆ.”

โอ, มหาบัณฑิต ! ในโลกอันไม่มีใครทราบที่สุดในเบื้องต้นนี้ สัตว์ผู้มีชีพได้พากันท่องเที่ยวไปในวัฏฏสงสาร คือการว่ายเวียนในการเกิดอิกตตาย อิก. ไม่มีสัตว์แม้แต่ตัวเดียว ที่ในบางสมัย ไม่เคยเป็น แม่ พ่อ พี่น้องชาย พี่น้องหญิง ลูกชาย ลูกหญิง หรือเครือญาติอย่างอื่น ๆ. สัตว์ตัวเดียวกัน ย่อมถือปฏิสนธิในภพต่าง ๆ เป็นกวาง หรือสัตว์สี่เท้าอื่น ๆ เป็นนก ฯลฯ ซึ่งยังนับได้ว่าเป็นเครือญาติของเราโดยตรง. สาวกแห่งพระพุทธศาสนา จะทำลงไปได้อย่างไรหนอ, จะเป็นผู้สำเร็จแล้ว หรือยังเป็นสาวกธรรมดาก็ตาม ผู้เห็นอยู่ว่าสัตว์เหล่านี้ทั้งหมด เป็นภราดาของตน แล้วจะเชือดเนื้อของมัน ?

โอ, บัณฑิต ! เนื้อสุนัข เนื้อพา อุฐู ม้า โค และเนื้อมนุษย์เหล่านี้เป็นเนื้อที่ประชาชนไม่รับประทาน. แม้กระนั้นเนื้อของสัตว์เหล่านี้ถูกนำมาปลอมขายในนามของเนื้อแกะ ภายในเมืองเพราะเห็นแก่เงิน. เพราะเหตุนี้เนื้อสัตว์จึงเป็นสิ่งไม่ควรกิน โดยสาวกแห่งพระพุทธศาสนา.

โอ, บัณฑิต ! เพราะว่าเนื้อย่อมเกิดมาจากเลือดและน้ำอสุจิ, เพราะฉะนั้นมันจึงเป็นสิ่งไม่ควรบริโภค สำหรับสาวกแห่งพระพุทธศาสนา **ผู้ประสงค์ต่อความสะอาดบริสุทธิ์.**

และเพราะมันเป็นการสร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้น ในระหว่างกัน และกัน โอ, บัณฑิต ! เพราะฉะนั้นเนื้อนี้จึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรบริโภคโดยบรรพชิตแห่งพระพุทธศาสนา ผู้ประสงค์มิตรภาพในเพื่อนสัตว์ด้วยกัน ทุกถ้วนหน้า. ตัวอย่างอันประจักษ์เช่น เมื่อได้เห็นนายพรานป่า ชาวประมง

หรือนักกินเนื้ออื่นๆ เดินมาแม้ในระยะอันไกล สัตว์ทั้งหลายก็สดุ้งกลัวเสียแล้ว บางครั้งหรือบางชนิดขาดใจตายเพราะความกลัว เนื่องจากมันรู้ดีว่าเขาจะฆ่ามัน. ทำนองเดียวกัน สัตว์ตัวน้อยๆ อื่นๆ ในท้องฟ้า บนบก หรือในน้ำก็ตาม เมื่อได้เห็นนักกินเนื้อแต่ที่ไกล หรือได้กลิ่นด้วยจมูกอันไวของมัน ก็จะไปวิ่งหนีไปไกล พร้อมกับความรู้สึกอยู่ในใจว่า เขาเหล่านั้นเป็นผิอสุรกายผู้ล้างผลาญ, นั่นเพราะการกลัวต่อความตายของมัน.

เนื้อเป็นสิ่งที่ควรกินสำหรับผู้ใจดำอำมหิต, เป็นสิ่งที่มีกลิ่นน่ารังเกียจ, เป็นต้นเหตุของความเสื่อมเสีย (ill - fame), และเป็นสิ่งที่จะถูกห้ามกินโดยท่านสัตบุรุษ. โอ, บัณฑิต ! เนื้อนี้เป็นของไม่ควรบริโภคโดยพุทธสาวก. โอ, บัณฑิต ! สัตบุรุษย่อมบริโภคเฉพาะแต่อาหารที่สมควรแต่ท่านผู้บริสุทธิ์, ไม่ยอมบริโภคเนื้อและเลือด. เพราะฉะนั้นควรที่สาวกแห่งพระพุทธศาสนาจะต้องไม่บริโภคเนื้อสัตว์เลย.

พระพุทธเจ้าผู้ซึ่งเยือกเย็นไปด้วยพระกรุณา มีพระทัยเต็มเปี่ยมไปด้วยความเป็นที่พึ่งที่ป้องกันแก่ดวงใจของปวงสัตว์ และมีพระสัมปชัญญะสมบูรณ์พอ ที่จะไม่ปล่อยให้เป็นโอกาส สำหรับความเสื่อมเสียระบาศขึ้นได้เลย นั้น ย่อมจะทรงบัญญัติเนื้อสัตว์ว่าเป็นสิ่งไม่ควรบริโภค. โอ, บัณฑิต ! ในโลกนี้มีคนเป็นอันมาก ซึ่งกล่าวคำเท็จเทียมต่อพระพุทธคำรัส ให้ผิดไปจากความจริง. เขากล่าวกันว่า บันดาผู้ซึ่งคัดค้านอาหารอันสมควร แต่ท่านผู้บริสุทธิ์แห่งสมัยเพรงกาล ย่อมกินอาหารเหมือนนักกินเนื้อ ย่อมเที่ยวใส่ความทุกข์เจ็บปวดให้แก่สัตว์น้อย ๆ ที่มีชีวิตอยู่ในอากาศ บนบก และในน้ำ, เทียบรวบจนรังควานมัน ทั้งที่นี้และที่นั่นอยู่เสมอ. สมณภาพของเขาถูกทำลายเสียย่อยยับแล้ว, พราหมณภาพของเขาถูกทำให้เศร้าหมองเสียแล้ว, เขามีได้ประกอบด้วยสัทธาและสมาจาร. คนชนิดนี้แหละ ที่กล่าวคำเท็จเทียมมากมายหลายชนิดแต่พระพุทธวจนะ.

โอ, บัณฑิต ! มีกลิ่นที่น่ารังเกียจ ไม่น่าบริโภคอยู่ในเนื้อสัตว์ เช่นเดียวกับกลิ่นแห่งศพ. แม้เหตุผลเพียงเท่านี้ เนื้อก็เป็นของไม่ควรบริโภคสำหรับพุทธศาสนิกชนอยู่แล้ว. ถ้าหากว่าศพถูกเผา และเนื้อสัตว์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ถูกเผา มันก็จะมึกลิ่นอันน่ารังเกียจไม่แตกต่างกันเลย, ดังนั้นบรรพชิตในพระพุทธศาสนาผู้หวังความบริสุทธิ์ จะไม่บริโภคเนื้อใดๆ เลย.

เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่ถูกเอียงกันแล้ว สำหรับท่านผู้บริสุทธิ์ และสาวกของท่าน ในกรณีที่จะพยายามเพื่อโมกษะและความตรัสรู้, เพราะฉะนั้นสาวกผู้จะดำเนินตามทางอันสูงยิ่งนี้ ทั้งครอบครัวลูกหญิงชาย ย่อมรู้อย่างเต็มใจว่ามันเป็นสิ่งที่ถูกเอียงกัน ในทุกๆ กรณีที่พยายามเพื่อสมาธิ. โอ, บัณฑิต! เพราะฉะนั้น เนื้อทุกๆ ชนิดเป็นสิ่งที่ไม่ควรบริโภคสำหรับพุทธศาสนิกซึ่งเป็นผู้ปรารถนาจะมีสาธุคุณในทางจิตร ทั้งเพื่อตนเองและผู้อื่น.

นักกินเนื้อ ย่อมเป็นเหยื่อแห่งโรคหลายชนิด เช่น โรคไส้เดือน โรคพยาธิ โรคเรื้อน โรคเจ็บท้อง ฯลฯ. โอ, บัณฑิต ! เรากำลังประกาศว่า การกินเนื้อสัตว์เป็นการกินเนื้อบุตรของตนเองดังนี้, อย่างไรได้ ที่เราจะบัญญัติให้สาวกของเรากินเนื้อสัตว์ ซึ่งเป็นของจัดไว้ต้อนรับของพวกคนใจอำมหิต, เป็นของถูกห้ามโดยท่านสัตบุรุษทั่วไป, เต็มไปด้วยมลทิน, ปราศจากคุณใดๆ, ไม่เหมาะที่จะบริโภคสำหรับผู้บริสุทธิ์, และเป็นของควรห้ามเด็ดขาด โดยประการทั้งปวง.

โอ, บัณฑิต ! เราได้บัญญัติไว้แล้ว, สำหรับอาหารอันสมควรซึ่งได้กำหนดนิยามกันมาแล้วโดยบัณฑิตท่านผู้บริสุทธิ์แห่งสมัยเพรงกาล, ได้แก่อาหารที่ปรุงขึ้น จาก ข้าว ลูกเต๋อย ข้าวสาลี สารแห่งหญ้ามูญชะ อูรทะ และมสุร ฯลฯ นมส้ม น้ำมัน นม น้ำตาลสด กุท (?) น้ำตาล และน้ำตาลกรวด ฯลฯ

โอ, บัณฑิต ! ในกาลก่อน มีพระราชาครองราชสมบัติอย่างผาสุกพระองค์หนึ่ง นามว่า ราชา สิงหะ เสทโส. ต่อมาได้กลายเป็นผู้ละโมภ

อย่างแรงในการบริโภคเนื้อ ในที่สุดถึงกับใช้เนื้อคนเป็นอาหาร เนื่องจากความอยากได้เป่นไปแก้ก้นักเข้า. เพราะเหตุนี้ พระองค์ถูกถอดจากความเป็นพระราชบิดา โดยพระสหาย เสนาบดี และประยูรญาติของพระองค์เอง และคนอื่น ๆ. ต่อจากนั้น ต้องละราชสมบัติถูกเนรเทศออกไปจากแว่นแคว้นของพระองค์โดยประชาชน ต้องรับทุกข์ทรมานอันใหญ่หลวง เนื่องจากเนื้อสัตว์เป่นต้นเหตุ.

โอ, บัณฑิต ! ก็ในปัจจุบันชาตินี้เอง เขาเหล่านั้นซึ่งเคยชินเกินไปในการกินเนื้อสัตว์ ในมาตรฐานที่เมื่อความอยากเป่นไปรุนแรงเข้า ก็กินเนื้อคนได้ (ในยามขาดแคลน ?), ย่อมเป่นผู้ละโมภในการกิน และเป่นเหมือนปีศาจร้าย. ครั้นถึงอนาคตชาติหน้า เพราะอำนาจจิตฝังแน่นในการอยากกินเนื้อ เขาย่อมตกไปสู่กำเนิดแห่งสัตว์ที่กินเนื้อเป่นอาหาร เช่น สิงโต เสือ สุนัขป่า สุนัขไฉน แมว สุนัขจิ้งจอก นกเค้า และ ฯลฯ.

โอ, บัณฑิต ! มิใช่เพราะเนื้อจะเป่นของต้องกิน หรือการฆ่าเป่นของต้องทำก็หาไม่ได้. ในกรณีนี้ส่วนมากทั้งหมดเป่นเพราะการเห็นแก่เงิน, จึงสัตว์ที่มีชีวิต แม้จะเชื่องและปราศจากอันตรายแต่อย่างใด ก็ได้ถูกฆ่า. การฆ่าเพราะเหตุอื่นนั้น มีน้อยที่สุด. มันเป่นการทรมาณใจเขามาก ในเมื่อใจเต็มไปด้วยความอยากกินเนื้ออย่างแรงกล้า. คนที่กินเนื้อคนได้อยู่เสมอจะต้องกล่าวทำไมกะเนื้อสัตว์ เนื้อนก ฯลฯ. ส่วนมากที่สุด เนื่องจากความโง่งงเข้าใจผิด มนุษย์จึงได้รับความกระวนกระวายใจ โดยความอยากในเนื้อสัตว์. คนฆ่าคน ฆ่าแกะ และปลา โดยใช้ขวานหรือเครื่องกล. การฆ่ามันเหล่านั้นซึ่งเป่นสัตว์หาอันตรายไม่ได้ นั่นก็เพื่อได้เงิน.

โอ, บัณฑิต ! ในกรณีแห่งอาหารที่เราได้บัญญัติแก่สวานั้น มิใช่เป่นเนื้อสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่งเลย ซึ่งเป่นของควรกิน. —สัตว์ซึ่งเป่นของไม่ควรกิน ไม่เป่นเหตุควรถูกกิน มิใช่สิ่งที่ควรสมมติว่าควรกิน. ใน

อนาคตกาล ในหมู่สงฆ์ของเราจะเกิดมีคนบางคน ซึ่งกำลังสมาทานข้อปฏิบัติแห่งบรรพชิต และกำลังปฏิญาณตนเป็นสากยบุตรดี กำลังครองผ้ากาสา พัสตร์สีแดงหม่น จะเป็นผู้มีวมาและประกอบตนคลุกเคล้า อยู่ในความเพลิดเพลิน. เขาจะมีจิตที่เต็มไปด้วยความปรารถนาลามก บัญญัติข้อปฏิบัติที่ผิดแผกขึ้นใหม่. เขาเหล่านั้น เป็นผู้อยากเงี่ยนเพราะติตรส และจะเรียบเรียงพระคัมภีร์ ให้มีข้อความเท็จ อันจะเป็นเครื่องยืนยันและโต้แย้งอย่างพอเพียงสำหรับการกินเนื้อสัตว์กัน. เขาจะบัญญัติสิ่งที่ตถาคตมิได้บัญญัติไว้. เขาจะกล่าวข้อความที่ส่งเสริมการกินเนื้อสัตว์. เขาจะกล่าวว่าเราตถาคตได้บัญญัติไว้ในเรื่องนี้เช่นนี้ และว่าเราตถาคตนั้นมันเข้าไว้ในสิ่งทั้งหลายที่ควรกิน, และว่าพระภควันต์ก็ได้ทรงเสวยเนื้อโดยพระองค์เอง. แต่ โอ, บัณชิต ! เรามิได้เคยบัญญัติเนื้อไว้ ในสูตรใดๆ หรือกล่าวว่ามันเป็นของควรกิน หรือนับมันเข้าในประเภทของควรกินชนิดที่ดี.

โอ, บัณชิต ! อริยสาวกทั้งหลาย ไม่บริโภคมัตถ์แต่สิ่งที่คนธรรมดาชอบกินนิยมกันว่าดี, เขาเหล่านั้นจะมาบริโภคนเนื้อและเลือดซึ่งเป็นของควรปฏิเสธได้อย่างไรเล่า ? เหล่าสาวกของเราตถาคต เป็นผู้เดินตามแนวแห่งสัจธรรม, คนผู้ปัญญาเครื่องคิดค้นของตนเอง และบัณฑิตพุทธศาสนิกทั้งหลายอื่น (แห่งพระพุทธเจ้าองค์อื่นๆ) ก็เป็นเช่นเดียวกัน. เขาเหล่านั้นมิใช่ผู้กินเนื้อสัตว์. พระตถาคตเจ้าทั้งหลายในกาลก่อนๆ ก็เป็นดั่งนั้น, . . . พระตถาคตเจ้าทั้งหลาย มีสัจธรรมเป็นพระกายของพระองค์, ทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่ด้วยสัจธรรม, ไม่ทรงดำรงกายด้วยเนื้อสัตว์. ท่านเหล่านั้น ไม่เคยเสวยเนื้อสัตว์อย่างใดๆ เลย. พระองค์ทรงเพิกถอนความอยากในโลภียวัตถุได้ทั้งหมดแล้ว. ท่านเหล่านั้นปราศจากมลจิตอันเป็นมูลแห่งความทุกข์. ท่านเต็มเปี่ยมด้วยปรีชาญาณอันไม่ข้องขัด ในอันจะหยั่งทราบสิ่งซึ่งเป็นกุศลและอกุศล, ทรงทราบสิ่งทั้งปวง, เห็นแจ้งสิ่งทั้งปวง.



พระองค์ทรงมองไปที่สรรพสัตว์ คล้ายกับที่บุตรของพระองค์เอง, ทรงประกอบด้วยมหากรุณาคุณ. โดยทำนองเดียวกันนี้ เราตถาคตเห็นสรรพสัตว์เช่นเดียวกับบุตรของเราเอง. เราจะบัญญัติให้สาวกของเรา บริโภคเนื้อลูกของเราได้อย่างไรเล่า? และเราเอง ก็จะไม่บริโภคมันได้อย่างไรเล่า? มันไม่มีข้อควรสงสัยเลยในเรื่องว่า เราได้บัญญัติให้สาวกบริโภค หรือเราได้บริโภคมันโดยตนเอง หรือไม่.

(ในที่สุด ได้ตรัสคำที่ผูกเข้าเป็นคาถา ซึ่งจะยกมาในที่นี้แต่บางคาถามีใจความว่า :—)

โอ, บัณฑิต ! พระชินวรได้ตรัสไว้แล้วว่า สุรา เนื้อ และหัวหอม เป็นสิ่งที่พุทธศาสนิก หรือมหาพุทธศาสนิกใด ๆ ไม่ควรบริโภค. (๑)

บรรพชิตควรเว้นเสมอ จากเนื้อสัตว์ หัวหอม และนานาประเภทแห่งเครื่องดื่มอันมีเมา, กะเทียม และหัวผักกาด. (๕)

เขาผู้ฆ่าสัตว์ชนิดใดๆ ก็ตาม เพื่อเงิน, และเขาผู้ซึ่งจ่ายเงินซื้อเนื้อนั้น, —ทั้งสองพวกชื่อว่า เป็นผู้ประกอบอกุศล และจักจมลงในนรก โรธวะ และนรก ฯลฯ. (๙)

เราบัญญัติห้ามเนื้อสัตว์ไว้ ในข้อความแห่งคัมภีร์เหล่านี้ คือ ๑. หัสติ กักสยะ, ๒. มหาเมฆะ, ๓. นีรวา ฌางคฺสี มาลิกา, และ ๔. ลังกาวตารสูตร. (๑๖)

ฉันทเดียวกันกับที่ ความถูกผูกพัน เป็นข้าศึกของความหลุดพ้นเป็นอิสรภาพ, เนื้อสัตว์ สุรา

และ ฯลฯ ก็เป็นข้าศึกของนิรวาณ(คือนิพพาน)  
ฉนั้น. (๒๐)

ตั้งนั้น เนื้อสัตว์ซึ่งเป็นของตุน่ากลัวแก่สรรพ-  
สัตว์ และเป็นอุปสรรคแก่การปฏิบัติเพื่อวิมุตติ จึง  
เป็นของไม่ควรกิน. นี่คือนิระขัยแห่งอารยชน.  
(๒๔)

---

หมายเหตุ :- ผู้แปลเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องแปลก น่าคิด  
สำหรับพุทธศาสนิกฝ่ายเถรวาท หรือหินยาน  
เพื่อเข้าใจฝ่ายมหายาน ยิ่งขึ้น. ทั้งเป็นการช่วย  
ในการศึกษาพุทธศาสนาอย่างวงกว้าง จึงแปล  
สู้กันฟัง เป็นแนวคิดสืบไป. -อินทปญโญภิกขุ.

### สิ่งที่เรารักมาก

---

นามรูป รวมชั้นห้า	น่าฉงน.
ท่านว่า โมหะเมามาย	มากนัก:
มันมิใช่ ตัวตน	เราดอก,
แต่ก็เป็น ของรัก	มากมาย !

ครูเทพ.

# ความกลมเกลียวของคณัธธุระ

## และวิปัสสนาธุระ

โดย บ.ช. เขมาภีรุต

เนื่องจากมีนักคณัธธุระ และนักวิปัสสนาธุระบางท่าน ที่ติดมั่นในความสำคัญแห่งกิจธุระของตนแต่ฝ่ายเดียว โดยไม่ค่อยมองถึงความสำคัญในกิจธุระของผู้อื่น จึงทำให้คณะทั้งสองนี้ไม่ค่อยมีความเห็นลงรอยกันได้. ไม่เพียงแต่เท่านั้น ข้าพเจ้าเคยพบบางท่านที่ชอบปฏิบัติปทาทางรุนแรง ชอบรุกรานผู้อื่น เหยียดหยามผู้อื่น และเชิดชูความดี, ความสำคัญในกิจธุระของตนฝ่ายเดียว จนลืมนึกถึงความสำคัญของกิจธุระทั้งสองนั้นเสีย, อันเป็นทางที่ก่อให้เกิดความแตกร้าวกันโดยไร้ประโยชน์ ด้วยประการทั้งปวง. เพราะฉะนั้นทางที่ดีที่ทั้งสองคณะจะพึงกระทำก็คือการร่วมมือ, ร่วมใจ, รับและให้ความรู้กันและกันเพื่อการปฏิบัติที่ตรง ; นักคณัธธุระก็ควรฟังความเห็นของนักวิปัสสนาธุระ, และนักวิปัสสนาธุระ ก็โปรดฟังความเห็นของนักคณัธธุระบ้าง เมื่อต่างก็ทำได้ ดังนี้ผลที่เชื่อแน่ว่าท่านทั้งสองจะได้รับ ก็คือความรู้และความเห็นที่เข้ามาเพิ่มเติมส่วนที่บกพร่องของกันและกัน. ต่อแต่นั้น การปฏิบัติของท่านทั้งสองคณะก็มีแต่การก้าวหน้า และ奔ไปเพื่อประโยชน์แทนที่จะชะงักหรือถอยหลังดังที่กำลังเป็นอยู่ในบัดนี้.

อันการปฏิบัติกิจตามทางพุทธศาสนา ของภิกษุสามเณร และพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปในบัดนี้ ค่อยเปลี่ยนไปจากเดิมทีละเล็กละน้อยตามยุคสมัย, ประเทศ, แลตามความคิดเห็นของคนซึ่งต่างๆ กันตามกาลเทศะและภาวะของ

เหตุการณ์ที่แวดล้อมชีวิตและความเบียดเบียนอยู่, ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไม่มีใครห้ามได้, เพราะ “เวลาเป็นผู้เปลี่ยนแปลงอันใหญ่หลวง.” การปฏิบัติที่มีมูลมาแต่ธรรมเนียมหรือประเพณี หรือที่ไม่มีมูลมาแต่ธรรมย่อมเปลี่ยนไปตามความนิยม, ตามกาลเทศและภาวะของเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไปจะทำให้คงที่อยู่ไม่ได้เป็นธรรมดา; เพราะเวลาแห่งการปฏิบัติยิ่งห่างออกไปทุกทีๆ คล้ายกับเรือที่ออกจากท่าซึ่งในขั้นต้นอาจใช้แต่แจวกับพาย, แต่เมื่อออกสู่ทะเลลึกแล้วจะมีแต่แจวและพายเท่านั้นหาได้ไม่, เครื่องอุปกรณ์อื่นๆ เช่นเสาใบหรือใบแปดต้นก็ต้องเพิ่มขึ้นอีก ทั้งนี้ก็เพื่อความปลอดภัยและความสะดวกในอันที่จะแล่นฝ่าคลื่นไปสู่จุดหมายที่ต้องประสงค์. นี่เป็นอุทาหรณ์ที่ชี้ให้เห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติธรรมอาจมิได้ตามความนิยม, กาลเทศและภาวะของเหตุการณ์. แต่อย่างไรก็ตามเค้าโครงแห่งการปฏิบัติกิจในทางพุทธศาสนาของภิกษุสามเณรคงมีอยู่ดั้งเดิม คือคัมภีร์ และวิปัสสนาธุระ; การเล่าเรียนศึกษาในปริยัติธรรมคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า ตลอดถึงวิชาความรู้อื่นๆ อันจะเป็นอุปกรณ์แก่การแก้ไขปัญหาแห่งชีวิต และให้แนวทางแห่งการปฏิบัติธรรม เพื่อบรรลुकุศลความเห็นในธรรมทั้งชั้นต่ำและชั้นสูงเช่นนี้จัดเป็นกิจฝ่ายคัมภีร์; การทำจิตต์ให้แน่วแน่มั่นคงอยู่ในอารมณ์อันดีที่ต้องการ, และการใช้จิตต์อันสงบแน่วแน่มั่นคงเช่นนั้น พิจารณาหาความจริงและความเข้าใจของธรรมและสภาพธรรมทั้งหลาย เพื่อบรรลुकุศลความรู้ความเห็นอันแจ่มแจ้ง ในแนวทางแห่งการครองชีพทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรม จนถึงกับหายตื่น หายง และหายสงสัย ในปฏิบัติแห่งชีวิตของตนและแห่งธรรมทั้งปวง เช่นนี้จัดเป็นกิจฝ่ายวิปัสสนาธุระ. กิจหรือธุระทั้งสองประการนี้ต่างก็เป็นอุปกรณ์ สนับสนุนกันและกัน เพื่อความรู้ยิ่งเห็นจริงในธรรมและสภาพธรรมทั้งปวง, ซึ่งถ้าขาดเสียอย่างหนึ่งอย่างใด ก็หมายความว่าเป็นการลดกำลังหรือคุณภาพของอีกอย่างหนึ่ง, เมื่อเป็นเช่นนี้ ผลที่เกิด

ขึ้นก็ไม่บริบูรณ์เป็นธรรมดา. ถ้าเราตรองดูให้ดีเราก็จะเห็นว่า คັນถุระ  
 เป็นกิจที่มีหน้าที่หนักไปในส่วนความรู้, วิปัสสนาธุระหนักไปในส่วนความเห็น;  
 แต่คันถุระบวกกับวิปัสสนาธุระ ก็ได้ผลลัพธ์ทั้งส่วนความรู้และความเห็น,  
 ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่แน่นอน และดีทั้งในส่วนของความจริง และส่วนความปฏิบัติ. เรา  
 อาจรู้จักชื่อไม้ชนิดหนึ่ง เช่นไม้จันทน์แดงโดยเราไม่เคยเห็นไม้จันทน์แดง  
 เลยก็ได้, และในทำนองเดียวกันเราอาจเห็นไม้จันทน์แดง ทั้งที่เราไม่รู้ว่  
 มันชื่ออะไรเลยก็ได้. ทีนี้ถ้าสมมติว่ามีใครคนหนึ่งมาบอกว่าแก่นไม้จันทน์  
 แดงนั้นใช้ต้มเป็นยาแก้ไข้ร้อนได้ดังนี้ คนที่หนึ่งซึ่งเคยรู้จักชื่อไม้จันทน์แดง  
 แต่ยังไม่เคยเห็นไม้จันทน์แดง ก็จะร้องว่า “อ้อฉันรู้จักชื่อไม้จันทน์แดงละ,  
 แต่ฉันยังไม่เคยเห็นว่าต้นไม้มันเป็นอย่างไร”; ส่วนคนที่สองซึ่งไม่รู้จักชื่อ  
 ไม้จันทน์แดงว่าเป็นต้นไม้มันที่เคยเห็น หรือบางทีเคยใช้ต้มกินแก้ไขมาก่อน  
 ถึงแม้จะได้ยินชื่อว่าไม้จันทน์แดงมีสรรพคุณ แต่ก็คงไม่รู้สีว่าไม้ที่เขาอ้าง  
 ถึงนั้นคือต้นไม้มันที่เคยเห็นมาแล้วเลย. เป็นอันว่าคนแรกยังขาดอยู่อย่าง  
 เดียวคือการเห็น, และคนที่สองก็ขาดอยู่อย่างเดียว คือการรู้. ประโยชน์ที่  
 คนแรกได้เพิ่มขึ้นจากการบอกเล่าครั้งนี้โดยเฉพะก็คือความรู้ที่ว่า ไม้จันทน์  
 แดงใช้ต้มเป็นยาแก้ไข้ร้อนได้, และด้วยความรู้อันนี้เขาอาจเฉลี่ยประโยชน์  
 ให้คนอื่นทราบได้โดยการบอกว่า แก่นไม้จันทน์แดงนั้นใช้ต้มยากินแก้ไข  
 ร้อนได้; ประโยชน์ที่คนที่สองได้รับโดยเฉพะ ก็คือได้รับความรู้ใหม่ที่  
 ว่าไม้จันทน์แดงซึ่งเป็นไม้มันที่เคยเห็นแล้วนั้น มีคุณอย่างนั้นๆ โดยไม่ได้  
 นึกฝันว่าไม้จันทน์แดงที่เขาหมายถึงนั้น เป็นไม้มันที่เคยเห็นมาแล้ว. จากนี้  
 เราอาจเห็นได้ว่าคนสองคนซึ่งรู้แต่ไม่เห็น และเห็นแต่ไม่รู้ อาจเกิดทะเลาะ  
 กันในเรื่องซึ่งต่างคนต่างก็หมายถึงสิ่งเดียวกันโดยไม่รู้สีกตัว. เมื่อเป็นดังนี้  
 จึงเป็นที่แจ่มแจ้งว่า “ความรู้จักที่ขาดการเห็น” กับ “การเห็นที่ขาดการรู้” อำนวย  
 ประโยชน์ให้ไม่แตกต่างกันนัก. เราอาจรู้จักลักษณะและชื่อของอำพันทอง

พร้อมด้วยคุณประโยชน์ของอำพันทอง แต่ถ้าเรายังไม่เคยพบอำพันทองเลย อำพันทองก็ไม่มีประโยชน์ แก่เรามากไปกว่าความรู้ที่เรามี อันเกี่ยวกับอำพันทอง; และในทำนองเดียวกันเราอาจเห็นอำพันทอง โดยเราไม่ทราบว่ามีอำพันทองก็ได้, ถ้าหากว่าเราไม่รู้จักลักษณะ, ชื่อและคุณประโยชน์ของอำพันทอง. จากอุปมาเหล่านี้ เราจะเห็นความสำคัญและความรู้และความเห็นได้โดยแจ่มชัด, และต้องเป็นที่แน่นอนว่าถ้าความรู้และความเห็นทั้งสองนี้รวมกันอยู่ในบุคคลใดแล้ว จะอำนวยผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นเต็มที่—เต็มเม็ดเต็มหน่วยทีเดียว. เพราะเหตุว่าธุระทั้งสอง คือคัมภีร์ซึ่งมีกิจหนักไปในส่วนความรู้และวิปัสสนาซึ่งเป็นกิจหนักในส่วนความเห็น ต่างก็เป็นอุปกรณ์สนับสนุนคุณของกันและกันให้เด่นและวิเสสขึ้นดังกล่าวแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ทรงสอนให้พวกนักคัมภีร์ และพวกนักวิปัสสนาธุระ เคารพนับถือในความสำคัญในกิจของกันและกัน และไม่ให้อุบายเหยียดหยามซึ่งกันและกัน. พระองค์ทรงติพากันที่รู้แต่ทางคัมภีร์ แต่ไม่ปฏิบัติในทางวิปัสสนาธุระ ว่าเหมือนจวักที่ไม่รู้รสแกง, และทรงติเตียนพวกนักวิปัสสนาธุระ ที่โอ้อวดยกตนขึ้นกล่าวข่มขู่ และติเตียนผู้อื่น.

กิจทั้งสองอย่างนี้เป็นกิจที่ภิกษุสามเณรพึงกระทำ เราจะเห็นได้จากพระสูตรบางพระสูตรว่า ในครั้งพุทธกาล ภิกษุสามเณรที่บวชใหม่ต้องอยู่ในสำนักอุปัชฌาย์หรืออาจารย์ อย่างน้อยห้าพรรษา ทั้งนี้ก็เพื่อปฏิบัติอุปัชฌาย์อาจารย์ และโดยฉะเพาะก็เพื่ออบรมในทางคัมภีร์, หลังจากนั้นจึงปล่อยให้ไปเจริญสมณธรรม หรือศึกษาวิปัสสนาธุระตามลำพัง, เว้นไว้แต่คนที่บวชภายหลัง หรือคนที่มีภูมิรู้และปัญญามากแล้ว จึงให้เจริญสมณธรรมหรือวิปัสสนาธุระทีเดียว. แต่เราต้องไม่ลืมว่าในสมัยนั้นเขามีพระศาสดาและพระอรหันตสาวก อันเปรียบด้วยตัวปริยัติธรรมที่มีชีวิตคอยถือท้ายแห่งการปฏิบัติอยู่ การปฏิบัติจึงทำได้โดยไม่มีขัดข้องอะไรนัก. แต่พฤติการณ์

เช่นนั้น ถ้าเอามาเทียบกับพฤติกรรมในสมัยนี้แล้วจะต่างกันไกล. เพราะใน บัดนี้บางที่เราหาตัวปรียัตติที่มีชีวิตเช่นนั้นได้ไม่ถนัดนัก เมื่อเป็นเช่นนี้ มัน จึงเป็นการควรด้วยประการทั้งปวง ในอันที่จะพยายามศึกษาปรียัตติธรรมเท่า ที่มีอยู่และตามสามารถที่จะทำได้ ที่นี้พูดถึงปรียัตติธรรมในกาลบัดนี้เล่า ก็คง แตกต่างกับปรียัตติในสมัยต้นๆ, เพราะปรียัตติของเราถูกจำทรงศึกษาส่งต่อกัน มานับด้วยจำนวนสองพันปีเศษมาแล้ว และกว่าจะผ่านมาถึงพวกเรา ก็ถูก ประสมด้วยคำสอนของลัทธิต่างๆ เสีย จนแทบจะไม่ทราบว่าจะอะไรเป็นปรียัตติ, เป็นพุทธพจน์ที่แท้จริง, และอะไรที่แทรกแซงเข้ามา. แต่อย่างไรก็ตามเราก็ก็น่าไม่สิ้นหวังที่จะหาแนวปรียัตติธรรมเสียทีเดียว, เพราะหลักตัดสินธรรมวินัย ดังที่แจ้งอยู่ในโคตมีสูตรนั้น ยังปรากฏว่าเป็นหลักพิศุจน์ ธรรมวินัยที่ดีอยู่ และหลักแห่งสัจจธัมม์ หรือพูดอีกนัยหนึ่งว่าหลักเหตุผลของความจริง ก็คง ยังมีอยู่, เพราะฉะนั้นเราจึงยังมีโอกาสทุกๆ อย่าง ที่จะตัดสินและพิจารณา ธรรมวินัยได้ โดยบริบูรณ์. เมื่อได้ศึกษาปรียัตติต่างๆ ที่เราสามารถจะ ศึกษาได้แล้ว ขั้นต่อไปก็คือนำความรู้เหล่านั้นไปพิจารณาตามหลักพิจารณา หรือกรองส่วนที่เป็นเปลือก และกะพี้ หรือส่วนที่ไม่ต้องการออกด้วยเครื่อง กรอง คือหลักพิจารณาธรรม. เมื่อเห็นว่าได้ส่วนที่บริสุทธิ์ของปรียัตติ มากพอที่จะเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ของเราได้แล้ว ต่อจากนั้นก็ มาถึงขั้นใช้ปรียัตติธรรม หรือขั้นดำเนินการปฏิบัติตามหลักปรียัตติ ต่อไป. ผลที่ผลจากการปฏิบัติเช่นทำนองนี้ จักเป็นผลที่ดีและการปฏิบัติจักไม่เป็นหมัน แต่จักเป็นไปเพื่อสุข และประโยชน์ทั้งตนและผู้อื่นเป็นแน่แท้.

จากข้างบนนี้ เราได้เห็นความสำคัญของกิจทั้งสอง คือค้นถุระ และ วิปัสสนาธุระโดยแจ้งชัด. เพราะฉะนั้น ถึงเวลาแล้วหรือยังที่พวกเราทั้งที่เป็นนักค้นถุระและวิปัสสนาธุระ จะยื่นมืออันสะอาดออกมาจับกัน เพื่อแสดง ฉันทสามัคคีในอันที่จะร่วมมือ, ร่วมใจ, แลกแรงงาน เพื่อบริหารความเจริญ

ของพระสัทธรรมอันเป็นปัจจัยที่จะทำให้ตน และโลกส่วนใหญ่ได้รับความสุข ภายใต้อมรงแห่งพระสัทธรรมอันเดียวกัน, แทนที่จะมาถูุกเหี้ยดหยาม ซึ่งกันและกันอย่างที่เคยเป็นมาแล้ว.

เราต้องไม่ลืมพระพุทธดำรัสที่ว่า “ความสามัคคีเป็นตปะ และเป็นปัจจัย นำมาซึ่งความสุขแก่หมู่. เพราะฉะนั้นขอพวกเราทั้งหลาย — เสนาอำมาตย์ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า, ผู้ถือธงชัยคือพระพุทธศาสนาธรรม, ผู้เป็นดุจคือนำฝูง และผู้รับประกันและรับผิดชอบในความเสื่อม และความเจริญของพระพุทธศาสนา โปรดเลิกถูุกเหี้ยดหยามซึ่งกันและกัน แต่ขอจงมีความสามัคคีร่วมมือ ร่วมใจ และร่วมงานกัน เพื่อเชิดชูพุทธพจน์อันกอปร ด้วยรัศมีแห่งคุณธรรม อันเปรียบด้วยรัตนอันประเสริฐ ในเวลาเดี๋ยวนี — เวลาที่โลกกำลังวิ่งแข่งหน้ากันไปสู่กองเพลิง แห่งรากะ โทสะ และโมหะ เกิด !

---

### โลกนิตินาษิต

---

The stone umbrella is weighty; weightier is the utterance of the gods; the chiding of elders is weightier still; and still more weightier are the words of Buddha.

ฉัตต์หิน ว่าหนักแล้ว

คำเทพ ท่านสำแดง

โอวาท พฤษณาแรง

ส่วนพระพุทธ—พจน์กำ

ยังระวาง

หนักล้ำ

หนักกว่า

เกียรติหน้าหนักเกิน.

(สิริवास ประพันธ์)

---



# ฤทธิ์ – ปาฏิหาร

เรื่องของฤทธิ์ หรือปาฏิหาร นับว่าเป็นเรื่องหนึ่งที่ยังมีอยู่มาก ในบรรดาเรื่องที่ยังมีอยู่หลายเรื่องด้วยกัน. และดูเหมือนจะเป็น เพราะความที่มันเป็นเรื่องมันนี่เอง ที่เป็เหตุให้มีผู้สนใจในเรื่องนี้ อยู่เรื่อยๆ มาเป็นลำดับ อย่างไม่ขาดสาย. และมากกว่าที่ถ้ามันจะ เป็นเรื่องที่กระจางเสียว มันเป็นเรื่องอะไรกันแน่, หมายความว่า ถ้าเราทราบดีว่าฤทธิ์คืออะไร และเป็นเรื่องเหมาะสำหรับใคร โดย เฉพาะแล้ว เชื่อว่าจะทำให้มีผู้สนใจในเรื่องนี้น้อยเข้าเป็นอันมาก.

ท่านผู้ที่แสดงฤทธิ์ได้ ไม่เคยปรากฏว่าได้รับผลอัน “เด็ดขาด แท้จริง” ใดๆจากฤทธิ์นั้น ทั้งทางวัตถุ และความสุขในส่วนตัว. ฤทธิ์เป็นเรื่องจริง สำหรับผู้ที่ผู้ที่ไม่ทราบว่าเป็นฤทธิ์นั้นคืออะไร และตน เป็นผู้ที่ยังตกอยู่ในภูมิแห่งใจที่ต่ำ จนผู้มีฤทธิ์จะออกอำนาจฤทธิ์บังคับ เมื่อไรก็ได้. แต่สำหรับผู้ที่มีฤทธิ์ หรือผู้เรื่องฤทธิ์ดี หรือมีกำลัง ใจเข้มแข็งเท่ากับผู้มีฤทธิ์ จะเห็นว่าฤทธิ์นี้ เป็นเพียงเรื่อง “เล่น ตลก” ชนิดหนึ่งเท่านั้น, แต่เป็นเรื่องที่แยบคายมากลึกซึ้งมาก.

พระพุทธองค์ ทรงสะอิดเสียดใจ ในเมื่อจะต้องมีการแสดงฤทธิ์ เว้นแต่จะเป็นการจำเป็นจริงๆ, ทรงห้ามพระสาวกไม่ให้แสดงฤทธิ์, พระองค์เองก็ตรัสไว้ในกัณฑ์สุตต<sup>๑</sup> ว่าพระองค์เองก็ไม่พอพระทัย

๑. กัณฑ์สุตต สิลขันนัคค์ ที่. ๙/๒๗๔/๓๓๙

ที่จะทรมาณใครด้วยอิทธิปาฏิหาริ และอาเทศนาปาฏิหาริ, เพราะมันพ้องกันกับวิชชากลางบ้าน ซึ่งพวกนักเลงโตในสมัยนั้นเล่นกันอยู่เรียกว่าวิชาคันธาริ, และมนต์มณิกา. พระองค์พอพระทัยที่สุดที่จะใช้นุสาสนีปาฏิหาริ คือการพูดสั่งสอนกันด้วยเหตุผลที่ผู้ฟังจะตรองเห็นตามได้เอง อันเป็นการทรมาณที่ได้ผลเด็ดขาดดีกว่าฤทธิ์ ซึ่งเปนของชั่วคราว อันจะต้องหาวิธีทำให้มันคง ด้วยการสั่งสอนที่มีเหตุผลอีกต่อหนึ่ง.

แต่ถึงแม้ว่าฤทธิ์จะเปนเรื่องหลอกลวงตาอย่างไรก็ตาม มันก็เปนเรื่องที่น่าสนใจอยู่บ้าง เพราะมันเปนสิ่งที่ท่านผู้มีฤทธิ์ เคยใช้ต่อต้าน หรือทำลายอุปสรรคของท่านสำเร็จมาแล้ว เปนอันมากเหมือนกัน. เมื่อเราปวดท้องเพราะอาหารเน่าบูดในท้อง, ยกขนานแรกที่เราจะต้องกิน ก็คือยาร้อน เพื่อระงับความปวดให้หายไปเสียขณะหนึ่งก่อน แล้วจึงกินยาระบายถ่ายของบูดเน่าเหล่านั้นออก อันเปนการแก้ให้หายเด็ดขาด ในภายหลัง. ทั้งที่ยาแก้ปวดท้องเปนเพียงแก้ปวดชั่วคราว ไม่ได้แก้สมุฏฐานของโรค มันก็เปนยาที่มีประโยชน์อยู่เหมือนกัน ในเมื่อเรารู้จักใช้, เปรียบกันได้กับเรื่องของฤทธิ์ อันท่านใช้ทรมาณใครในเบื้องต้น แล้วทำให้มันคง ได้ปัญญาหรือเหตุผลในภายหลังฉันทใด ก็ฉันทนั้น.

แต่ถ้าไม่มีการทำให้มันคงด้วยเหตุผลที่เปนปัจจุตตะ หรือสันทิฎฐิโกในภายหลัง ผลที่ได้มักไม่สมใจ เช่นเดียวกับกินเพียงยาระงับความเจ็บปวดอย่างเดียว แต่หาได้ถ่ายโทษร้ายนั้นออกเสียไม่ มันก็จะกลับเจ็บอีก หรือกลายเป็นโรคร้ายอย่างอื่นไป. การใช้กำลังฤทธิ์ในเบื้องต้น ใช้ปัญญาหรือเหตุผลในภายหลัง ย่อมได้ผลแนบเนียน และไพศาลกว่าที่จะได้เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง แต่อย่าง

เดียว. คนบางพวกเลื่อมใสในศาสนา ด้วยอำนาจปาฏิหาริย์อย่างใดอย่างหนึ่ง จูงให้เข้าปฏิบัติศาสนาจนได้รับผลของศาสนา นั้นแล้ว แม้จะมารู้ภายหลังว่า เรื่องฤทธิ์เป็นเรื่องหลอก เขาก็ละทิ้งเงาะเรื่องของฤทธิ์, แต่หาได้ทิ้งศาสนาหรือความสุขที่เขาประจักษ์กับเขาเองในภายหลังนั้นไม่.

แต่มีปรากฏอยู่บ้างเหมือนกัน ที่คนบางคนเลื่อมใสฤทธิ์อย่างเดียว เข้ามาเป็นสาวกของพระพุทธองค์แล้ว หาได้ทำให้ตนเข้าถึงหัวใจแห่งพุทธธรรมด้วยปัญญาไม่ ต้องหันหลังกลับไปสู่มิฉาภิภูฏิตตามเดิม เช่นสุนัขขัตตะลิจจวิบุตต์ เป็นต้น. แต่ก็มีมากหลายที่ถูกทรงชนะมาด้วยฤทธิ์ แล้วได้รับการอบรมสั่งสอนต่อ ได้บรรลुพระอรหัตตผลไป เช่นท่านพระอังคฺคิมาล เป็นต้น. จึงเป็นอันว่า เรื่องของฤทธิ์ ก็เป็นเรื่องที่น่ารู้ น่าสนใจอยู่ไม่น้อย แม้จะไม่เป็นการสนใจเพื่อฝึกฝนตนให้เป็นผู้มีฤทธิ์ แต่ก็เป็นการสนใจเพื่อจะรู้สิ่ง ที่ควรรู้ ในฐานะที่ตนเป็นนักศึกษา หากความแจ่มแจ้งในวิชาต่างๆ ไป ต่อไปนี้ จะได้วินิจฉัยในเรื่องฤทธิ์นี้ เป็นเพียงแนวความคิดเห็นที่ ขยายออกมา สำหรับจะได้ช่วยกันคิดค้นหาความจริงให้พบใกล้ชิด เข้าไปหาจุดของความจริงแห่งเรื่องนี้อยิ่งขึ้นเท่านั้น.

.....

.....

.....

ในบาลีพระไตรปิฎก เราพบเรื่องของฤทธิ์ขั้นที่เป็นวิชา หรืออภิญา หนึ่งๆ มีลักษณะหรืออาการว่าสามารถทำได้เช่นนั้นๆ เท่านั้น หากมีบทเรียน หรือวิธีฝึกกล่าวไว้ด้วยไม่ อันท่านผู้อ่านจะอ่านพบได้ จากพระบาลีมหาอัสน-ปุรสุตต์ หรือสามัญญผลสุตต์<sup>๑</sup> แล้ว, ในบาลีนั้น คล้ายๆ กับท่านแสดงว่า

๑. มหาอัสนปุรสุตต์ มหายนิกาย ม. ม. ไตร. ล. ๑๒/๔๙๖/๔๕๙  
สามัญญผลสุตต์สีลขันธวัคค์ ที. ไตร. ล. ๙/๘๒/๑๐๒

เมื่อได้พยายามฝึกฝนจิตต์ของตนให้่องใส จนถึงขนาดที่เหมาะสมแก่การใช้มันแล้ว ฤทธิ์นั้นก็เปอนอันว่าอยู่ในกำมือ. ต่อมาในชั้นอัฐฐกถาและคัมภีร์พิเศษ เช่นคัมภีร์วิสุทธิมรรคโดยเณาะ ได้อธิบายถึงวิธีฝึกฝนเพื่อการแสดงฤทธิ์ไว้โดยตรง และคุณล้ายกับว่าท่านประสงค์จะให้เปอนบุรพภาค ของการบรรลุมรรคผลเสียทีเดียว.

ข้าพเจ้าไม่เข้าใจว่า เรื่องฤทธิ์นี้เป็นเรื่องพุทธศาสนาโดยตรง, หรือเปอนส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา. ในบาลีมีขณินิกายมีพุทธภาสิตว่า พระตถาคตสอนแต่เรื่องความทุกข์ กับความพ้นทุกข์เท่านั้น. ทั้งเรื่องของฤทธิ์ก็ไม่เข้า หลักโคตมีสูตรต์แปดหลัก แต่หลักใดหลักหนึ่ง. การที่เรื่องของฤทธิ์เข้ามาเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาได้ ก็เปอนการเทียบเคียงโดยส่วนเปรียบว่า ผู้ที่ฝึกจิตต์ของตนให้อยู่ในอำนาจ อาจที่จะบรรลุมรรคผลได้ ในทันตาเห็นนี้แล้ว จิตต์ชนิดนั้น ก็ย่อมสามารถที่จะแสดงฤทธิ์เช่นนั้นๆ ได้ตามต้องการเมื่อต้องการ, และอีกประการหนึ่ง ฤทธิ์เปอนเครื่องมืออย่างดี ที่จะทรมานบุคคลประเภทที่ไม่ใช่่นักศึกษา หรือนักเหตุผล ให้มาเข้ารีตถือศาสนาได้. ในยุคพุทธกาล ยังเปอนยุคแห่งจิตตศาสตร์ ไม่นิยมพิสูจน์ค้นคว้ากันในทางวัตถุ เช่นวิทยาศาสตร์แผนปัจจุบัน มหาชนหนีไปในทางนั้น, บรรดาสาสดา จึงจำเปอน ที่จะต้องมีรู้ความสามารถในเรื่องฤทธิ์นี้เป็นพิเศษส่วนหนึ่งด้วย. เราอาจกล่าวได้ว่า ฤทธิ์เปอนของคู่กันกับลัทธิคำสอน มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ก่อนพุทธกาล, ซึ่งสาสดานั้นใช้เป็นเครื่องมือเผยแพร่ศาสนาของตน แม้พระพุทธรองค์ ซึ่งปรากฏว่าเป็นผู้ที่ทรงเกลียดฤทธิ์ ก็ยังต้องทรงใช้บ้างในบางคราว เมื่อจำเปอน ดังที่ปรากฏอยู่ในบาลีหลายแห่ง.

ครั้งก่อนพุทธกาลนานไกล ในยุคพระเวท, พระเวทยุคแรกๆ ก็มีแต่คำสั่งสอนในการปฏิบัติและบูชาเท่านั้น ครั้นตกมายุคหลัง เกิดพระเวทที่สี่(อรรณเวท) ซึ่งเต็มไปด้วยเวทมนต์ อันเปอนไปในการให้ประห้ภูหารล้างผลาญกัน

หรือต่อสู้ต้านทานเวทมนต์ของศัตรู ขึ้นด้วยอำนาจความนิยม ของมหาชน หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างว่า ตามอำนาจสัญชาติญาณของบุคลุชนนั่นเอง. นับได้ว่ายุคนี้ เปนมูรธากรของสิ่งที่เรียกกันว่า “ฤทธิ์,” และนิยมสืบกันมาด้วยเหตุที่ว่า มหาชนชอบชื่อ “ลีนคำ” ที่เป็นไปทำนองฤทธิ์ มากกว่าเหตุผลทางปรัชญา. ถ้าศาสดาใด ด้อยในเรื่องนี้ ก็จะมีสาวกน้อยที่สุด จะได้แต่คนฉลาดเท่านั้น ที่จะเข้ามาเปนสาวก. ถ้าเกิดการแข่งขันในระหว่างศาสนา ก็เห็นจะเปนฤทธิ์อย่างเดียวกันนั้น ที่จะนำความมีชัยมาสู่ตนได้ ในเมื่อให้มหาชนทั้งหมดเปนกรรมการตัดสิน คือให้พวกเขาหันเข้ามาล้อมใส่. และเพราะเหตุนี้เอง ในบาลีจึงมีกล่าวประปรายถึงฤทธิ์, ส่วนในอัฐฐกถาได้กล่าวอย่างเลียดพิสดาร. พระพุทธโฆษาจารย์ ได้กล่าววิธีฝึกฤทธิ์ไว้ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ซึ่งเป็นหนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อเอาชนะน้ำใจชาวเกาะลังกา นับตั้งแต่พระสังฆราชแห่งเกาะนั้นลงมา อันนับว่าเป็นหนังสือเล่มสำคัญที่สุด ของท่านผู้นี้, และได้กล่าวไว้ในอัฐฐกถาขุททกนิกายว่า พระศาสดาของเราทรงแสดงฤทธิ์หรือปาฏิหารย์ แข่งกับศาสดานิครันถเดียรถีย์, อันเรียกว่ายมก-ปาฏิหารย์, และเล่าเรื่องพระศาสดา ทรงแสดงปาฏิหารย์ย่อยๆ อย่างอื่นอีก เปนอันมาก. นี้ชี้ให้เห็นชัดทีเดียวว่า จะอย่างไรก็ตาม ได้มีการต่อสู้และแข่งขันกันในระหว่างเพื่อนศาสนา ด้วยใช้ฤทธิ์ เปนเครื่องพิศุจน์ตามความนิยมของมหาชนเปนแน่แท้ในยุคนั้น. แต่นักต่อสู้นั้นๆ จะเปนองค์พระศาสดาเองดังที่ท่านผู้นี้กล่าว หรือว่าเป็นพวกสาวกในยุคหลังๆ หรือยุคของท่านผู้กล่าวเอง หรือราว พ. ศ. ๙๐๐ เศษ ก็อาจเปนได้ทั้งสองทาง.

อาจมีผู้แย้งว่า ถ้าเปนยุคหลัง ทำไมเรื่องนี้จึงไปอยู่ในบาลีเดิมเล่า ? พึงเข้าใจว่า บาลีพระไตรปิฎกของเรานี้ มีอยู่คราวหนึ่ง ซึ่งถูกถ่ายจากภาษาสิงหล กลับสู่ภาษาบาลี แล้วเผาต้นฉบับเดิมเสีย, และผู้ที่ทำดังนี้ ก็คือท่านพระพุทธโฆษาจารย์ ผู้เปนเอกอัครแห่งพระอัฐฐกถาจารย์ ทั้งหลาย

นั่นเอง. ท่านผู้นี้เป็นพราหมณ์โดยกำเนิด จึงนำให้นักศึกษาทุกๆ คนเชื่อว่า เรื่องของพราหมณ์หลายเรื่อง (เช่นเรื่องนรกสวรรค์ เรื่องพระราหูจับพระอาทิตย์ พระจันทร์ ในสังยุตตนิกาย เป็นต้น) ได้เข้ามาปนเปื้อนอยู่ในพระไตรปิฎก ถึงกับบันจุเข้าในพระพุทธโอษฐ์ก็มีนั่น ต้องเป็นฝีมือของท่านผู้นี้ แต่ที่ท่านบันจุเข้า ก็ด้วยความหวังดี ให้คนละบาปบาปเพ็ญบุญ เพราะสมกับความเชื่อถือของคนในครั้งนั้น. เพราะฉะนั้น ถ้าหากว่าพระศาสดามีได้ทรงสอนเรื่องฤทธิ์ หรือเรื่องฤทธิ์มิได้เข้าเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาในครั้งพุทธกาลแล้ว มันก็ได้เข้ามาเกี่ยวข้องในครั้งนี้เป็นแน่. ท่านผู้ที่ดึงเข้ามาเกี่ยวข้องก็ได้ทำไปด้วยความหวังดี เพื่อให้พุทธศาสนาอันเป็นที่รักของท่าน ด้านทานอิทธิพลของศาสนาอื่นซึ่งกำลังท่วมทับเข้ามานั่นเอง, มิฉะนั้นน่ากลัวว่า พุทธศาสนา จะเหลืออยู่ในโลกน้อยกว่าที่เป็นอยู่ในบัดนี้มาก.

เมื่อเหตุผลมีอยู่ดังนี้ ข้อปัญหาต่อไปจึงมีว่า เราจะปรับปรุงความคิดเห็นและความเชื่อถือในเรื่อง “ฤทธิ์” นี้อย่างไร ? ข้าพเจ้าเห็นว่าฤทธิ์เป็นเพียงเครื่องประดับ หรือเครื่องมืออันหนึ่งซึ่งพุทธศาสนาเคยใช้ประดับ หรือใช้ด้านทานศัตรูมาแล้ว แต่หาใช่เป็นเนื้อแท้ของพระพุทธวจนะ ซึ่งกล่าวเฉพาะความดับทุกข์โดยตรงไม่. เพราะฉะนั้นเมื่อเราในบัดนี้จะเข้าเกี่ยวข้องกับฤทธิ์ อย่างดีที่สุดที่จะทำได้ ก็เท่ากับที่เปนมาแล้วนั่นเอง, เราไม่อาจถือเอามั่นเป็นสรณะอันแท้จริงอย่างไรได้ เพราะเหตุผลดังที่ข้าพเจ้าจะได้แสดงต่อไปตามความรู้ ตามเห็น ฝากท่านผู้รู้ช่วยกันพิจารณาหาความจริงสืบไป.

คำว่า “ฤทธิ์” แปลว่าเครื่องมือให้สำเร็จตามต้องการ, แต่ความหมายจำกัดแต่เพียงว่า เฉพาะปัจจุบันทันด่วน หรือชั่วขณะเท่านั้น. เมื่อหมดอำนาจบังคับของฤทธิ์แล้ว สิ่งทั้งปวงก็กลับคืนเข้าสภาพเดิม. ผู้ที่มีกำลังจิตต์สูง ย่อมแสดงฤทธิ์ได้สูง จนผู้ที่มีฤทธิ์ด้วยกันต้องยอมแพ้ เพราะมีอำนาจใจต่ำกว่า. จิตต์เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้มีการฝึกให้ถูก

วิธีของมันแล้ว ย่อมมีอำนาจมากพอที่จะครอบงำสิ่งทั้งหลายที่มีจิตใจด้วยกัน ได้หมด. ช้างป่าดุร้ายและน่าอันตรายมาก ถ้าเราไม่ได้ค้นพบวิธีฝึกมันแล้ว ก็จะไม่อาจได้รับประโยชน์อะไรจากมันเลย, คนแรกที่อยู่จักคิดว่า ช้างนี้คง ฝึกได้อย่างใจ และค้นพบวิธีฝึกบางอย่างในคันทัน ก็นับว่าเป็นผู้ที่ทำสิ่งที่ ยากมาก แต่ผู้ที่ค้นพบเรื่องของจิตต์ และวิธีฝึกมันโดยประการต่าง ๆ นั้น นับ ว่าได้ทำสิ่งที่ยากมากกว่านั้นขึ้นไปอีก.

ในยุคศีกดาบรพ เมื่อดำเนินการสนใจในเรื่องจิตต์กันขึ้น นักจิตตศาสตร์ ได้พยายามทดลองโดยอาการต่างๆ แยกกันไปคนละสายสองสาย จนในที่สุด ก็ได้ถึงคุณสมบัติอันสูงสุดที่จิตต์ที่เขาฝึกถึงที่สุด ในแง่นั้นๆแล้ว สามารถ จะอำนวยความสะดวกให้ได้ อันจำแนกได้โดยประเภทต่างๆ คือ

(๑) เข้าถึงธรรมชาติที่เรียกว่า ทิพย์, แล้วหาความเพลิดเพลินจากสิ่ง ที่เรียกว่าวิสัยทิพย์นั้นๆ.

(๒) มีอำนาจบังคับในทางจิตต์ สำหรับบังคับจิตต์ของเพื่อนสัตว์ ด้วยกัน เพื่อเอาผลเช่นนั้นๆ เช่นนี้ตามความปรารถนา.

(๓) สามารถรู้เรื่องเกี่ยวกับสากลจักรวาล พอที่จะให้ตนหมดความ อยากรู้อยากค้นคว้าอีกต่อไป เพราะตนพอใจในความรู้นั้นๆ แล้ว.

(๔) สามารถปลง วาง สลัดออกเสีย ซึ่งความทุกข์ทางใจ อันได้แก่ ลัทธิศาสนาที่เกี่ยวกับความดับทุกข์ในจิตต์ทั้งมวล นับตั้งแต่สุขในฉานสมาธิ มรรคผล และนิพพาน เป็นลำดับๆ.

พวกใดดำเนินสายแห่งการค้นคว้าของเขา เข้าไปในตรงแห่งฤทธิ์วิธี ย่อมได้ผลในสองประเภทข้างต้น (ข้อ ๑-๒), พวกที่ดำเนินไปเพื่อพ้นผารก ชั่วแห่งตัณหาอันเป็นก้อนหินหนักแห่งชีวิต ก็ได้ผลประเภทหลัง (ข้อ๓-๔). พวกแรกคือพวกฤทธิ พวกหลังคือศีลธรรมและปรัชญาในทางจิตต์. ทั้งสอง ประเภทนี้เป็นที่นิยมของมหาชนอย่างคู่เคียงกันมา. ในยุคที่ความนิยมใน

ทางจิตตศาสตร์ยังปกคลุมดินแดนอันเป็นที่เกิดขึ้นแห่งวิชชานี้ คือชมพูทวีป หรืออินเดียโบราณ, มหาชนในถิ่นนี้ ต่างได้รับผลสมประสงค์กันทั้ง ฝ่ายฤทธิ์และฝ่ายความพ้นทุกข์ของจิตต์. แต่ในที่นี้จะได้กล่าวเฉพาะเรื่องของฤทธิ์ส่วนเดียว งดเรื่องของความพ้นทุกข์ซึ่งเป็นอีกเรื่องหนึ่งเสีย.

ผู้ที่ฝึกใจตามวิธีที่ค้นคว้า และสั่งสอนสืบๆ กันมาหลายชั่วอายุคน ได้ถึงขีดสุดอย่างถูกต้องแล้ว สามารถบังคับใจตนเองให้เป็นเช่นนั้นเช่นนี้ อันเกี่ยวกับรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสส์ และความรู้สึกในใจอันเกิดขึ้นจากรูป เสียง เป็นต้นนั้นๆ แล้ว ฝึกวิธีที่จะส่งกระแสจิตต์นั้นๆ ไปครอบงำจิตต์ผู้อื่น ให้ผู้อื่นรู้สึกเช่นนั้นบ้างในทางรูป เสียง กลิ่น ฯลฯ ทุกประการ. ผู้ที่มีกำลังจิตต์อ่อนกว่า ทุกคนแม้จะมีจำนวนมากมายเท่าใด ก็จะมีรู้สึกในตา หู จมูก ลิ้น กาย เช่นเดียวกันหมด เพราะใจของเขาถูกอำนาจจิตต์ของผู้ที่ส่งมาครอบงำเขาไว้ ครอบงำเหมือนกันหมด, ทุกๆ คนจึงได้เห็น หรือได้ยิน ได้ดม ตรงกันหมด เช่นแผ่นดินไหว, น้ำท่วม, บ้านเมืองที่ดงาม ฯลฯ ตามแต่ผู้ที่ออกฤทธิ์ได้ สร้างมโนคติขึ้นในใจของเขาแล้วส่งมาครอบงำ. อำนาจครอบงำอันนี้ เป็นไปแนบเนียนสนิทสนม, ผู้ที่ถูกงำไม่มีโอกาสรู้สึกตัวในเวลานั้นว่าถูกครอบงำทางจิตต์ และสิ่งที่รู้สึกนั้นไม่ใช่ของจริง. เมื่อเรานอนหลับและกำลังฝันอยู่ เราไม่อาจรู้ตัวว่าเราฝัน ทุกอย่างเป็นเรื่องจริงไปหมด จนกว่าเราจะตื่นขึ้น, ในฝันนั้น เรากลับจริง, โกรธจริง, กำหนดจริง ฉันทใด ในขณะที่เราถูกงำด้วยอำนาจฤทธิ์ ก็รู้สึกว่าเป็นเช่นนั้นจริงๆ ทุกอย่าง ฉันทนั้น.

ผู้ออกฤทธิ์บางคน สามารถออกอำนาจบังคับเฉพาะคน ยกเว้นให้บางคน, คนในหมู่นั้นแม้นั่งอยู่พร้อมกันในที่เดียวกัน จึงเห็นต่างกัน, ดังเราจะได้ยินในตอนที่เกี่ยวข้องกับพระสาสดาทรมาณคนบางคน ที่เข้าไปเฝ้าพระองค์ในที่ประชุมใหญ่ และพระองค์ทรงบันดาลด้วยอิทธิภิสังขาร เฉพาะผู้นั้น ให้เห็นหรือ



ได้ยินอย่างนั้นอย่างนั้น เพื่อทำลายทิวทัศน์หรือมานะบางอย่างของเขาเสีย.

เมื่อผู้ทำการต่อสู้กัน ต่างก็มีฤทธิ์ด้วยกัน นั้นย่อมแล้วแต่อำนาจจิตต์ของใครจะสูงกว่า หรือมีกำลังแรงกว่า. เมื่อผู้มีฤทธิ์ฝ่ายหนึ่งได้บันดาลให้ทุกๆ คนในที่นั้น เห็นภาพอันน่ากลัวมาคุกคามอยู่ตรงหน้าเช่นนั้นๆ แล้ว ถ้าหากอีกฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจิตต์สูงกว่า ก็อาจรวบรวมกำลังจิตต์ของตนเพิกถอนภาพอันเกิดจากอำนาจฤทธิ์ของฝ่ายแรก กวาดให้เกลี้ยงไปเสียจากสนามแห่งวิญญาน แล้วบันดาลภาพอันน่ากลัวซึ่งเป็นฝ่ายของตนขึ้นคุกคามบ้าง. แม้ว่าจะในขณะที่คนนั้นๆ ถูกอำนาจฤทธิ์ครอบงำอยู่ และเขาไม่อาจทราบว่ามันเป็นกำลังฤทธิ์ดุจตกอยู่ในขณะแห่งความฝันก็ดี เขายังได้รับการศึกษาและความเชื่อมาก่อนแล้วว่า มีวิธีที่จะต่อสู้ต้านทาน ซึ่งเป็นการเพิกถอนฤทธิ์ของฝ่ายหนึ่งเช่นนั้นๆ ด้วย, จึงโต้ตอบกันไปมาจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะสิ้นฤทธิ์.

ในรายที่ไม่ได้ทำการต่อสู้ประหัตประหารกันโดยตรง แต่ต่อสู้ เพื่อแข่งขันชิงเกียรติยศอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเรียกเอาความเลื่อมใสของมหาชนมาสู่พวกของตัวนั้น ก็ทำนองเดียวกัน, มีการต้านทานเพื่อมิให้อีกฝ่ายหนึ่งแสดงฤทธิ์ของเขาได้สมหมาย ซึ่งถ้าหากการต้านทานนั้นสำเร็จ ฝ่ายโน้นก็แพ้แต่ต้นเมื่อ, ถ้าต้านทานไม่สำเร็จ ก็ต้องหาอุบายกวาดล้างอำนาจฤทธิ์ในเมื่อฝ่ายหนึ่งได้ส่งมาแล้ว ซึ่งถ้ายังทำไม่ได้อีกตนก็ตกเป็นฝ่ายแพ้. ฤทธิ์ของผู้ที่มีดวงใจบริสุทธิ์เป็นอริยบุคคล ย่อมมีกำลังสูง และหนักแน่นยั่งยืนกว่าของฝ่ายที่ยังเต็มไปด้วยกิเลส เป็นธรรมดา, เพราะเหตุว่าจิตต์ของผู้มีกิเลส ถูกกิเลสตัดถอนเสียตอนหนึ่งแล้ว ยังอาจที่จะอ่อนแอจนคลอนแคลนได้ ในเมื่ออิฏฐารมย์ หรืออนิฏฐารมย์มากระทบในขณะที่ต่อสู้กันนั้นอีก. ประการหนึ่งผู้ไม่มีกิเลสย่อมไม่ทำเพราะเห็นแก่ตัว จึงมีกำลังปิติปราโมท ความเชื่อ และอื่นๆ ซึ่งเป็นดุจเสบียงอาหารของฤทธิ์มากกว่า ย่อมได้เปรียบในข้อนี้.

ในรายที่ไม่มีการต่อสู้กัน เป็นเพียงการทรมานผู้ที่มีกำลังใจอ่อนกว่า

แต่มีมานะหรือความกระด้างเพราะเหตุบางอย่าง ย่อมเปนการง่ายกว่าชนิดที่ต่อสู้กัน. คนธรรมดา สัตว์ เต็มๆ เพียงแต่อำนาจสะกดจิตต์ชั้นต่ำๆ ซึ่งยังมีเหลือออกมาถึงสมัยปัจจุบันนี้บ้าง ก็อาจที่จะเปนอำนาจทำให้ตกอยู่ได้ อำนาจของผู้แสดงนั้นได้เสียแล้ว แม้ว่าสมัยนี้จะเปนสมัยที่ไม่ค่อยมีใครเชื่อในเรื่องนี้ และทั้งผู้ฝึกก็มีได้เปน “นัก” ในเรื่องนี้อย่างเอาจริงเอาจัง, ก็ในสมัยโบราณ คนทุกคนเชื่อในเรื่องฤทธิ์ และผู้ฝึกก็ฝึกอย่างเอาจริงเอาจัง เรื่องของฤทธิ์จึงเปนเรื่องที่แนบเนียน และ “เรื่องจริง” ได้อย่างเต็มที่ในสมัยนั้น. ความที่ทุกคนเชื่อก็คือ ความผู้ฝึกเองก็เชื่อ และตั้งใจฝึกเปนอย่างดี ก็ดี ล้วนแต่เปนสิ่งส่งเสริมในเรื่องฤทธิ์ ให้เปนเรื่องจริงเรื่องจังยิ่งขึ้นไปอีก. เราอาจกล่าวได้ว่า ในยุคโบราณ ยุคหนึ่ง ความเชื่อในเรื่องนี้ มีเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์, อิทธิพลในเรื่องฤทธิ์จึงมีได้เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์, เพราะมันผูกฝ่าผูกตัวแก่กัน. ครั้นมาบัดนี้ ทั้งความเชื่อ และการฝึกฝนมีเหลือน้อยไม่ถึงห้าเปอร์เซ็นต์ เลยกลายเปนเรื่องเหลวไหลเสียเก้าสิบห้าเปอร์เซ็นต์, บางทีมีแต่ตัวไม่มีฝ่า บางทีมีฝ่าแต่ไม่มีตัว ต่างฝ่ายต่างก็ขี้เกียจเก็บ เลยกินให้ค่อยหายสาบสูญไป. ความช่วยวนอันเกิดจากฝีมือของนักวิทยาศาสตร์แผนปัจจุบันกำลังมีอิทธิพลมากขึ้นๆ ในอันที่จะกดให้จิตต์ของคนเรตกต่ำอ่อนแอต่อกรที่จะบังคับตัวเองให้ว่างโปร่ง เพื่อเปนบาทฐานของฤทธิ์ได้. เมื่อว่างผู้แสดงฤทธิ์ได้ นานเข้าความเชื่อในเรื่องนี้ก็สาบสูญไป ทั้งของผู้ที่จะฝึก และของผู้ที่จะดู.

บัดนี้ จะย้อนกลับไปหาเรื่องของการฝึก เพื่อให้เข้าใจในเรื่องนี้ดีขึ้น (มิใช่เพื่อรื้อฟื้นขึ้นฝึกกัน), ผู้จะฝึกในเรื่องฤทธิ์ ต้องเปนผู้ที่มีใจเปนสมาธิง่ายกว่าคนธรรมดา, เพราะเรื่องนี้มิใช่เปนสาธารณะสำหรับคนทั่วไป. แม้ผู้ที่เชื่อและตั้งใจฝึกจริงๆ ฝึกสมาธิได้แล้ว ท่านก็ยังกล่าวว่าร้อยคนพันคน จึงจะมีสักคนหนึ่ง ที่จะเขยิบตัวเองขึ้นไปจนถึงกับแสดงฤทธิ์ได้. การปฏิบัติ

เพื่อรู้หรือริยสัจจ์ หลุดพ้นไปจากทุกข์เสียอีกที่เป็นสาธารณะกว่า ! บางประเภทหลุดพ้นได้ด้วยเหตุผลที่แวดล้อมเหมาะสม จูงความคิดให้ตกไปในแนวแห่งความเบื่อหน่ายและปล่อยวางได้ โดยไม่ต้องเกี่ยวกับการฝึกสมาธิเลย. จึงกล่าวย้ำเพื่อกันความสงสัยได้อีกครั้งหนึ่งว่า สำหรับคนธรรมดาเราๆ การฝึกเพื่อพระนิพพาน เป็นของง่ายกว่าที่จะฝึกในเรื่องฤทธิ์ให้ได้ถึงที่สุด, ยิ่งถ้าจะฝึกเพื่อทั้งฤทธิ์ และพระนิพพานทั้งสองอย่างด้วยแล้ว ก็ยิ่งยากมากขึ้นไปอีก. ในหมู่พระอรหันต์ ก็ยังมีแบ่งกันว่า ประเภทสุขขวิปัสสก และประเภทอภิญญา, คือแสดงฤทธิ์ได้และแสดงไม่ได้.

ผู้ฝึกสมาธิเพื่อมรรคผลนิพพานนั้น เมื่อใจเป็นสมาธิแล้ว ก็โน้มไปสู่การคิดค้นหาความจริงของชีวิต หรือความทนทุกข์ของสัตว์ ว่าเมื่ออยู่อย่างไร, เกิดขึ้นอย่างไร จะดับไปได้อย่างไร เป็นต้น. ส่วนผู้ที่ฝึกเพื่อฤทธิ์นั้น แทนที่จะโน้มไปเพื่อคิดค้นหาความจริง เขาก็น้อมสมาธินั้นไป เพื่อการสร้างมโนคติต่างๆ ให้ชำนาญ ซึ่งเปนนบที่เรียนที่ยากมาก. เมื่อเขาสร้างภาพแห่งมโนคติได้ด้วยการบังคับจิตต์ หรือวิญญาณของเขาได้เด็ดขาด และคล่องแคล่วแล้ว ก็หัตถรวมกำลังส่งไปครอบงำสิ่งที่อยู่ใกล้ และขยายวงกว้างออกไปทุกที เพื่อให้ภาพแห่งมโนคตินั้น ครอบงำใจของผู้อื่นตามที่เขาต้องการ. ความยากที่สุด ตกอยู่ที่ตนจักต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงภาพนั้นๆ ให้เป็นไปตามเรื่องที่ต้องการ ดูการฉายภาพยนตร์ลงในผืนจอแห่งวิญญาณของผู้อื่น จึงเป็นการยากกว่าการที่เจริญสมาธิเพื่อสงบนิ่งอยู่เฉยๆ หรือคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่เรื่องเดียวโดยเฉาะ. แต่อย่างไรก็ดี ความยากลำบากนั้นๆ มิได้เป็นสิ่งที่อยู่นอกวิสัย เพราะเมื่อจิตต์ได้ถูกฝึกจนถึงขีดที่เรียกว่า “กัมมณีโย” -นิมนวลควรแก่การใช้งานทุกๆ อย่างแล้ว, ก็ย่อมใช้ได้สมตามประสงค์.

ฤทธิ์ตามที่กล่าวไว้ ในนิเทศแห่งอภิญญาของฝ่ายพุทธศาสนานั้น ดูคล้ายกับยิมของใครมาใส่ไว้ เพื่อแสดงความสามารถของจิตต์ อันสูงสุด

ประเภทนี้ให้ครบถ้วน, นอกจากไม่เบนไปเพื่อความพ้นทุกข์ โดยตรงแล้ว ยังไม่ค่อยตรงกับอาการที่พระพุทธองค์ทรงแสดงอยู่บ้างในบางคราว, ในบาลีไม่ได้แสดงวิธีฝึก, ไม่ได้แสดงวิเวกว่าควรฝึก หรือจำเป็น, และไม่ค่อยปรากฏว่า พระมหาสาวกองค์ใดได้รับประโยชน์ หรือใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง, นำความเข้าใจให้เกิดขึ้นว่า ถ้าหากว่าเรื่องอภิญญาเหล่านี้ มิใช่เป็นเรื่องที่ถุกยืมของใครมาเพิ่มเติมผนวกเข้าในชั้นหลังแล้ว ก็เป็นเพียงเรื่องที่กล่าวเพื่อแสดงคุณสมบัติของจิตต์ที่ฝึกแล้วถึงที่สุด ให้ครบถ้วนเท่านั้น มิใช่เรื่องจำเป็นของพระสาวก. เมื่อเป็นเช่นนี้ การฝึกก็เป็นอย่างอื่นว่าต้องต่างกันด้วยไม่มากก็น้อย จากวิธีที่เขาฝึกกันในสายของฤทธิ์โดยตรง, เพราะโน้นเป็นเรื่องของผู้ชวนชวายเป็นเพื่อเสียสละ มิใช่เรื่องของผู้ชวนชวายเพื่อรับ. ในพระบาลีกล่าวแต่เพียงว่า เมื่อจิตต์เป็นจตุตถฌานคล่องแคล่วดีแล้ว ก็น้อมไปเพื่ออภิญญาเช่นนั้นๆ สำเร็จได้ด้วยอำนาจจตุตถฌานนั่นเอง, เมื่อการน้อมนั้นๆ สำเร็จ ก็จะสามารถทำได้เช่นนั้นๆ, ดูเหมือนว่าถ้าน้อมไปเพื่ออภิญญานั้นๆ ไม่สำเร็จ ก็น้อมเลยไปเป็นลำดับๆ ข้ามไปหาการคิดค้นเรื่องอริยสังข์เลยทีเดียว, คล้ายกับว่ามีไว้เพื่อเลือก หรือสำหรับคนที่มีอุปนิสัยบางคน. ในบาลีบางแห่ง ไม่มีอภิญญาเลย เมื่อกล่าวถึงจตุตถฌานแล้ว ก็กล่าวถึงวิชาสาม คือระลึกถึงความเปนมามากแล้วของตนในอดีต, ความวิงวนของหมู่สัตว์ในสังสารวัฏฏ์, และเหตุผลเรื่องอริยสังข์เป็นที่สุด. พระบาลีชนิดหลังนี้ มีมากกว่าที่กล่าวถึงอภิญญา. และที่กล่าวจตุตถฌานแล้วกล่าวอริยสังข์เสียเลย ก็มีมากกว่ามาก.

ในอัฐกถาซึ่งเป็นคำอธิบายของพระบาลี ก็ได้กล่าววิธีฝึกฤทธิ์นั้นๆ มักแก้ไปในทางศัพท์, ทางข้อธรรมะแท้ๆ หรือมิฉะนั้นก็ทางนิยายเลยไป, แต่ได้ทำให้คันดูเอาจากคัมภีร์วิสุทธิมรรค เพราะผู้ร้อยกรองอรรถกถา กับผู้แต่งวิสุทธิมรรค เป็นคนเดียวกัน.

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค มีเรื่องการฝึกฤทธิ์อย่างพิสดาร จนกล่าวได้ว่า ไม่มีคัมภีร์ใดมีพิสดารเท่า ในวงของคัมภีร์ฝ่ายพุทธศาสนาด้วยกัน. เพราะความพิสดารนั่นเอง จำเป็นที่ข้าพเจ้าจะต้องขอร้องให้ท่านพลิกดู ในหนังสือชื่อนั้นด้วยตนเอง ด้วยว่าเหลือที่จะนำมาบรรยายให้พิสดารในที่นี้ได้. เมื่อกล่าวแต่หลักย่อๆ ก็คือ ชั้นแรก ท่านสอนให้หาความชำนาญจริงๆ ในการเพ่งสีต่างๆ และวัตถุเช่น ดิน น้ำ ไฟ ลม จนติดตาติดใจ เพื่อสะดวกในการสร้างภาพแห่งมโนคติในขั้นต่อไป อันเรียกว่า เพ่งกสิณ เป็นสิ่งมีมาแต่ก่อนพุทธกาล มิใช่สมบัติของพระพุทธรศาสนา. ผู้เพ่งต่อฤทธิ์ต้องหนักไปในการฝึกกสิณ เท่ากับผู้เพ่งต่อพระนิพพาน หนักไปในการฝึกแห่งอานาปานสติ และกายคตาสติ เป็นต้น. ดิน น้ำ ไฟ ลม คือส่วนผสมของสิ่งต่างๆ ในโลก หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ก็ว่า โลกเท่าที่ปรากฏแก่ความรู้สึกของคนทั่วไป ก็คือดิน น้ำไฟลม นั่นเอง เมื่อสิ่งเหล่านี้ติดตาและติดใจจนคล่องแคล่ว พระโยคินั้นก็อาจสร้างมโนคติภาพ อันเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ได้ทั่วไปทุกอย่าง กสิณจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ศึกษาในฝ่ายฤทธิ์. สีขาว สีเขียว และสีต่างๆ ก็ทำนองเดียวกัน เช่นสีของสิ่งทั้งหลายบรรดามีในโลกนี้. การฝึกฤทธิ์มาตกอสูก คือการเพ่งจำซากศพที่ตายได้สี่ห้าวัน กำลังขึ้นพองเขียว จนติดตา และขยายสัดส่วนให้ใหญ่เล็ก ทำนองย่อและขยายสะเกลอยู่ไปมา ตลอดจนให้ลุกเดินเคลื่อนไหวได้ต่างๆ จนติดตาติดใจชำนาญทุกประการเช่นนี้ ช่วยให้ประสาทของผู้นั้นเข้มแข็งต่อความกลัว, จนมีใจไม่หวั่นไหวได้จริงในที่ทั้งปวง, ทั้งช่วยส่งเสริมในการสร้างมโนคติในเรื่องกลืน เป็นต้น ได้เป็นพิเศษ. รวมความว่าในขั้นแรก ต้องฝึกการอดทน, การบังคับใจของตนให้อยู่มือจริงๆ, การชำนาญสร้างภาพด้วยใจอย่างเดียว, ตลอดถึงความกล้าหาญ ความบึกบึนหนักแน่นของประสาททั้งสิ้น.

เมื่อชำนาญในขั้นนี้แล้ว จึงฝึกการส่งภาพทางใจ หรือที่เรียกว่าอิชฐฐาน

จิตต์ เพื่อความเปนเช่นนี้เช่นนั้น ครอบงำจิตต์ผู้อื่น. ถ้าหากมีความชำนาญ และกล้าแข็งพอ อาจที่จะบันดาลให้คนทั้งชมพูทวีปรู้สึก หรือเห็นเปนอันเดียวกันหมด ว่า ภูเขาหิมาลัยซึ่งเคยอยู่ทางทิศเหนือ นั้น บัดนี้ได้ขยับเลื่อนลงมาอยู่ทางทิศใต้ หรือกลางมหาสมุทรอินเดียเสียแล้ว เปนต้นได้. แต่เพราะความที่อำนาจใจนั้นๆ ไม่พอ จึงเท่าที่เคยปรากฏกันมาแล้ว มีเพียงในวงคนหมู่หนึ่ง หรือชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น สมตามชื่อของมัน คือคำว่าฤทธิ์ ซึ่งแปลว่า เครื่องมือช่วยแก้อุปสรรคให้สำเร็จกระทันหันทันอกทันใจคราวหนึ่งเท่านั้น, เพราะว่า แม้หากพระโยคีองค์ใด เคลื่อนภูเขาหิมาลัยได้ด้วยอำนาจฤทธิ์ เมื่อท่านคลายฤทธิ์ หรือตายเสีย ภูเขาหิมาลัยก็จะวิ่งกลับสู่ที่เดิมเท่านั้นเอง. นักโทษที่มีฤทธิ์ อาจบันดาลให้เขาเห็นตนหะลอลอยอยู่ในอากาศได้ แต่ยอมไม่อาจที่จะทำลายเครื่องจองจำนั้นได้ ถ้าหากมันเปนเครื่องมือที่แน่นหนาแข็งแรงพอ หรือมีโอกาสใช้อุบายอันใดอันหนึ่ง, หรือเขาสั่งปล่อยเพราะกลัวอิทธิฤทธิ์ของตน.

เมื่อตนคล่องแคล่วในการอธิษฐานจิตต์ แผ่มนโคติภาพไปครอบงำสัตว์อื่นได้เช่นนี้ ก็เป็นผู้มีฤทธิ์ แต่จะมากหรือน้อย ย่อมแล้วแต่ความสามารถของตน.

เมื่อมาถึงตรงนี้ ก่อนแต่จะจบควรย้อนกลับไปพิจารณาถึงเรื่องฤทธิ์นี้กันมาใหม่ตั้งแต่ต้นอีกสักเล็กน้อย, แต่พิจารณากันในแง่แห่งประวัติศาสตร์ของวิชาประเภทนี้. วิชาเรื่องนี้ฝึกตัวมันเองขึ้นมาได้ ด้วยความอยากรู้ และอยากเข้าถึงอำนาจบางอย่างซึ่งอยู่นอกเหนือคนธรรมดา. มันเปนความอยากที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญของคนบางพวก ที่อุตริเชื่อว่าจิตต์นี้แปลกปลาตมาก น่าจะมีคุณสมบัติพิเศษบางอย่าง ซึ่งเมื่อผู้ใดอุตริสำหิฝึกฝนจนรู้เท่าถึงแล้ว อาจเอาชนะคนที่รู้ไม่ถึงได้เปนอันมาก. ความคิดนี้เปนเหตุให้ยอมพลีเวลาตลอดทั้งชีวิตเพื่อค้นคว้าทดลองอันเรียกกันว่า บำเพ็ญตบะ. ในยุคที่คนเราถือ

พระเปนเจ้า ย่อมหวังความช่วยเหลือของพระเปนเจ้าเต็มที, ด้วยอำนาจสมาธิ ที่มีต่อสิ่งที่เขาเชื่อว่าเปนพระเปนเจ้านั่นเอง ที่ได้เปนบาทฐานให้เขาพบวิเวก ของฤทธิ์ในครั้งแรกสักเล็กน้อย และเปนเงื่อนไขให้คนชั้นหลังดำเนินตาม หลาย สิบชั่วอายุคนเข้า คนที่ตั้งใจจริงเหล่านั้นก็ได้พบแปลกขึ้นเปนอันมาก จนปะติด ต่อเข้าเปนหลักเปนเกณฑ์สำหรับสั่งสอนกัน. เมื่อวิชานี้ถูกแพร่ข่าวรู้มา ถึงคนในบ้านเมือง ก็จงใจพวกชายหนุ่มนักรบ หรือกระษัตริย์ให้ออกไป ขอศึกษาจากพระโยคินั้นถึงในป่า มีเรื่องเหลือเปนนิยายอยู่ตามที่หนังตลุงมัก เล่นกันโดยมาก. คนป่าหรือยักข์บางคน ก็มีความรู้ความสามารถในเรื่อง นี้เท่าหรือมากกว่าคนบ้าน หรือมนุษย์ ถึงกับรบกัน และผลัดกันแพ้ผลัดกัน ชนะ. พวกเทวดา หรือพวกที่เอาแต่เล่นสนุก ไม่ปรากฏว่ามีฤทธิ์ เพราะ สมาธิไม่ค่อยดีกระมัง. ในตอนแรกๆ ผู้มีฤทธิ์นั้นค้นคว้ากันเพียงค้นที่สำเร็จ สมความต้องการ ไม่ได้ค้นถึงเหตุผลของฤทธิ์ ไม่เปนนักปรัชญาหรือทฤษฎี ในเรื่องนี้ แต่เปนเพียงนักปฏิบัติการตามคำสั่งสอนสืบๆ กันมา. ขณะเมื่อ ในอินเดียกำลังรุ่งเรืองด้วยวิชาประเภทนี้ ทางฝ่ายยุโรปไม่มีความรู้ในเรื่อง นี้เลย, เมื่อทางอินเดียเสื่อมลง ทางยุโรปได้รับเพียงกระเซ็นกระสายเล็กน้อย ไม่พอที่จะรุ่งเรืองด้วยจิตตวิทยาประเภทนี้ อย่างอินเดียได้, มีแต่ฤทธิ์ของ ซาตานหรือมารเพียงเล็กน้อย ซึ่งไม่มีพิษสงอะไรนัก.

เมื่อวิชานี้ได้เสื่อมลงในอินเดียแล้วในทางปฏิบัติการ แต่ในทางนิยาย ยังมีเหลืออยู่ไม่สาบสูญ และยิ่งกว่านั้นยังแน่นอนที่สุด คือได้ถูกคนชั้นหลังต่อ เติมเสริมความให้วิจิตรยิ่งขึ้นไป จนคนชั้นหลังในบัดนี้ปกเปิดอกตั้งหลายชั้น แล้ว ก็ยังไม่ถึงเยื่อในได้เลย. ความเดาทำให้ขยายความจริงให้เชื่อง จน ฤทธิ์ซึ่งเปนเพียงวิชาสำหรับใช้แก้อุปสรรคระพันหัน เล่นตลกกับคนที่รู้ไม่ ถึง กลับกลายเป็นเรื่องจริงแท้ๆ ไป ดุจเดียวกับเรื่องทางวัตถุอื่นๆ, คนใน ชั้นหลังเปนอันมาก เชื่อว่าอะไรทุกๆ อย่างจริงตามนั้น ทั้งที่ตนก็ตอบไม่ได้ว่า

ถ้าจริงเช่นนั้น ทำไมผู้มีฤทธิ์ยังต้องเดินไปไหนมาไหน ไม่เหาะเหมือนคราวที่แสดงฤทธิ์แข่งขัน, ทำไมต้องทำนาทำสวน ไม่บันดาลเอาด้วยฤทธิ์เปนต์ัน. ฤทธิ์ที่เคยเป็นเพียงการลองดีกันด้วยกำลังจิตต์ ก็กลายเป็นเรื่องทางวัตถุหนักขึ้น จนคนบางคนในชั้นหลังหวังจะมีฤทธิ์ เพื่อใช้หาเหยื่อให้แก่ตนตามกิเลสของตน ผลที่ได้รับในที่สุด ก็คือ **การวิกลจริต !**

สรุปความสั้นๆ ที่สุดในเรื่องฤทธิ์ที่ได้กล่าวมาอย่างยืดยาวนี้ ก็คือว่าฤทธิ์เป็นเพียงคุณสมบัติพิเศษส่วนหนึ่งของจิตต์เท่านั้น เรื่องของจิตต์ อันเป็นพวกนามธรรมจะให้สำเร็จผลเป็นวัตถุไม่ได้ เช่นเดียวกับวัตถุในความฝัน มันจะเป็นวัตถุอยู่ได้ก็ชั่วเวลาที่เรายังไม่ตื่นจากฝันเท่านั้น. ของที่นฤมิตรขึ้นด้วยอำนาจฤทธิ์ สำหรับประโยชน์ชั่วเวลาที่คนเหล่านั้นยังอาศัยได้อำนาจจิตต์ ที่เป็นตัวออกฤทธิ์ เพราะว่าสิ่งทั้งหลายที่เราเรียกกันว่าโลกนี้ก็ตาม ถ้ามีอะไรมาดลบันดาลให้จิตต์ของเราทุกคนวิปริตเป็นอย่างอื่นไป โลกนี้ก็จะปรากฏแก่เราเป็นอย่างอื่นไปทันทีดูกัน. สิ่งทั้งหลายสำเร็จอยู่ที่ใจ, รูปเสียงกลิ่นรสทั้งหมด มีคุณสมบัติมาได้ ก็เพราะเรามีสิ่งที่เรียกกันว่า ใจ, ถ้าไม่มีใจโลกนี้ก็พลอยไม่มีไปด้วย. รวมความสั้นๆ ได้ว่า สิ่งทั้งหลายสำเร็จมาจากใจ ใจสร้างขึ้น ใจเป็นประธานหรือหัวหน้าแต่ผู้เดียว. เพราะฉะนั้นถ้ามีอะไรก็ตาม มาดลบันดาลให้ใจเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นไป สิ่งทั้งหลายที่รู้ได้ด้วยใจก็ต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย. ถ้าอำนาจดลบันดาลนั้น เป็นของชั่วขณะ สิ่งนั้นก็แปรปรวนชั่วขณะด้วย.

ในโลกนี้ ไม่มีอะไรเที่ยงอยู่แล้ว, เราจะสร้างฤทธิ์เพื่อเอาชนะสิ่งที่ไม่เที่ยงนั้น น่าจะไม่ได้รับผลที่น่าชื่นใจ. เพราะฉะนั้นพระอรหันต์ทั้งหลาย แทนที่จะใช้เวลาไปค้นคว้าในเรื่องฤทธิ์ ท่านจึงใช้ชีวิตที่เป็นของน้อยนิดเดี๋ยวนี้ ค้นคว้าหาสิ่งที่เที่ยงและเป็นสุข คือพระนิพพาน. แม้ว่าเรื่องฤทธิ์และพระนิพพาน ต่างก็เป็นวิชาส่วนจิตต์ด้วยกันก็จริง แต่แตกต่างกันลิบด้วยเหตุผล



ดังกล่าวมาแล้ว.

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าอุบัติขึ้นในอินเดีย พระองค์ทรงบัญญัติบาทฐานของฤทธิ์ว่ามีอยู่สี่อย่างคือ ความพอใจ, ความเพียร, ความฝึกฝน, และความคิดค้น, เรียกว่าอิทธิบาท, เมื่อทำได้ ผลที่ได้รับคือมรรคผลนิพพาน, เพราะคำว่าฤทธิ์ของพระองค์จำกัดความเฉาะเครื่องมือให้สำเร็จ หรือลุถึงพระนิพพานเท่านั้น. ฤทธิ์ซึ่งเคยให้ผลเปนของตบตา และชั่วคราว ก็ได้เปลี่ยนมาเปนสิ่งซึ่งให้ผลอันมีค่าสูงสุด และแน่นอน ด้วยประการฉะนี้.

### พุทธทาส ภิกขุ

Texts, not being repeated, become useless,  
the house of an indolent person comes to ruin;  
indolence is filth to a person of comely appearance,  
and forgetfulness a taint to one who keeps a watch  
over his senses. (โลกนิติ)

สาธยาย ยังหยุดแล้ว  
คนบ่หมั่น เรือนก็มี  
คราญคร้าน คร่ำมลฉวี  
มลประมาท จักรื้อร้าว

มนต์ทวิ-มลนา.  
มลกั้ว.  
ววรรณหม่น.  
แห่งผู้รักษตน.  
(“สิริवास” ประพันธ์)

# ตอบจดหมายคุณลุง

คณะเราได้รับจดหมายถึงคณะธรรมทานฉบับหนึ่ง เป็นคำชี้แจงเรื่องอันเกี่ยวกับการงานของเรา หรือพูดโดยวงกว้างก็คือของบรรดาท่านที่สนใจร่วมกันกับคณะธรรมทานทุกๆ ไปทุกคน. จดหมายฉบับนั้น ทั้งปรับไม่เซ็นนามในท้ายจดหมาย บอกแต่ที่พัก. เราเกรงว่าจะเป็นการยุ่งยากไปถึงผู้อื่นที่นอนหลับไม่ฝันมากไป ถ้าหากที่พักที่บอกไป ไม่มีจริง จึงขอโอกาสตอบ โดยอาศัยหน้ากระดาษของเราเอง นอกจากจะถึง “คุณลุง” ผู้เป็นเจ้าของจดหมายฉบับนั้นแล้ว ยังอาจไปถึง “คุณลุง” อื่นๆ ที่มีความคิดเห็นตรงกับคุณลุงผู้นั้นด้วย และทั้งเป็นการเปิดเผยให้ “พี่น้องโดยธรรม” ทุกๆ ไปของคณะธรรมทาน ได้ทราบกัน ว่า คณะของท่านได้รับอะไรที่แปลกๆ บ้าง. การตอบจดหมายฉบับนี้คณะของเราได้ลงมติให้ “สังฆเสนา” ตอบแทนในนามของคณะ, ซึ่งได้นำมาลงคู่กันไว้ดังต่อไปนี้แล้ว. และเราเว้นที่พักของคุณลุงเสีย โดยเกรงว่า บางทีอาจเป็นการเดือดร้อนแก่คุณลุงได้. พุทธศาสนาไม่นิยมก่อการวุ่นวายเมื่อเสี่ยงได้. แต่ถ้าผู้ใดใครจะทราบ โดยจะไปสนทนากับคุณลุงแล้ว เราจะแจ้งให้ทราบเป็นรายๆ ไป คุณลุงบอกชัดเจนกระทั่งเลขบ้าน, ตรอก, ถนน, และลักษณะอื่นๆ อีก. และที่เราขนานนามให้ท่านว่า “คุณลุง” ก็เพราะฟังดูเป็นของคนแก่, ลายมือก็คนแก่.

สำเนาจดหมายที่คณะเราได้รับ :—

.....

พระนคร

(คำนับท่านคณะธรรมทาน)

ด้วยซ้ำๆ ได้อ่านหนังสือพิมพ์ เรื่องพระพุทธรูปของท่านทราบแล้ว มีความดีใจแลเสียใจเสมอกันตรงกันข้าม ความดีใจโดยเห็นว่าท่านมีความมุ่งหมายในทางมรรคผลนิพพาน เป็นหนทางที่ถูก

ที่ควร ๆ ความเสียใจโดยเห็นว่า ตามโครงการของท่านไม่ตรงกับ ความมุ่งหมายของท่าน กลับไปตรงกันกับเรื่องตาบอดคลำข้างของ ท่าน แต่เรื่องตาบอดคลำข้างยังดีกว่าเพราะได้คลำข้างจริงๆ ตาม เรื่องที่ท่านจัดตั้งโครงการขึ้นนี้ เป็นตาบอดคลำควาย เพราะถูกเขา หลอกบอกไว้ว่าข้าง ถึงตัวข้าพเจ้าเองก็ถูกหลอกเช่นเดียวกันกับท่าน แต่ข้าพเจ้ารู้สึกตัวดีแล้วว่าที่ถูกเขาหลอก เพราะข้าพเจ้าได้พบกับท่าน ที่เป็นอริยบุคคลครั้งหนึ่ง เมื่อได้ห้าปีล่วงมาแล้วนี้ แต่เวลานี้จะซุก ซอนตัวอยู่นี่ที่ใดข้าพเจ้าไม่ทราบ เป็นแต่ได้รับความแนะนำไว้ว่า พระพุทธศาสนาที่ประพฤติ แลปฏิบัติกันอยู่เวลานี้ เปนศาสนามวม กันอยู่กับศาสนาสมณะพราหมณ์ ที่ฝ่ายนักบวชกระทำกันอยู่ทุกวันนี้ เป็นทางศาสนาสมณะพราหมณ์ แลพรหมจรรย์ทั้งสิ้น ไม่มีในทาง ศาสนาพุทธเลย ท่านอ้างว่าให้ตรีกตรองดูตามเรื่องพุทธประวัติก็ จะรู้ได้เองว่า เมื่อพระองค์ออกบวชก็ไปเรียนอยู่ในศาสนา นี้ คือใน สำนักอุทกดาบส แลอาลาละดาบส เรียนอยู่นานในระหว่างก่อนตรัสรู้ ถึง ๕-๖ ปีจนถึงที่สุดจบพรหมจรรย์ พระองค์พิจารณาเห็นแล้วว่า ไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ พระองค์จึงเลิกละหลีกไป พระองค์ไปกระทำความ เพียรโดยลำพังจนตรัสรู้มรรคผลนิพพานเป็นสมัยภูตังนี้ เพราะเหตุ ไตเล่า จึงมีที่กล่าววว่า เมื่อพระองค์สำเร็จโพธิญาณที่ใต้ต้นมหาโพธิ์ ว่าปฐมยามพระองค์ได้ฌานที่หนึ่ง แลฌานที่สอง ที่สาม ที่สี่ เป็น ลำดับดังนี้ ก็พระองค์เรียนฌานจนเลิกละไปแล้ว เหตุใดจึงมีเรื่อง กรรมฐานฌานสมาบัติ แลกษณชุดงค์จกรมแลอื่นๆ อีก ปราบกฏอยู่ในพระไตรปิฎกมากมายดังนี้ แลเรื่องอื่นๆ ที่มีอ้างหลักฐาน เป็น ที่น่าเชื่อก็ยังมีอีกมาก แต่ไม่ใช่หน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะเขียนให้เกิน กว่าความตั้งใจ.

ความตั้งใจของข้าพเจ้าที่เขียนมาก็จำเพาะเตือนท่านว่าอย่าเพ่อ  
ทุ่มเททุนเงินทองลงให้มากมายนัก เพราะในวันต่อไปข้างหน้าไม่ช้า  
ก็เร็วหรือไม่เร็วก็น่า ศาสนาพุทธที่แท้จริงคงจะเปิดออกเป็นแน่นอน  
ซึ่งข้าพเจ้าเตือนมานี้ เปนหน้าที่ของท่าน เมื่อท่านจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็  
แล้วแต่ท่าน แม้ถึงท่านก็ทราบอยู่ดีแล้วว่า พุทธสักการะล่วงถึงกิ่ง  
ห้าพันปีจะเกิดมีพระอรหันต์ในโลก คือประเทศสยาม ท่านจึงจัดตั้ง  
โครงการขึ้นไว้คอยต้อนรับ แต่กลับผิดพลาดตรงกันข้าม ตามเรื่อง  
ในพุทธศาสนา มีจำเพาะแต่ ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา สี่พวก  
เท่านั้น สมณะไม่มี สามเณรไม่มี นางชีไม่มี ศิล ๘-๑๐ ไม่มี มีแต่  
ศิลห้าแลศิลปาติโมกข์เท่านั้น ศาสนาพุทธถูกดัดแปลงแก้ไข ในระ  
หว่างเมื่อ พ.ศ. ๓๗๑ ปีล่วงแล้ว มาถูกแก้ไขกันในสยามนี้เอง ฯ



### จดหมายตอบ “คุณลุง”

ไชยา, สุราษฎร์ธานี.

วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ. ศ. ๒๔๘๐

เรียน “คุณลุง” ได้ทราบ

จดหมายฉบับที่ส่งไปนั้น คณะลงมติให้กระผม  
ตอบแทนในนามของคณะ ดังต่อไปนี้. ข้อแรกที่หลานจะเขียนคือความชอบ  
ใจคุณลุง ในความหวังดี (พูดตามที่คุณลุงบอก) ที่จะให้พวกเราไม่ต้องทำ  
ในสิ่งที่ไร้ประโยชน์. และข้อต่อไปคือขอแสดงความเสียใจ ที่คณะของหลาน  
จะยังทำตามคำแนะนำนั้นๆ ไม่ได้ โดยยังไม่เห็นสมตามที่คุณลุงแนะไป ซึ่งขอ  
แถลงดังนี้.

๑. ที่ว่าพวกเรากำลังหลงคลำควายนั้น เปนเรื่องช่วยอะไรไม่ได้เลย

เพราะเราเข้าใจในคำว่า “ข้าง” และ “ควาย” ผิดกัน ดังจะปรากฏอย่างเลียดในข้อต่อไป. ในที่นี้ขอแกลงว่า เรามีได้คำสั่งใดเลย เปนเพียงรื้อฟื้นขึ้นมาเลือกเฟ้น และคิดขบให้แตกให้่ง่ายให้เปิดเผย แก่กันและกันเท่านั้น เพื่อว่าพระพุทธศาสนาที่รักของเรา จะได้เปนประโยชน์แก่พวกเรามากขึ้นกว่าที่เปนอยู่ หรือที่จะปล่อยให้เปนไปเอง. มีเจตนาแต่เพียงเท่านี้ แต่จะทำไปได้สำเร็จเพียงไร ก็ขอให้ท่านทั้งหลายผู้มีนัยน์ตามองเห็น ตัดสินเอาเอง.

๒. การที่คณลุงอ้างพระอริยบุคคลผู้หนึ่ง ซึ่งบัดนี้ช่อนตัวเสียแล้วนั้น ข้อนี้ก็ช่วยไม่ได้อีก เพราะคณลุงอ้างผู้ที่ไม่มีตัวมาพูดกับผู้มีตัว. แต่เอาเปนว่าเราจะพูดกันตามประเด็นที่ท่านผู้นั้นให้ไว้ คือ ข้อที่ว่าศาสนาที่นักบวชเราระทำกันอยู่นี้ ไม่ใช่พุทธศาสนา เปนศาสนาพราหมณ์ ! ท่านผู้นั้นอ้างว่า พระพุทธเจ้าศึกษาจบฉาน ในสำนักดาบสแล้ว ทำไมมาตรัสรู้ฉานในวันตรัสรู้ของพระองค์เองอีกเล่า. ข้อนี้ ใครๆ ก็เห็นได้ว่า ท่านผู้นั้นไม่มีความรู้ทางพุทธประวัติเสียเลย และคณลุงก็สะเพร่าไปตาม ไม่ดูตัวหนังสือให้ดี. ถ้าคณลุงจะเปิดหนังสือพิมพ์ พุทธศาสนาของพวกเรา ตอนพุทธประวัติจากพระโอษฐ์ หรือหนังสือพุทธประวัติอื่นๆ ก็ตาม ดูให้ดีแล้ว จะเห็นว่า ในวันตรัสรู้ฉาน พระพุทธองค์ตรัสรู้ **ญาณ**, มิใช่ **ฉาน**, (ดู ผู้หญิงสระ อา ฉ นเณร สกต), ซึ่งผิดกันมาก. ฉานเปนยอดพรหมจรรย์ของดาบสนั้นๆ แต่ ญาณ โดยฉะฉานคือ อาสวัชยญาณ เปนยอดพรหมจรรย์ของพระพุทธองค์. ส่วนเรื่อง กรรมฐาน ฉาน สมาบัติ ฅุดงค์ จงกรม และอื่นๆ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกนั้น ก็เพียงเพื่อเปนบูรพาคปฏิบัติ อันจะให้ได้บรรลุอาสวัชยญาณนั่นเอง.

นี้จะเห็นได้ว่า คณลุงเข้าใจคำว่า “ข้าง” และ “ควาย” ผิดกันกับหลานมาก. ข้อที่คณลุงจะเอามาให้เปนข้าง (คือของท่านผู้ที่ไม่ทราบว่ ชุกช่อน

ตัวอยู่ที่ไหนนั่นแหละ) กลับเป็นควายของหลานไปเสียฉิบ. ที่คุณลุงว่าหลาน คลำผิดข้างถูกควายนั่น หลานกลับเข้าใจว่าพวกเรา กำลังแกล่เถื่อข้าง หา “ดี” ของมันอยู่ที่เดียว. อีกประการหนึ่ง ข้อที่คุณลุงว่า คุณลุงก็เคยถูกหลอก เพิ่งจะมารู้สึกตัวได้ เมื่อท่านผู้นั้นเตือนสติให้ฉัน หลานกลับจะเห็นว่า เมื่อก่อนโน้นเสียอีก ลุงหาได้ถูกหลอกไม่ เพิ่งจะถูกหลอก หรือทำให้หลงผิด โดยไม่เจตนาก็ไม่ทราบ เมื่อตอนหลังนี้เอง. ลัทธิของท่านผู้นั้นที่ท่านไม่ บำเพ็ญธุดงค์ก็म्मฐาน เอาแต่เที่ยวซุกซ่อนตัว เพราะทำไม่ไหว หรือขี้เกียจ หรือท่านเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ ก็ยากที่จะทราบได้, แต่หลานเห็นว่า หลานจะพลอยเห็นตามลุงไปด้วยไม่ไหว. พุทธศาสนาที่แท้จริงของพระพุทธ องค์นั้นสอนว่า ธรรมปฏิบัติของพระองค์ไม่ต้องเชื่อตามใคร เมื่อเห็นด้วย ปัญญาตนเองว่า เมื่อปฏิบัติลงไปเช่นนั้นๆ แล้ว เป็นไปเพื่อความรู้แจ้ง เพื่อ หน่าย เพื่อคลายกำหนด เพื่อขุดเกลาความทุกข์ ฯลฯ เช่นนั้นๆ แล้ว ให้ ปฏิบัติเถิด เป็นธรรมวินัยของพระองค์ทั้งสิ้น ขออย่างเดียวเพียงอย่าทำลงไป เพราะเชื่อตามผู้อื่น (เช่นที่คุณลุงเชื่อท่านผู้นั้นเสียข้างเดียว ไม่ยอมให้ตน ของตนมีอิสสรภาพในการนึกคิด) ก็แล้วกัน. หลานและพวกตักเตือนกันและ กันให้เคารพพระพุทธองค์อย่างหนักแน่น ด้วยการเชื่อตัวเอง เอาหลักสันติภู มิโกเปนใหญ่ เช่นที่ตรัสไว้ในกาลามสูตร จึงเชื่อลุงทั้งที่ยังไม่เห็นจริงไม่ได้. ขอภัยและเสียใจที่จะต้องพูดเช่นนี้กับลุงผู้หวังดี. และการที่หลานพูดเช่นนี้ ก็เป็นการหวังดีตอบแทนคุณ เพื่อจะลากเชิญลุงออกมาเสียจากสิ่งที่หลาน เห็นว่าผิด หรือเท็จนั่นเอง.

๓. ข้อที่ลุงว่า กิ่งห้าพันปี จะเกิดพระอรหันต์ขึ้นในโลกคือประเทศสยาม และพวกเราจัดการตั้งรับนั้น ไม่ตรงกับความเป็นจริงของพวกหลาน. ความ มุ่งหมายของคณะธรรมทาน มีอยู่ที่ปกในของหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับแล้ว ขอให้ลุงพิจารณาดูใหม่. พวกหลานเชื่อตามพระพุทธภาสิตที่ว่า ภิกษุสงฆ์

ยังมีปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่เพียงใด โลกก็ไม่ว่างเปล่าไปจากพระอรหันต์อยู่เพียงนั้น. และยังเชื่ออีกว่า แม้พระอรหันต์มาจนถึงตัว คนหลงใหลบางคน ก็หาอาจรู้จักไม่ เช่นเดียวกับ อุปกาชีวก เดินสวนทางและได้พบกับพระพุทธร่องค์เอง ซึ่งเพนยอดแห่งพระอรหันต์ ก็หารู้จักไม่. พระอรหันต์ มิใช่ผู้ที่คนบุญชนเหล่าๆ จะรู้จักได้ง่ายๆ. หลานจึงไม่หวังอะไรจากตัวบุคคลที่เขาแตกตื่นเล่าลือกันเลย ขอกอดตายอยู่กับหลักตัตตสินธรมวินัย ของพระองค์ท่าเดียว เพราะหน้าที่ของหลานมีเพียงปฏิบัติ และส่งเสริมกันให้ปฏิบัติ แต่ตามที่ตนเห็นเองว่า ปฏิบัติเข้าแล้ว จะเปนสุขเช่นนั้นเช่นนี้เท่านั้น. ในที่เช่นนี้แหละ หลานกลัวจะคลำถูก “ควาย” เข้า.

๔. ข้อที่ว่า ในพุทธศาสนาไม่มีสามเณร และชีนัน, ลุงยังไม่เข้าใจ. สามเณร คือ หน่ออ่อนของภิกษุ หรือคนเตรียมตัวเพื่อเป็นภิกษุ. ชีคือ อุบาสิกานั่นเอง. ศิล ๘ และ ศิล ๑๐ นั้นมีที่มาในพระไตรปิฎก มุ่งหมายขุดเกลาความซื่อ ทำนองเดียวกับศิลปะอื่นๆ. ที่ลุงว่าไม่มีในพุทธศาสนานั้น หลานไม่อาจเข้าใจได้ว่า พุทธศาสนาไหนกันอีก. สำหรับพุทธศาสนา ที่สอนให้เว้นการทำบาป ให้ทำกุศล และทำจิตดีให้ผ่องแผ้วนั้น มีแน่. ข้อที่ว่าศาสนาพุทธถูกดัดแปลงแก้ไขกันในสยาม เมื่อ พ. ศ. ๓๓๑ นั้น ขอแย้งว่า เมื่อ พ. ศ. เท่านั้น. ประเทศสยามยังไม่มี คนไทยยังอยู่แดนจีน. ที่ว่าในสยามนี้เองเห็นจะเปนไปไม่ได้. ทั้งพุทธศาสนายังมิได้เขียนเปนอักษร, และพระเจ้าอโศกมหาราช เพิ่งจะจัดส่งภิกษุออกเผยแผ่พระศาสนา. คนไทยแท้ เห็นจะยังไม่ได้รับพุทธศาสนา. หรือถ้าหากคนไทยมิได้รับพุทธศาสนาที่แท้จริงมาตั้งแต่ครั้งนั้นแล้ว พุทธศาสนาชนิดไหน และที่ไหนเล่า ที่เป็นของแท้ เพราะเท่าที่เวลานี้เราสอบสวนกันทั้งทาง พม่า ลังกา อินเดีย ก็ได้หลักตรงกันหมด. แม้ที่สุดแต่ของฝ่ายมหายาน ซึ่งผิดกันบ้าง ก็แต่ส่วนเล็กน้อยซึ่งเกี่ยวกับความจำเปน เช่นดินฟ้าอากาศผิดกัน ต้องแก้ไขวินัยเล็กน้อยบ้าง เพื่อให้เขาบวช

อยู่ได้เท่านั้น. ตัวอย่างเช่นธิเบตถ้าไม่ให้เขาใช้เครื่องขนส่งสัตว์ และสรวมหมวกปรกหู ก็หนาวหูลุดเสียนั่นเอง. ถึงกระนั้นส่วนใจความใหญ่ก็ยังคงตรงกัน คือการปฏิบัติเพื่อชุกเถลา จนกว่าจิตต์จะถอนออกมาได้จากความยึดถือ. ทุกหนทุกแห่ง ยึดหลักตัดสินธรมวินัย เช่นโคตมีสูตร เป็นต้น เป็นหลักปฏิบัติ เพราะอาจตรงเห็นได้ด้วยตนเองตรงกัน. แล้วลุงจะได้พุทธศาสนาชนิดอื่นนอกไปจากนี้มาแต่ไหน, หลานจงนเต็มที.

ตอนต้น ที่ลุงยึดหลักสอบสวนในตัวเอง เรื่อง ฌาน กับ ญาณ นั้นดีมาก เข้าหลักของพระพุทธองค์ แต่ในทีนั้นกลับช่วยลุงไม่ได้ เพราะลุงเข้าใจผิดไปเอง ในเรื่องคำว่า ฌาน กับ ญาณ, ซึ่งเสียงอาจเป็นคำเดียวกันสำหรับทุกคนแก่, แต่ความหมายผิดกันลิบลับ.

การที่หลานตอบมามากมาย และชัดเจนเช่นนี้ อาจมีคนบางคนหรือคุณลุงเองเข้าใจไปว่า ตอบเพราะโกรธแค้น แก่ล้งคนแก่ก็เปนได้ แต่ที่จริงหลานทำมาทั้งนี้ ก็เพราะเปนหน้าที่ของตน และแทนในนามของคณะธรรมทาน ดังแจ้งอยู่ในความมุ่งหมายของคณะ ข้อที่ ๑ นั้นแล้ว. ถ้าคุณลุงจะให้ความยุติธรรมแก่หลาน และมีใจเปนนักเลงแล้ว **อย่าเพื่อโกรธ!** จงพิจารณาข้อแกลงของหลานให้ดีๆ. ถ้าเห็นด้วย ก็กลับความเห็นเสียใหม่ พร้อมทั้งเพื่อนฝูงด้วย. หลานก็จะได้ชื่อว่า บำเพ็ญประโยชน์ผู้อื่นและได้บุญ. ถ้าลุงยังไม่เห็นด้วย ก็ขอให้ชี้แจงไปอีก ดังที่เคยกรุณามาแล้ว. แต่ถ้าไม่เห็นด้วย และยังคงรุมกันด่าแข่ง หลานก็จวนใจ! อย่างไรก็ตามก็ขอให้อธิว่าจดหมายฉบับนี้ ตามเจตนาของหลาน ต้องการให้ถึงท่านที่มีความคิดนึกเช่นเดียวกับลุงทุกๆ คน เพื่อจะมีบางคนที่อาจได้รับ “แสงหิ่งห้อย” ของหลานบ้าง ก็ได้.

ด้วยความเห็นแก่พระพุทธศาสนา ที่ยังมีผู้เข้าใจผิด.

“สังฆเสนา”





# ข้าวมีคุณแก่เรา?

คณะเราได้รับจดหมาย ถามปัญหาเรื่องข้าวมีคุณหรือไม่ เราได้ลงมติให้ “สังฆเสนา” ตอบไป ดังสำเนาที่ได้นำมาลงไว้ในที่ต่อไปนี้ ทั้งสองสำเนาแล้ว. การที่เรา นำสำเนามา ลง ก็เพื่อท่านผู้เป็นพี่น้องโดยธรรม ของคณะธรรมทานทุกคน จะได้ทราบกิจการพิเศษ ของคณะธรรมทาน และก็เป็นการหนังก้อยุ่ไม่น้อยเหมือนกัน ปัญหาที่ยิ่งถามง่ายและตื่นเพียงไร ยิ่งตอบยากไม่แพ้ปัญหาหลัก เพียงนั้น ถ้าจะต้องตอบให้ฟังได้โดยทั่วไป. เพราะปัญหายากเช่นนี้ ถ้าหากการตอบไม่พอดี หวังว่าคณะเราคงได้อภัยทั้งจากเจ้าของปัญหา และท่านผู้อ่านทั้งหลาย. -- บ. พ.

## สำเนาจดหมายปัญหาดังนี้ :-

ศาลาโรงธรรมวัดศรีสุ่มัง หล่มเก่า

วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ. ศ. ๒๔๗๙

คณะอุบาสกอุบาสิกา อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

แสดงความนับถือมายังท่านบรรณาธิการหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา ทราบ

ด้วยข้าพเจ้าทั้งหลาย ต้องการทราบพระบาลีที่แสดงคุณของข้าวว่า จะมีหรือไม่อย่างไร เพราะอ่อนความรู้ทางพระพุทธานุศาสน์ จึงมีความเห็นผิดไปต่างๆกัน จนถึงกับแตกสามัคคีกันเป็น ๒ พวกๆ หนึ่งเห็นว่าข้าวไม่มีคุณ อีกพวกหนึ่งเห็นว่ามีคุณ จึงเป็นเหตุให้โต้เถียงกันไม่หยุดหย่อนเมื่อประชุมทำบุญกันที่ไหนคร่าวไร เป็นต้องได้ฟังโต้คารมกันเสมอ แต่ก็ไม่เห็นว่าจะข้างไหนจะถือธงชัยแห่งความชนะได้ ปัญหานี้ อุบัติขึ้นร่วม ๒ ปีมา

แล้ว เนื่องจากมีพระภิกษุถือธุดงค์รูป ๑ ชื่อบุญมี มาจากภาคอีสาน ท่านได้เที่ยวเทศนาสั่งสอน ให้ประชาชนเลิกละการถือผิดเช่นถือฤกษ์ดียามดีเคราะห์ดีเคราะห์ร้าย เป็นต้น ตลอดถึงเทพารักษ์มหะศักดิ์ทั้งปวง ได้มีผู้เลื่อมใสปฎิญาณตนถึงพระรัตนตรัยเป็นจำนวนมาก ในเทศนาของท่านมีแง่หนึ่ง ซึ่งทำให้ผู้สดับเกิดการสงสัยตื่นเต้น คือท่านแสดงว่า ข้าวที่เราบริโภคนี้ไม่เห็นว่ามีคุณอะไร เพราะยังไม่เคยปรากฏว่า ใครมีข้าวบริโภคแล้วบรรลุมรรคผลนิพพาน นอกจากปฏิบัติธรรมเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นยังทำให้ได้รับความลำบาก เนื่องจากข้าวหลายอย่างมีใช้น้อย ทั้งทำให้เราติดเป็นโทษของมันอีกด้วย ในตอนนี้ ผู้สดับแทนที่จะยินดีอนุโมทนาภาของ ท่าน กลับมีบางพวกคัดค้าน ไม่เห็นพ้องด้วยท่าน เมื่อท่านกลับไปแล้ว คงทิ้งปัญหาเรื่องข้าวมี่คุณ—ไม่มีคุณนี้ไว้เป็นมรดกแก่พวกข้าพเจ้าทั้งหลาย เป็นเครื่องอาวุธทำลายความสามัคคี แห่งหมู่คณะ หากยังไม่มีผู้กรุณาชี้เหตุผลให้เป็นที่สงบรับ ผลจะได้รับต่อไปข้างหน้าจะเป็นไปอีกเพียงไหน ก็ยังทราบไม่ได้ ข้าพเจ้าทั้งหลายรู้สึกเลื่อมใสในข้อวิจารณ์ของท่านเรื่องขาดพระไตรสรณาคมหรือไม่ ในหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา จึงได้พร้อมใจกันทั้ง ๒ ฝ่าย มาขอความกรุณาต่อท่านให้ช่วยชี้แจงตัดสินเด็ดขาดลงไป จะยินดีพากันรับโอวาทของท่าน ด้วยความขอบพระคุณยิ่ง.

ขอได้รับความนับถือจาก คณะอุบาสกอุบาสิกา อำเภอล่มเกล้า ได้สอดแสดมภ์มา. โปรดจ่านำของถึง นายบุญชู ภู่นอุดม บ้านข้างวัดศรีสุขมั่ง ตำบลล่มเกล้า อำเภอล่มเกล้า จ, ว, เพ็ชรบูรณ์ฯ

สำเนาตอบ :-

ไชยา, สุราษฎร์ธานี.

วันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๐

เรียน คณะอุบาสก อุบาสิกา อำเภอล่มเกล้า, ผู้เป็นพี่น้องโดยธรรม.

ตามข้อปัญหาของท่านทั้งหลาย ซึ่งมีว่า ข้าวมี่คุณหรือไม่ นั้น อาจมีผู้

แย้มสรรลว่าเปนเรื่องไม่น่าคิด. แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าเปนปัญหาที่เหมาะสมแล้ว สำหรับคนชั้นเราๆ และมีแง่ซับซ้อนชวนคิดอยู่เหมือนกัน ดังข้าพเจ้าจะแถลงไปตามที่สามารถ.

พระบาลี ไม่มีกล่าวในข้อที่ว่าสิ่งนั้นมีคุณสิ่งนี้ไม่มีคุณ, มีกล่าวแต่เพียงว่า คนดี จะต้องรู้ความดีที่ผู้อื่นทำแก่ตน และทำให้ผู้อื่นรู้ซ้ำอีกว่า ตนได้ตอบแทนคุณความดีอันนั้นไปแล้ว ซึ่งเราเรียกว่า กตัญญู และ กตเวทิตี. ใครไม่มีคุณธรรมนี้ นับว่าใช้ไม่ได้ และบางอย่างจะเปนทุกข์หรือโทษขึ้นมาได้.

ของสิ่งใด เรียกว่ามีคุณแก่เรา และไม่มีคุณแก่เรา. ข้อนี้มีวงกว้างขวางมาก ท่านจงใคร่ครวญตามให้ดี. คือมันมีทั้งชั้นที่โดยตรง เห็นง่าย, และที่โดยอ้อมเห็นยาก.

ที่โดยตรง เช่นผู้ใดทำให้เราได้รับสิ่งใดที่เราต้องการ โดยเรามีได้ จ้างเขาหรือซื้อเขา เรียกว่าเราเปนหนี้บุญคุณเขา, เรียกว่าผู้นั้นมีบุญคุณแก่เรา. เช่นบิดามารดา เลี้ยงลูก นี้เห็นได้ง่ายมาก.

ส่วนที่โดยอ้อมเช่น เรามีเพื่อนบ้านเรือนเคียงมาก โจรไม่กล้ามาปล้นเรา เรียกว่า เพื่อนบ้านมีคุณแก่เรา และต่อกันและกัน ทั้งที่ไม่รู้สึกตัว. ลองให้ไปกันหมด เหลือแต่เราผู้เดียว เราอาจได้รับภัยบางอย่าง และเราจะรู้คุณของเพื่อนบ้านชนิดอ้อม เราตอบแทนกัน ด้วยการเอาอกเอาใจกัน คอยช่วยเหลือกันให้อยู่เปนสุขสบาย นี้เราก็บำเพ็ญกตัญญูไปในตัว แต่เปนโดยอ้อม เห็นยาก บางคนก็คิดเห็น บางคนก็คิดไม่เห็น.

ข้อที่ควรพิจารณาสืบไปจึงมีว่า อย่างไรเล่า จึงจะเรียกว่า หรือควรถือว่า มีคุณ โดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม.

ตอบว่า เมื่อขาดสิ่งนั้น หรือการกระทำของสิ่งนั้นเสีย เราเดือดร้อน เราต้องถือว่าสิ่งนั้นมีคุณ. สำหรับสิ่งที่ไม่จีติตวิญญูญาณ มันมีคุณแก่เราโดยไม่รู้รู้สึกตัว เราจะไร้ศีลธรรมต่อมัน ถึงกับไม่ตอบแทนแก่มันบ้างเจียวหรือ.

ไม่ต้องกล่าวถึงสัตว์มีชีวิตวิญญูณเช่น วัว ควาย ข้าทาษ แม้ที่สุดแต่สิ่งไม่มีจิตต์ เช่น ต้นไม้ ภูเขา ก็ควรรู้. เพราะเหตุขั้นนี้ ยังเป็นขั้นแห่งศีลธรรมมิใช่ปรมาตต์. เรามีศีลธรรมข้อกตัญญูนี้ ก็เพื่อย้อมใจเราให้รักใคร่สิ่งที่มีคุณต่อเรา เมื่อรักใคร่นับถือ ก็เอาใจใส่ดี, เมื่อเอาใจใส่ดี สิ่งนั้นก็เจริญงอกงามดี, ความเจริญงอกงามของสิ่งนั้น ก็กลับได้แก่เรานั้นเอง. เช่น ประเทศสยามเรา ตั้งอยู่ได้ด้วยข้าว, ได้อาศัยข้าวเป็นกระดูกสันหลัง ชายแก่ต่างประเทศ ได้เงินตำรงประเทศ มิฉนั้นเราก็กิน, ประเทศรู้คุณของข้าว จึงจัดการบำรุง ควบคุมกิจการอันเกี่ยวกับข้าวทุกๆ ประการ เช่น บำรุงพันธุ์ให้ดี ให้การค้าเจริญ เป็นต้น. ส่วนสำหรับตัวคนๆ หนึ่งก็ทำนองเดียวกัน ถ้าทำนมองเห็นว่ามั้นมีคุณแล้ว จะต้องไปเชื่อใครอีกเล่า. ถ้าจะว่ามั้นเป็นข้าศึกของใจ ที่ทำให้ห่วงหลังกังวล เป็นข้าศึกของการไปพระนิพพานแล้ว พ่อแม่เสียอีก ยิ่งเป็นข้าศึกกว่าไร่นา เพราะใครๆ ก็รักพ่อแม่มากกว่าไร่นา อาจขายนา เพียงเพื่อทำศพแม่ผู้ตายแล้ว ก็ได้. ในขั้นศีลธรรมเช่นนี้ เราแสวงหาความเย็นใจ สุขใจ จากการที่เราารู้สึกว่า **เราได้ทำถูกต้องตามกฎแห่งศีลธรรม,** นำให้เราได้รับผลทั้งทางใจ และสิ่งของ. ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าเมื่อเรามองเห็นสิ่งใดเป็นคุณ หรือมีคุณแก่เราแล้ว เราต้องมีสัมมาทิฐิอีกต่อหนึ่ง รู้คุณ และตอบแทนคุณมันให้ ถูกแก่ลักษณะ มิฉนั้น จะกลายเป็นของนำหัวเราะไป. เช่นเราจะจัดสำรับไปนั่งร้องเชิญให้ ต้นข้าวกิน เป็นการรับตอบแทนคุณของเรา เป็นต้น. เราจะต้องทำให้ถูก ให้มีเหตุผลในข้อนี้, คือให้ตรงให้สมภาวะของมัน, เช่นพวกอินเดีย ถือว่า โค เป็นพ่อเป็นแม่ห้ามมิให้ใครกินเนื้อ เป็นการตอบแทนคุณ ผลที่ได้ก็งดงาม คือประเทศมีโคมากพอความต้องการ. ลองเหลียวดูประเทศที่ไม่ถือว่า งัวควายมีคุณค่าบ้างซิ กำลังเป็นเช่นไร.

ถ้าหากท่านจะถือตามหลักเหตุผล ของนักวิทยาศาสตร์แล้ว ท่านยังจะ

ต้องมีวงกว้างออกไปกว่านี้อีกมาก. นกสวยๆ ผีเสื้อสวยๆ ในโลกนี้ มันก็มีคุณแก่โลก โดยทำให้เราสบายตาเย็นใจ เมื่อเห็นมัน. ถ้าหากว่า บ้านท่านไม่มีนกกระजิบเล็ก ซึ่งประมาณทั้งอำเภอว่ามีราว ๑,๐๐๐ ตัว มันกินหนอนเสียวันละ ๒๐ ตัว ต่อนก ๑ ตัว เพนหนอนวันละ ๒๐,๐๐๐ ตัว, เดือนละ ๖๐๐,๐๐๐ ตัว หรือปีละหลายล้านตัว. ถ้าไม่มีนกเหล่านี้ หนอนจำนวนล้านๆ พอที่จะทำให้พืชพรรณไม้ของท่านเสียหายหมด ทั้งทางนาและทางสวน โดยมันเคลื่อนไปจนทำไม่ไหว. แม้ที่สุดแต่ไม้ในป่าก็จะมีให้ท่านใช้ทำเรือน หรือพินเรื่องอื่นๆ ก็ทำนองเดียวกัน หากไม่มีสิ่งนั้นสิ่งนี้ให้เหมาะสม เกื้อกูลกันแล้วโลกก็ตั้งอยู่ไม่ได้. ทุกอย่างก็เกื้อกูลสัมพันธ์ถึงกันหมด คนไม่รู้คุณเกิดขึ้นสักคน อาจทำให้พลอยเดือดร้อนกันไปทั้งบ้าน. ท่านจึงบัญญัติศีลธรรมข้อนี้ขึ้น โดยมีวงกว้างไม่จำกัดสิ่ง. ใครมีดวงใจงดงาม มีธรรม ก็นำสรรเสริญแล้ว ถ้าเขาประพฤติธรรมให้สมควรแก่ธรรม ก็นำสรรเสริญยิ่งขึ้น, และเขาจะได้รับผลของการประพฤติธรรมด้วย.

มนุษย์ที่ดี ย่อมมีดวงใจงดงาม. ดวงใจที่งดงาม หาความสุขได้ง่าย. การที่ท่านสอนให้รู้คุณท่านนั้น ก็เพื่อให้ดวงใจงดงามได้ความสุขต่างหาก ไม่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงอย่างอื่น. มันจะมีคุณหรือไม่มีคุณนั้น เราไม่ต้องคิดก็ได้ แต่เราจะต้องคิดในส่วนที่ว่า **เราควรจะต้องเชื่อมั่นว่ามีคุณดี หรือถือว่ามันไม่มีคุณ** ดีกว่า. สำหรับบุรุษชนเรา ก็เอาหัวใจของเรานั้นเองเป็นเครื่องวัด, ว่าเราถืออย่างไร ไฉนใจจึงจะสุภาพงดงาม และทั้งได้ผลดีเป็นสิ่งที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย. นี่แหละ **หัวใจของศีลธรรม** ของมนุษย์ทั่วไป.

ท่านไม่ควรจะตั้งปัญหาขึ้นว่า ข้าว่ามีคุณ หรือไม่มีคุณ? แต่ท่านควรตั้งปัญหาขึ้นว่า **“บุรุษชนเรา ควรจะถือว่าข้าว่ามีคุณหรือไม่มี?”** จะเหมาะกว่า. แง่หลังนี้ เราจะได้เอาศีลธรรมเป็นหลักตัดสิน. ส่วนแง่แรกที่จะให้ตอบว่า ความจริงข้าว่ามีคุณหรือไม่มีนั้น เกี่ยวกับตัวความจริง ซึ่ง

เราจะหาพบไม่ได้ในสังขตธรรมเช่นนี้. อย่างว่าแต่ข้าวซึ่งไม่มีจิตต์วิญญูณนนั้นเลย แม้ในคนเราๆ ก็หาตัวจริงไม่ได้ ไม่รู้ว่าตรงไหนเปนตัวเปนตน เปนความจริง แล้วจะเอาบุญเอาคุณกันอย่างไรได้ เพราะความจริงไม่มี. แต่ศีลธรรมท่านวางแนวไว้ให้ว่า เพื่อให้เราสบายเยือกเย็น และก้าวไปหาตัวความจริง คือพระนิพพาน (หรืออสังขตธรรม) แล้ว เราจะต้องรู้สึกและปฏิบัติต่อสิ่งทั้งปวงเช่นนั้น จึงจะผ่านความเท็จ คือสรรพสิ่งที่เปนอนัตตาเหล่านี้ไปได้.

คนเรามีแต่ ชั้นธ ชาติ อายตน จิตต์ วิญญูณน หาตัวตนที่ไหนมิได้ อะไรรเล่าจะมามีบุญคุณแก่กัน ในชั้นปรมัตถ์ ท่านพูดกันอย่างไร และหาตัวสัตว์ตัวบุคคลมิได้. แต่ในส่วนศีลธรรม ที่เราต้องการประพตตินั้น เราต้องทำให้พบตัวผู้มีคุณ และตอบแทนคุณให้ได้ เราจึงจะผ่านชั้นศีลธรรมไปสู่ปรมัตถ์ ประโยชน์ได้. เราจะต้องทำให้พบว่า เท้ามีคุณแก่มือ มือมีคุณแก่ปาก ปากมีคุณแก่กระเพาะเหล่านี้ แล้วให้มันรู้คุณตอบแทนกันให้ เหมาะสมเกิดความสุข หรือกุศล ก็เกิดขึ้นมาเอง. ส่วนภายนอกตัวเราก้เหมือนกัน (ในที่นี้หมายถึงตัวเราโดยสมมุติ เพื่อพูดกันเท่านั้น). สิ่งใดมีคุณแก่ ชั้นธ ชาติ อายตน ส่วนไหนของเรา เราต้องรู้จัก และรู้คุณ และประพตติให้ถูกแบบแผน แห่งการตอบแทน มันจะทำให้เรามีความรัก เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา กว้างออกไป เราก้จะเปนสุขยิ่งขึ้น.

ขอท่านจงเข้าใจความแตกต่างระหว่างศีลธรรม กับปรมัตถธรรม ดังกล่าวมานี้เถิด และมองให้เห็นว่า เรื่องของท่าน อยู่ในชั้นศีลธรรมโดยตรง เพราะเรื่องของปรมัตถ์ไม่มีตัวตน ไม่มีผู้ทำผู้รับ, มีแต่สิ่งที่เปนไปตามเหตุตามปัจจัย.

เมื่อท่านพบว่า ท่านอยู่ในชั้นศีลธรรมดังนี้แล้ว หาสืบไปว่า ท่านจะต้องนึก พูด ทำ เช่นไรต่อสิ่งนั้นๆ ต่างหาก, จึงจะเกิดกุศลขึ้นแก่ท่าน. แล้วก้

ทำให้เกิดผลแก่ท่านตามสมควร และให้เบนไปเพื่อรู้ปรมาตธรรมในที่สุด ท่านก็จะอยู่เหนือพ้นจากสิ่งเหล่านี้ มิต้องมีอะไรเกี่ยวพันได้เอง มีคุณหรือไม่มีคุณได้เอง. การที่เอาเรื่องของปรมาตมาสับเปลี่ยนเรื่องศีลธรรมบางแง่หรือมองดูในวงแคบนั้น ไม่อาจพบหลักความจริงได้เลย. ลองคิดดูว่า ถ้าข้าวไม่มีคุณแก่เรา เพราะไม่ได้ทำให้เราบรรลุมรรคผลแล้ว บิดามารดา ก็ไม่มีคุณเหมือนกัน เพราะไม่ได้ทำให้เราบรรลุมรรคผลได้.<sup>๑</sup> ข้อสำคัญเราจะต้องเข้าใจว่า ทุกอย่างในโลก มีคุณต่อกัน ทั้งที่ทุกอย่างๆ ไม่มีตัวตน ไม่เที่ยง เปนทุกข์ เปนอนัตตาด้วยกัน. คำว่าคุณๆ ก็มีแตกต่างกัน สูงต่ำ กว้างแคบ กว้างกัน. จึงควรประพฤติต่อมัน หรือตอบแทนให้เหมาะสม (ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม) เท่านั้น.

อย่าลืมว่า ทุกอย่างในโลกนี้ เปนสังขตธรรม คือไม่มีอะไรจริงของตัวเองแต่สักอย่างเดียว. รวมทั้งที่เปนสัตว์ เปนคน เปนต้นไม้ เปนสิ่งของอื่น ๆ. ถ้าจะถือเสียว่า ต่อเมื่อสิ่งใดมีจิตต์ และรู้สึกในการที่จะทำประโยชน์ให้แก่เราโดยตรง เช่นนายเรารักเรา เลื่อนเงินเดือนให้เราดังนี้แล้ว ก็แคบมาก. ที่จริงบุพพการีที่ดีแท้ ท่านไม่มีเจตนาที่จะทอดหนึ่บุญคุณแก่ใคร แล้วจึงทำคุณนั้นๆ เลย. เราก้ถือกันทั่วไปว่า ท่านมีคุณ และเราต้องตอบแทนคุณ. แล้วทำไมเราจะถือสิ่งอื่น ที่มันมีคุณแก่เราโดยไม่เจตนา, ว่ามีคุณแก่เราบ้าง ไม่ได้เล่า. ผิดกันก็แต่สูงต่ำกว่ากันเท่านั้น.

พระพุทธเจ้า ท่านไม่มีความรู้สึกว่ามีสัตว์ มีคน ท่านจึงไม่มีเจตนาที่จะทอดหนึ่บุญคุณแก่พระสาวก. เบ็ญจขันธ์ จิตต์ ของพระองค์ ทำงานไปตามหน้าที่ ตามเจตสิกคือความกรุณา. แทนที่เราคิดว่า ขันธ์ของพระองค์มีเจตนาเปนคุณต่อเรา เรากลับไปว่าองค์พระพุทธเจ้า ซึ่งเราก้ชี้ไม่ได้

---

๑. ท่านพระภิกษุรูปนั้น กล่าวเช่นนั้น ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ท่านหมายความว่าไปอีกอย่างหนึ่ง เปนเพียงอุบายให้พวกเราระต้อรื้อรัน ในทางศีลธรรมยิ่งกว่าสิ่งของกระมัง -ส.

ว่าตรงไหนเปนพระพุทเจ้า. นักปราชญ์ท่านซ็องค้พระพุทเจ้า ที่ดวงปัญญาเครื่องตรัสรู้ของพระองค์. นั้น ยิ่งใหญ่ไปละกรรมัง ถ้าเราจะทำปฏิการของเราที่ดวงปัญญาอันเปนนามธรรมล้วนๆ มิยิ่งไปกว่า ที่จะทำปฏิการต่อต้านข้าว ที่เราเห็นชัดว่ามันรู้จักงอก เจริญ อ้วน ผอม เจ็บตายได้ไปอีกหรือ. ที่นี้ถ้าจะซ็องค้พระพุทเจ้า ที่ธรรมวินัย ของพระองค์ ดังพุทฐภาสิตโกลัปรินิพพาน ว่าธรรมวินัยจะอยู่เปนสาสดาของพวกเธอ ในกาลที่ตถาคตล่วงลับไปแล้ว ก็ไม่แปลกกันอีก. จะซ็เอาที่พระธรรมหรือสังจธรรม ดังที่ตรัสกับพระวัคกลีว่า ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นจึงเห็นตถาคตดังนี้ ก็ทำนองเดียวกันอีก. ตกว่า เราซ็องค้พระพุทเจ้า ที่จะทรงรับปฏิการคุณของเราได้ ก็ที่พระกายของพระองค์ถ่ายเดียว. พระกายก็แตกดับไปเสียแล้ว, แม้อยู่ก็เปนอนัตตาหาตัวตนอะไรมิได้ เปนเพียง ชันธ ธาตุ ดุจกัน. นี้เราจึงเห็นว่า ในวงการปฏิบัติศีลธรรมเช่นนี้ เรามีหลักอยู่ที่ว่า เราควร คิด พุด ทำ อย่างไร กุศลหรือสุขจึงจะเกิดต่างหาก. คนในยุคโบราณฉลาดดีแล้ว ที่ตั้งนาม พระไพสพหรือโพสพ ตามที่ชาวบ้านเราเรียกกันให้เปนนาม ที่จะรับแทนในนามของตนข้าว. แต่เปนเพราะเราหลงถือให้เปนตัวเปนตน เปนผีเปนเทวดาไปเสียเอง. (แต่ก็ไม่พ้นที่จะเปนลม เปนอนัตตาอยู่นั้น). ถ้าเราจะรู้ถึงความเหลื่อมล้ำต่ำสูงของสิ่งทั้งหลาย ที่มีคุณสัมพันธ์ต่อกันอย่างเกี่ยวพันอยู่แล้ว จะหมุดปัญหาในเรื่องนี้.

ต่อนี้ เราจะมาพิจารณากันเปนครั้งสุดท้าย ว่า สิ่งที่ไม่ใช่เปนสัตว์ มิใช่มีจิตต์วิญญาณ จะเปนสิ่งที่มีคุณต่อเราได้หรือไม่. เราควรตอบแทนมันหรือไม่ ถ้าปรากฏว่ามันมีคุณ.

ข้าพเจ้าว่ามีได้ และเราควรตอบแทน ยกตัวอย่างเช่น พระธรรมมีคุณ, เรากำลังพยายามตอบแทนพระคุณ, และยึดถือเอาเปนที่พึ่งอย่างสูงสุด. ก็พระธรรมนี้ ใครๆ ก็เห็นได้ว่า ไม่มีรูปร่างอะไรที่ไหน, ยิ่งใหญ่ยิ่งถึงเพียง



นี้. ทำไมกับข้าวซึ่งเด็ดๆ ก็อาจเห็นได้ว่า มีคุณ และมีตัวให้เราตอบแทน จะเปนของไม่มีคุณไปได้เล่า. มันมีทั้งคุณค่าในตัวมันเอง มีคุณสมบัติประจำตัวมันเอง และทั้งต่อเราที่เราได้อาศัยมัน โลกนี้จึงเปนโลกอยู่ได้, เราจึงควรรู้คุณค่าของมัน แม้เมื่อนำไปเปรียบกับพระธรรม มันจะเปนของเล็กน้อยเพียงไรก็ตาม. เราต้องไม่ลืมว่า เราต้องมีทั้งกายและใจ, สิ่งที่มีคุณแก่ใจ ก็มี, มีคุณแก่กายก็มี, ที่เนื่องกันทั้งสองอย่างก็มี และการที่เราถือหลักเช่นนี้ มีแต่จะจงเราให้เปนผู้งดงามทั้งภายนอกภายใน เต็มไปด้วยกุศลอย่างเดียว. ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า เรา ควรถือ ว่า ข้าวมีคุณค่าต่อเราเปนแท้.

ที่เขียนมาเปนอย่างยืดยาวเช่นนี้ มิใช่เพราะข้าพเจ้าชอบกินข้าว หรือข้าวมีคุณค่าแต่อย่างเดียว. แต่เขียนยาวถึงเช่นนี้ ก็เพื่อจะได้ใช้เป็นเครื่องเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นซึ่งคล้ายข้าว หรือต่ำต่อยกว่าข้าวลงไปอีกด้วย. ขอจงได้รับความนับถือจากข้าพเจ้าอย่างแท้จริงทุกคน และข้าพเจ้า **ขอขอบคุณ!** ท่านทั้งหลาย ที่ได้ทำให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสใช้เวลาและความคิด เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ผู้อื่นมาในที่นี้ เปนอย่างมากด้วย.

ด้วยความนับถือ

“สังฆเสนา”

สงบจิตต์ในป่า ได้—  
ฉะนั้น จะประจักษ์ธรรม—  
ต้องละคะหาสน์ ไป  
เพื่อบวชเรียนรู้, แม้

เปรียบ, ใน โรงละคร,  
วิเศษแท้  
สู่วัด  
มรรคผล ลุแล.

ครูเทพ (จากไทยเขมม)

# บรรณวิจารณ์

(ตั้งแต่นี้ไป หนังสือพิมพ์พุทธศาสนา จะได้เปิดหน้าบรรณวิจารณ์ (Book review) ขึ้น เพื่อวิจารณ์หนังสือบางเล่ม ที่ควรแก่พุทธศาสนิก ผู้ชวนชวยต่อการศึกษา ครอบทราบ และแสวงมาศึกษา. เราได้เริ่มจับเอาหนังสือ โยคสูตรของปตัญชลี ซึ่งท่านสวามี สัตยา นันท ปุริสำนักงานธรรมมาศรมศาสตร์ กรุงเทพฯ แปลและทำคำอธิบายประกอบขึ้นวิจารณ์ก่อน.

หนังสือเล่มนี้ เจ้าคุณภะรตราชสุพิช ได้ส่งไปถวายในสำนักโมกข-พลาราม เพื่อการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในที่นั้น เปนจำนวน ๕ เล่ม ปรากฏว่าตรงกับความประสงค์ ในการศึกษาหาความรู้พิเศษที่เกี่ยวกับสมาธิ ตั้งที่ท่านพุทธทาสภิกขุ ให้คำวิจารณ์ไว้ดังต่อไปนี้ :-)

หนังสือเช่นโยคสูตรนี้ เหมาะสำหรับผู้ใดที่ใคร่ศึกษา ให้ทราบเรื่อง ของสมาธิอย่างแท้จริง. แม้ว่าผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ มิได้เปนภิกษุในพุทธ ศาสนาโดยตรง ท่านก็ได้บรรยายถึงเรื่องของสมาธิในอินเดียยุคโบราณ และ ชั้นดีที่สุดไว้อย่างสมบูรณ์ เหมาะกับที่ผู้สนใจในสมาธิในยุคนี้จะอ่าน. เมื่อ พระพุทธองค์ตรัสถึงเรื่องสมาธิ เช่นฌานสี่เปนนต้น ในพระโอวาทของพระ องค์ ก็ตรัสเพียงลักษณะที่เปนนผล และเพียงบางอย่าง มิได้ตรัสถึงวิธีบำเพ็ญ และอื่นๆ โดยละเอียด เพราะเปนเรื่องที่เข้าใจกันอยู่ทั่วไปแล้ว ในสมัยนั้น, และ ทั้งเป็นการนำมาตรัสเพียงเพื่อให้เปนบุรพภาค ติดต่อกับเรื่องที่สูงขึ้นไป ที่ พระองค์ตั้งพระทัยจะตรัสอย่างพิสดาร. เมื่อเปนเช่นนี้ เรื่องของสมาธิจึง มีอยู่ในปกรณ์ชั้นสังคีติน้อยเกินไป. ครั้นตมาถึงสมัยนี้—สมัยซึ่ง สมาธิ ไม่ใช่ของดาดดิน และเปนที่เข้าใจกันทั่วไปในหมู่นักบวช—เข้า ข้อความเพียง เท่าที่ปรากฏอยู่ในพระคัมภีร์นั้น จึงไม่เพียงพอแก่ความอยากรู้ของนักศึกษา

ที่ตั้งใจจะศึกษาให้รู้อย่างสมบูรณ์จริง เราจึงต้องการหนังสือ ประกอบการศึกษาประเภทนี้ นอกออกไปอีก, แม้ว่า มิได้เป็นหนังสือที่แต่งโดยภิกษุในพุทธศาสนาโดยตรงก็ตาม. แม้ว่าในสมัยอรรถกถา (๖๐๐ ปีจากพุทธปรินิพพานต่อมา) จะมีการร้อยกรองหนังสือเรื่องสมาธิไว้บ้าง เช่นหนังสือวิสุทธิมรรค เป็นต้น ก็ยังไม่ทำให้ผู้ตั้งใจศึกษาจริงๆ รู้สึกว่าพอได้เลย. นี่เป็นเหตุอันสำคัญที่ทำให้ทนอยู่ไม่ได้ ในการที่ทำการค้นคว้าออกไปนอกวงของพวกพุทธบริษัทเราโดยเฉาะ.

ข้าพเจ้า ขวนขวายค้นคว้าจากหนังสือต่างๆ เช่นหนังสือของท่าน วิเวกานันทะสวามี, ท่านรามกฤษณา เป็นต้น ได้พบทำนองเดียวกันเข้าอีก คือกล่าวถึงแต่ย่อๆ ในอันเกี่ยวกับสมาธิโดยทั่วไป มักกล่าวโดยพิสดาร แต่เรื่องทฤษฎีต่างๆ ที่เป็นผลของสมาธิ อันสูงขึ้นไปจากนั้น. ในที่สุดมาเมื่อได้พบหนังสือโยคสูตรของท่านปัทมขลี (พ. ศ. ๓๐๐—๔๐๐) ซึ่งแปลสู่ภาษาไทยโดยท่านสวามี สัตยานันท์ แห่งสำนักงานธรรมมาศรมศาสตร์ เข้า รู้สึกว่าเป็นหนังสือที่อาจให้ความรู้ในเรื่องนี้โดยพิสดาร และพอเพียงแก่ “การประกอบ การศึกษา.”

หนังสือโยคสูตรนี้ บทที่ ๑ ว่าด้วยความหมายของคำว่าสมาธิหรือโยคะ และผลที่โยคะจะนำไปถึง คือความหลุดพ้น ว่ามีลักษณะเช่นไร เป็นต้น. บทที่ ๒ ว่าด้วยวิธีเริ่ม และบำเพ็ญโยคะจนถอนตัวออกได้จากโลกียวิสัย, บทที่ ๓—๔ ว่าด้วยการผ่านสมาธิขั้นนี้ไปสู่โลกุตตรภูมิ.

ความรู้เบ็ดเตล็ดต่างๆ ที่กล่าวถึงวิธีนี้ วิธีกำหนดหรือบังคับลมหายใจ อาหารการกินอยู่หลับนอน ฯลฯ เหล่านี้ มีทั้งที่ตรงกันกับที่กล่าวไว้ในคัมภีร์ของฝ่ายเรา, ทั้งที่ไม่ตรง และทั้งที่เพียงแต่จะช่วยให้เราเข้าใจข้อความบางอย่าง ในคัมภีร์ของเราโดยเลียดขึ้น. ส่วนความรู้พิเศษ เช่นเรื่องเกี่ยวกับอาตมัน เป็นต้นนั้น เป็นของที่น่ารู้ น่าฟังไว้ เหมือนกัน, เพื่อเป็น

เครื่องเรื่องปัญญา.

ข้าพเจ้าใคร่ที่จะไปอินเดีย เนื่องจากเพื่อเสาะหา “ความรู้ประกอบ” เหล่านี้ เมื่อท่านสวามี ได้ทำสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการให้ปรากฏขึ้นในเมืองไทย ใกล้ๆ เช่นนี้ ก็นับว่าเป็นลาภแก่ข้าพเจ้ามาก และอดที่จะขอบคุณเป็นส่วนพิเศษ ไม่ได้, และแทนในนามบรรดาผู้ที่ใคร่จะศึกษาเรื่องนี้ ให้กว้างขวาง แวดล้อม คัมภีร์ของตน, ทัวไป. หวังว่าท่านสวามีคงจะพยายามทำเล่มที่ ๒ ที่ ๓ สืบต่อกันไปเป็นลำดับ และพยายามทำคำอธิบายเป็นพิเศษ เปรียบเทียบข้อความนั้นๆ กับข้อความในคัมภีร์ฝ่ายพุทธศาสนา ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตามความรู้เท่าที่ท่านมีในฝ่ายพุทธศาสนา. ที่สุดนี้ ขอแสดงความขอบใจซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ในการที่ท่านได้ทำให้ความจำเป็น ที่พวกเราจะต้องไปแสวงหาความรู้พิเศษ ชนิดนี้ถึงอินเดีย ให้ยังเหลือน้อยลงมาด้วยเป็นอย่างมาก.

พุทธทาส ภิกขุ

โมกขพลาราม ๒๐ กรกฎ. ๘๐

## แถลงการณ์ของคณะกรรมการ

### ๑ ผู้เอื้อเพื่อให้หนังสือแก่ห้องสมุดคณะกรรมการ

พระหมื่นชำนาญอักษร วัดเจดีย์หลวง เชียงใหม่ ให้ แสดงเรื่องศาสนา โดยประสงค์ ๑ เล่ม. ผู้ไม่แสดงนามให้พุทธปรัชญาอธิบายด้วยวิทยาศาสตร์ ๑ เล่ม. ห้องสมุดประชาชน วัดอุทัย สงขลา ให้พระบาลีสึงคาโอวาทสุตต์ (พระมหาแคล้วกิจจาทร พิมพ์แจก) ๒๐ เล่ม. มัลลิกาปัญหสูตร ๕ เล่ม, พระธรรมเจดีย์คัมภีร์ย่อ ๕ เล่ม พระยาภะรตราชสุพิช บ้านถนนนครไชยศรี

พระนคร ให้โยคสูตรเล่ม ๒ ๕ เล่ม.

ท่านเจ้าของ และผู้จัดการหนังสือพิมพ์ต่างๆ ได้เอื้อเพื่อส่งหนังสือพิมพ์มาให้แก่ห้องสมุดคณะธรรมทาน เป็นการร่วมทำบุญเป็นประจำ ดังต่อไปนี้.

หนังสือพิมพ์ ประชาชาติ รายวัน สำนักงาน โรงพิมพ์ประชาชาติ ถนนหลานหลวง

- ” ประชาชาติ รายสัปดาห์ ” โรงพิมพ์ประชาชาติ ถนนหลานหลวง
- ” ไทยใหม่ รายวัน ” โรงพิมพ์ไทยใหม่ ตรอกกับตันบุช
- ” สยามราษฎร์ รายวัน ” โรงพิมพ์ศรีกรุง เชียงพานมอญ
- ” ทหารบก รายเดือน ” วังบางขุนพรหม
- ” นาวิกศาสตร์ รายเดือน ” ราชนาวิกสภา จังหวัดธนบุรี
- ” กสิกร สองเดือนครั้ง ” กรมเกษตร ถนนหลานหลวง
- ” ตำรวจ สองเดือนครั้ง ” กองโรงเรียนตำรวจ อำเภอประทุมวัน
- ” ธรรมจักรุ รายเดือน ” หอสมุดมหามกุฏราชวิทยาลัย
- ” แลกการณั คณะสงฆ์ ” กรมธรรมการ กระทรวงธรรมการ
- ” กษัตราธิราช รายเดือน ” ที่ว่าการสภากษัตราธิราชสยาม.
- ” วิทยาจารย์ รายเดือน ” สามัคยาจารย์ สมาคม
- ” ข่าวแพทย์ รายเดือน ” แพทยสมาคม ถนนบำรุงเมือง
- ” สอนกุหลาบวิทยาลัย ” โรงเรียนสอนกุหลาบวิทยาลัย
- ” มหาวิทยาลัย ” จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
- ” อำนวยศิลปสาร ” โรงเรียนอำนวยการศิลป ปากคลองตลาด
- ” อุโฆษสมัย ” โรงเรียนอัสสัมชัญ
- ” เยาวสาร ” บ้านฝรั่ง สมุทรสงคราม

คณะธรรมทานขอขอบคุณและอนุโมทนา

(ความฝันของคณะกรรมการ ต่อจากปกหน้า)

- ๑๒ แพนกดำเนิน วิธีโฆษณาการที่ทันสมัย, ตลอดถึงนโยบาย.
- ๑๓ แพนกหนังสือพิมพ์ ออกตามรายคาบตามสามารถ, เพื่อโฆษณาธรรม และสื่อสาร.
- ๑๔ แพนกหนังสือเอกสาร, พิมพ์หนังสือจำหน่ายเอากุศลเปนกำไร, และ แจกฟรี.
- ๑๕ แพนกโรงพิมพ์, เพื่อบำบัดความยุ่งยากอันเกิดจากการพิมพ์ที่อื่นไกล.
- ๑๖ แพนกโรงเรียนอบรมตามหลักพุทธศาสนา, และพุทธวิทยาลัย.

### (ค) แพนกบำเพ็ญทาน

- ๑๗ แพนกบำเพ็ญทานประจำสัปดาห์ หรือปักษ์, (เช่นสังฆทาน).
- ๑๘ แพนกบำเพ็ญทานประจำปี, (เช่นกฐินตามวิธีที่ถูกต้อง).
- ๑๙ แพนกบำเพ็ญทานควรพิเศษ, (เช่นทูลภิกษุภิกษุณี โรงเรียนเด็กอนาถา)

ความฝันทั้งหมดนี้ ได้เริ่มเป็นความฝันจริงขึ้นทีละเล็กทีละน้อยโดยลำดับๆ, ตามความสามารถที่ผู้มีกำลังน้อยจะทำไปได้. ในปัจจุบันนี้ คนๆ เดียว บางที่ต้องรับหน้าที่ในแพนเหล่านี้ถึง ๑๐ แพนก, จึงยังเป็นการยากที่จะทำได้ดีเต็มที่. แต่อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการหวังอยู่ในความเอื้อเฟื้อ, อนุโมทนา, ร่วมมือของบรรดาท่านผู้มีกำลังทรัพย์ กำลังความรู้ และกำลังปัญญา ที่เห็นพ้องและช่วยเหลือตามควรทั่วไป, และจักต้องมีวันหนึ่งซึ่งความฝันเหล่านี้ จะฟักตัวขึ้นเป็นความจริงอย่างบริบูรณ์. โปรดเถิดว่า คณะกรรมการ รอคอยการช่วยเหลือในประเภทใดประเภทหนึ่ง ของท่านผู้ยินดีช่วยอยู่เสมอ !

## คณะกรรมการ

๑ พุทธศักราช พ. ศ. ๒๔๗๙.